

dobro je dobro voditi

BUKVAR DOBROG LIDERSTVA

- novinarske priče -

Dobro je dobro voditi

bukvar dobrog liderstva

– novinarske priče –

Izdavač
Eda, razvojna agencija
Banja Luka
eda@inecco.net
www.edabl.org

Za izdavača
Zdravko Miović

Urednik
Ivan Jevđović

Lektor i korektor
Ivan Jevđović

Dizajn
Nenad Savković

Kompjuterska priprema
Ivan Jevđović

Štampa
NIGD „DNN“

Za štampariju
Aleksandar Kopanja

Tiraž
1.500

Ova publikacija je objavljena uz podršku Fonda otvoreno društvo BiH i Inicijative za reformu lokalne i javne uprave Instituta otvoreno društvo iz Budimpešte.

Dobro je dobro voditi

bukvar dobrog liderstva

– novinarske priče –

2008

riječ izdavača

Ova je knjiga jedan od proizvoda istraživačkog projekta *Promocija proaktivnog i odgovornog vođstva u lokalnim zajednicama u BiH*, koji realizuje razvojna agencija Eda uz podršku Fonda otvoreno društvo BiH i Inicijative za reformu lokalne i javne uprave Instituta otvoreno društvo iz Budimpešte.

Odabrali smo dvanaest lokalnih lidera sa Balkana, načelnika ili predsjednika opština o čijim se rezultatima čulo i daleko izvan njihove sredine. Onda smo na svakog od njih usmjerili po jednog istraživača i jednog novinara, te smo dobili dvije zbirke priča o istom fenomenu i istim ljudima, dvije perspektive u čijem se presjeku ličnosti naših lidera pokazuju konkretnijim i upečatljivijim. Objе zbirke priča nazvali smo po prvoj i najkorisnijoj knjizi u našem životu, jer je krajnje vrijeme da se kod nas pojavi prva živa knjiga o ljudima koji su od koristi građanima koji su ih izabrali.

Novinarski dio zbirke pokazuje da pravih ljudi ima svugdje, i u velikim gradovima i u malim seoskim sredinama bačenim mimo važnih puteva; da je upravo mjesto načelnika opštine ili gradonačelnika pravo mjesto za pokretanje promjena nabolje u jednoj sredini. Namijenjen je, prije svega, političkim partijama, kandidatima za poziciju načelnika i građanima. Jednima da prepoznaju i predlože prave ljude, drugima da prvo sami sebe odmjere prema izazovima koji ih čekaju, a trećima, najvažnijima, da izaberu prave.

Ove priče pokazuju da to baš i nije tako teško, kao što na prvi pogled izgleda. Treba ih prelistati i pročitati. Potražiti ono što je svim ovim ljudima zajedničko. Uvidjeti da su svi potpuno predani svom poslu, da su listom radoholičari, da su svi neizlječivo zaljubljeni u svoje mjesto, da svako od njih ima jasnu i izazovnu viziju, da su svi lideri zato što oblikuju i donose promjene... Ali, kako sve to prepoznati unaprijed?

Nema recepta. Tek kad pročitamo priče koje su pred nama i kad se onda dovoljno odmaknemo od ovih pojedinačnih, dragocjenih, dobrih a naših primjera, odvažićemo se da damo savjet koji nam se čini dobrim: kandidujte i birajte *one koji su se u prethodnim poslovima dokazali kao bolji od drugih, one koji su već pokazali da znaju praviti rezultat, takmičiti se i pobjeđivati*, bilo da se radi o sportu, administraciji, biznisu, umjetnosti, javnom, privatnom ili nevladinom sektoru.

Sadržaj

riječ izdavača	5
upornost se isplati	
Deneš Šoja, načelnik opštine Kneževi Vinogradi	9
ili znate ili ne znate	
Husejin Smajlović, gradonačelnik Zenice	15
pred izazovom	
Ljubiša Marković, bivši načelnik opštine Centar Sarajevo	25
lider, jer je žena	
Nedjeljka Klarić, gradonačelnica Šibenika	33
djela ljubavi	
Jasmin Imamović, gradonačelnik Tuzle	39
pretvaranje sna u stvarnost	
Ranko Lučić, načelnik opštine Berkovići	49
naš cilj: zadovoljni građani	
Ace Kocevski, gradonačelnik opštine Veles	57
(ne)moguća misija	
Zdravko Prka, načelnik opštine Tomislavgrad	67
centralna decentralizacija	
Ljubomir Janev, gradonačelnik opštine Kočani	75
feniks ispod orugle	
Zoran Tegeltija, načelnik opštine Mrkonjić Grad	81
ljudi vole one koji ih razumeju	
Predrag Mijić, predsjednik opštine Čoka	91
uspeh koji ima ime – goran ješić	
Goran Ješić, predsjednik opštine Inđija	101
vesnici dobrih vesti	
Moderni lideri	113
biografije lidera	121

Dok smo pokušavali doći do broja Deneša Šoje, jedan nam je njegov kolega rekao: „Ne mogu vam dati njegov mobitel, ali nazovite ga u općinu. Bit će tamo već od sedam ujutro!“ Ta izjava ne opisuje sve uvjete koje je potrebno zadovoljiti da bi netko bio veoma uspješan, ali opisuje prvi nužni uvjet – radoholičarstvo: predanost poslu, odanost vizijama. Kako bi rekao mudri Solomun: „Pogledaj čovjeka ustaoca u svom poslu, taj će stajati pred kraljevima...“

Deneš Šoja, načelnik Općine Kneževi Vinogradi

upornost se isplati

piše: Boris RAŠETA

Deneš Šoja možda još ne stoji pred kraljevima, ali je kao ustalac-ranoranilac uspio napraviti stvari zbog kojih ga stanovnici Kneževih Vinograda smatraju svojevrsnim „kraljem“. Asfaltirao je sve ulice u općini, uključujući i „vinske ceste“. Uspio je kompletno stanovništvo opskrbiti pitkom i kvalitetnom vodom, modernizirao je javnu rasvjetu i niskonaponsku mrežu, a sav višak novca uložio je u uspješno poboljšanje komunalnog i društvenog standarda. Kneževi Vinogradi danas izgledaju kao jedna zapadnjačka sredina, dotjerana i izvana i iznutra. Taj uspjeh, sam po sebi, možda ne bi zasluživao osobito isticanje da Kneževi Vinogradi nisu imali ozbiljnih problema u ratu, čiji se tragovi još uvijek naziru.

„Sitnice čine savršenstvo, a savršenstvo nije sitnica“, navodi svoju životnu devizu Šoja. Osobno je skroman, govori kratko, ali odlučno; izgleda kao čovjek koji uvijek ima jasnu viziju razvoja. Prema njegovu mišljenju, formula uspjeha je usklađen odnos poželjnog i mogućeg – dakle, jedna vrsta izvedbenog realizma. Na pitanje koju sredinu u tom smislu smatra uzornom, Šoja odmah kaže: „Varaždin“. U tom je gradiću, jednom od najrazvijenijih krajeva Hrvatske, župan Radimir Čačić učinio čudo: i grad i županiju doveo do razvoja koji odgovara parametrima Evropske unije. Šoja ima skromnije zamisli, ali dakako, Kneževi Vinogradi nisu Varaždin. Ipak, svuda su poslovne zone ključevi uspjeha, kao i u Šibeniku.

Poslovna zona – mamac za ljude

Poslovna zona Kneževi Vinogradi nalazi se južno od grada. Osim čestica za poduzetničku namjenu, na lokaciji zone predviđeno je i jedanaest hektara za rekreativni sadržaj budućeg hotela. Povoljnosti za ulazak u zonu su brojne. Osim olakšica i pogodnosti iz *Zakona o područjima od posebne državne skrbi*, za ulagače je predviđeno i oslobađanje od plaćanja svih općinskih poreza koji su u cijelosti prihodi Općine u prve tri godine poslovanja u području Zone; oslobađanje od plaćanja komunalne naknade u prvoj godini poslovanja u području Zone; komunalnog doprinosa prilikom izgradnje gospodarskih objekata u Zoni; naknade za priključak na vodovodnu mrežu objekta u Zoni a predviđeno je i sufinanciranje troškova ishođenja građevnih dozvola sukladno programu razvoja gospodarstva na području Općine.

Realizacija dodjele parcela provodi se na dva načina. Za katastarske čestice u vlasništvu Općine Kneževi Vinogradi dodjela se vrši tako da se ulagačima dodjeljuje čestica s pravom građenja, te se nakon ispunjenja ugovornih obveza i isteka roka, te uspješnim početkom rada poslovnog subjekta u Zoni, čestica daje u vlasništvo, a za katastarske čestice u vlasništvu države dodjela se vrši sukladno *Ugovoru o pravu građenja* sklopljenom između države i Općine Kneževi Vinogradi.

Odluku o davanju prava služnosti s pravom građenja, temeljem pristiglih pisama namjere ulaganja u Zonu donosi općinsko poglavarstvo u roku od 30 dana od dana zaprimanja pisma namjere.

Šoja u sve ulaže puno energije. „U pravilu radim od 7.30 do 15.30 sati, a česti su dogovori – sastanci u večernjim satima. Vikendom obavljam aktivnosti za mađarsku nacionalnu manjinu“ kaže Šoja, koji je na parlamentarnim izborima izabran i u Sabor. „Zabilješke i zapisnike vodim za složenije dogovore. Planiram u pravilu do osam dana unaprijed.“ Šoja je ustrajan u provedbi ideja u čiju opravdanost vjeruje. „Apsolutno sam istrajan i tražim rješenja, po potrebi, i do najviše državne razine, a ponekad i van granica.“

Kojim su redom ustanovljavani prioriteti u razvoju općine? Tko ih je osmislio? „Osmislili smo ih timski“, kaže Šoja, „prije svega članovi Poglavarstva i pojedini predsjednici mjesnih odbora. Gotovo 80% sredstava su ostvarena od određenih ministarstava i velikih sustava kao što su Hrvatske vode, Hrvatske ceste, Županijska uprava za ceste i HEP.“ Najvećim dijelom Šoja preferira individualni

rad, pod nadzorom struke, a za veća ulaganja (više stotina tisuća kuna) timski rad. Na pitanje koje je ključne otpore morao savladavati, Šoja odmahuje rukom i hladno kaže: „Otpori su dolazili od 2-3 oporbena člana Općinskog vijeća, ali su bili bez ikakvih argumenata, rekao bih čak da su bili posve trivijalni, i bilo kakvog utjecaja za realizaciju onih ideja koje smo ocijenili važnima za dobrobit ovoga mjesta i njegovih stanovnika. To nam nije predstavljalo poseban problem. Do toga smo došli samo snagom argumenata ukazujući na korisnost ulaganja u širi interes.“

Na pitanje tko se i zašto, ipak, odupirao tim zamislima, te kako doživljava opoziciju, Šoja daje pomalo nepopularan, ali zacijelo posve nedemagoški odgovor. „Oporbu doživljavam kao nestručnu, razarajuću snagu bez ikakvih kvalitetnih kritičkih primjedbi i prijedloga.“ Novine ga tu i tamo znaju napasti, ali on se na to ne osvrće. Kao u latinskoj poslovice: „Idi svojim putem, a svi neka misle što god hoće.“ „Kad me napadnu u medijima, nastojim pravim informacijama u suradnji kako s novinarima, tako i urednicima, informirati korektno i istinito javnost. I to je sve“, kaže Šoja. Zato i nije čudno da Šoja, sumirajući sve važne osobine lidera, kaže da je najvažnija kombinacija realistične vizije i nadmoćne snage osobnosti. „Sposobnost realnog procjenjivanja i ocjenjivanja istrajnosti i upornosti do kraja – realizacija zacrtanih planova i projekata, najvažnije su pretpostavke koje lider mora imati“, kaže on.

Na pitanje koje lokalne zajednice u Hrvatskoj još vidi kao primjere drugima i u kojoj ih mjeri smatra podobnima za oponašanje, Šoja veli: „Prema dostupnim saznanjima, Općinu Čeminac (u Baranji), te Grad Beli Manastir jer su racionalno organizirani i planski se razvijaju. Od većih gradova, dodao bih još i Crikvenicu.“

Razumom protiv otpora

Na pitanje, kako se jedna mikrosredina (lokalna zajednica) može izdići iznad nacionalnog prosjeka, unatoč toga što zakoni za sve važe na isti način, te do koje mjere je troma i spora državna uprava tradicionalni neprijatelj promjena na Balkanu, Šoja odgovara da je ona u Hrvatskoj veliki kočničar razvoja naročito kad je riječ o imovinsko-pravnim odnosima. No, dodaje da se protiv nje ipak može boriti, a da se jedna sredina – kakva je i njegova – može izdići, i to racionalnim korištenjem prirodnih bogatstava, popraćeno s potrebitim ulaganjima u infrastrukturu.

Već sad su vidljivi i neki dugoročniji učinci, npr., veća volja mladih ljudi da ostanu u gradu. To drugdje po Hrvatskoj najčešće nije slučaj.

„Volja mladih da ostaju apsolutno postoji, a izgradnjom objekata infrastrukture i društvenog standarda očekujemo daljnje pozitivne trendove društvenog standarda“, kaže Šoja. Šoju smo pitali i za nacionalne razvojne probleme. To su, prije svega, golema potrošnja, preko granica mogućnosti, golemi vanjski dug. Na pitanja da li ga on zabrinjava, kako ćemo se izvući, vidi li „argentinski scenarij“ kraha ili državni zaokret u gospodarstvu, Šoja odgovara jednako lakonski: „Izlaz vidim u kvalitetnom povezivanju „zelene i plave“ linije (turizma i poljoprivrede) i u presijecanju 80–90% korupcijskih lanaca. Mišljenja sam da je preveliki vanjski dug realno moguće svesti u „podnošljivu“ granicu za jedan izborni ciklus – četiri godine.“

U hrvatskoj gospodarskoj politici nešto bi trebalo mijenjati, kaže on. Potrebno je prije svega ravnomjerno, prema gospodarskoj snazi, poreskim mehanizmom rasporediti teret financiranja općih i zajedničkih potreba.

U 21. vijeku vrijeme u Zenici kao da je stalo, grad je bio obavijen, ne više smogom i dimom iz fabričkih dimnjaka, već pesimizmom i osjećajem beznađa. „Zenica je bila propala, i što je najgore, za svoje propadanje optužila je Sarajevo, Beograd, Stambol, Brisel... Umjesto da se sagledaju uzroci propadanja, razlozi za debakl i besperspektivnost traženi su u drugima“, kaže gradonačelnik Zenice Husejin Smajlović, u čijem je mandatu grad uspio da se prebaci na kolosijek koji vodi ka napretku.

Husejin Smajlović, gradonačelnik Zenice

ili znate ili ne znate

piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

Zenica je svoj urbani bum doživjela u prošlom vijeku i on je bio „obilježen nizom zanimljivih, tipičnih i neobičnih manifestacija, pojačanom industrijalizacijom, pauperizacijom dijela stanovništva, njegovom proleterizacijom, ali i miješanjem gradsko-evropskog i domaćeg, bosanskog mentaliteta i navika“. Zenica se u prošlom vijeku razvijala kao „grad specifičnih funkcija i namjena, posebno omeđen dvjema činjenicama – Kazneno-popravnim domom i Željezaram“.

Ne prihvatajući da krivca za loše stanje traži u drugima, odbijajući da lamentira nad lošom sudbinom grada, koju je dodatno pogoršao posljednji rat u Bosni i Hercegovini, Smajlović je krenuo u otvorenu bitku na više frontova, sa ciljem da svojim sugrađanima vrati nadu u bolji život. „Ovim gradom je upravljala metalurška svijest. U ovom gradu je bilo preko 500 inženjera koji su dolazili iz zatvorenog sistema metalurškog kompleksa da upravljaju gradom. Oni su radili kao da je grad bio njihov sluga, umjesto da se dogovaraju s njim ili čak da grad njima postavlja zahtjeve. Zato sam smatrao da mora doći do promjena, da na mjesto načelnika mora doći atipična osoba koja zna šta su državni poslovi“, ističe Smajlović.

Za sebe kaže da je čovjek koji je „potrošio mnoge državne poslove i zna kako država funkcionise“, zbog čega je i pristao da se upusti u rizičnu misiju radikalnih promjena u gradu i svijesti njegovih žitelja.

„Ovo je moj grad i u njemu hoću da živim bolje kao Bosanac ili Bošnjak, ili kao čovjek koji je tu ostao. Kad sam već tu, hoću da samom sebi stvorim ugodan ambijent. Uvijek sam smatrao da Balkan nije divljina, da nije mjesto u kojem je normalno da se živi bez vode i kanalizacije. Dugo je postojala svijest da samo treba da sjedimo i ispijamo kavu, a da će nam država riješiti sve probleme“, navodi Smajlović.

Pitanje uspjeha za njega je bila stvar i samopotvrđivanja i ličnog digniteta. „Nikada nisam volio neuspjeha. Nikada nisam volio proći jednom stazom, jednom livadom a da ne ostavim traga, a kamoli proći jedan mandat a da ne ostavim nešto iza sebe. Želio sam da budem prepoznatljiv, jedan od prepoznatljivih načelnika ovog grada“, kaže Smajlović.

Za savladavanje mnogobrojnih prepreka koje su mu se našle na putu, po vlastitom priznanju, pomogla mu je i urođena tvrdoglavost. „Malo sam tvrdoglavi čovjek. Radim trideset godina i kada nešto zacrtam, to ću i uraditi“, navodi Smajlović. Ne krije da je bilo trenutaka kada mu se sve što je radio činilo besmišlenim, ali je u vlastitim dilemama i preispitivanjima crpio novu snagu.

„Poslije trideset godina rada, ja i danas jedva čekam da dođem na posao. Bilo je prepreka, ujedanja, svega, ali jednostavno nisam popustio. Jedino mi je bilo važno da građani vide rezultate tog rada. Čim su krenule realizacije projekata, čim sam vidio da su građani to prihvatili, jednostavno sam prestao da se opterećujem. Trpio sam ujede. Ja sam kao jež kada proguta zmiyu – sedam dana se napuše, preboluje i ide dalje“, naglašava Smajlović.

Veliki ljudi imaju velike probleme

Husejin Smajlović je za gradonačelnika Zenice izabran na direktnim izborima održanim u jesen 2004. godine. Na tu funkciju je, kako navodi, došao sa „najljepšeg posla“, odnosno sa mjesta predsjedavajućeg Skupštine Zeničko-dobojskog kantona.

Za gradonačelnika Zenice kandidovan je sticajem okolnosti i međustranačke kombinatorike, iako za to nije imao podršku ogranka stranke u Zenici. Sam ne

bi prihvatio ponuđenu kandidaturu da nije došlo do promjene izbornog zakona prema kojoj su građani gradonačelnika birali neposrednim glasanjem. „Da nije došlo do toga, ne bih pristao da budem načelnik“, tvrdi Smajlović, dodajući da jedino na taj način izabrani predstavnik može imati potrebni legitimitet. Građani su na izborima potvrdili njegovu viziju Zenice i dali mu mandat da je sprovede u djelo.

Motivi da se kandiduje za prvog čovjeka Zenice sadržani su i u njegovom nemi- renju sa činjenicom da je grad u beznadu. „Kada sam odlučio da se kandidujem, napisao sam program na jedanaest stranica i ponudio ga. Nisam čuo da je to neko drugi uradio. Očekivao sam da ću imati problema, ali nisam očekivao da će oni biti ovoliki“, kaže Smajlović.

Zenica je bila pred privrednim ponorom, a javna uprava u beznadežno lošem stanju. Otežavajuća okolnost bila je i ta što gradonačelnik u opštinskoj admini- straciji „nije mogao nikoga promijeniti niti na koga uticati“. Spasonosno rješenje za Smajlovića bilo je formiranje tima u kojem je okupio sposobne i hrabre ljude, spremne da slijede njegove vizije.

„Uspio sam da od preko trista ljudi, koje sam zatekao u upravi, izaberem tim. U prva tri mjeseca mandata, šta god da predložim, govorili su da za to nema sredstava. Zato sam i zabranio pričati o sredstvima, već sam pričtu okretao na vizije, na projekte... Kada su prvi rezultati postali vidljivi, počeli su da vjeruju. Kada bih sada rekao da ćemo napraviti aerodrom, niko ne bi sumnjao niti pitao da li je to moguće, već bi samo pitali – gdje ćemo ga praviti?“, priča Smajlović.

Saradnicima je zabranio da izgovore – „nema para“, tvrdeći da sa dobrim pro- jektima dolazi i novac. „Važno je da smo promijenili svijest administracije. Moja administracija više ne traži razloge kako se nešto ne može uraditi, već traži načine kako se to može uraditi. Razlozi za loše rezultate više se ne traže u lošem uređenju države i u nekoegzistentnosti pravnog sistema. Imamo datu situaciju i utakmicu treba odigrati najbolje“, ističe Smajlović.

Najvažnija stvar je, međutim, nagnati ljude da počnu vjerovati u kvalitetnu pro- mjenu ambijenta u kojem žive. „Posebno mi je važno što smo uspjeli promijeniti svijest kod omladine, studentske i srednjoškolske, i što sada vjeruju da ovdje mogu živjeti u jednom povoljnijem ambijentu. Otvoreni smo za sve ideje i one svakodnevno pristiju“, navodi Smajlović.

Ekološki dimnjaci

Dobar život stvara se radom i ne zavisi samo od povoljnih okolnosti. Smještena u srednjem toku rijeke Bosne, Zenica je četvrti po veličini grad u Bosni i Hercegovini. „Ni previše velika da zaguši bliskost među ljudima, ni odveć malena da bi se umanjila različitost i šansa izbora“, kaže gradonačelnik Zenice.

Prije rata Zenica je bila jedan od najznačajnijih industrijskih centara u BiH, a nakon rata bilo je malo nade za taj grad. Načelnik Smajlović je po dolasku na vlast naslijedio već urađenu *Strategiju ekonomskog razvoja grada do 2015*, i za samo tri godine svog mandata uspio je da ostvari dobar dio njenih ciljeva.

„Pedeset godina se samo pričalo o problemima Zenice. Te Zenica ima problem aero-zagađenosti, pa problem komunikacija, pa problem vode, otpada... O tome se samo pričalo, organizovani su neki simpozijumi, pravile se studije, ali se nije otišlo dalje od toga. U takvom ambijentu odlučili smo – Zenica mora biti mjesto u kojem će se odvijati proizvodnja, ali, takođe, moramo uvažiti i ekološke standarde“, kaže načelnik Smajlović.

Pozvao je domaće i inostrane investitore da ulažu u Zenicu i odgovori su ubrzo stigli. *LNM Group* (Mittal Steel Company) ranije je postao vlasnik *BH Steela* smještenog u Zenici, najavljujući velika ulaganja u industriju; slovenački *Cimos* registrovao je svoju firmu za lijevanje i obradu odlivaka, najavljujući zapošljavanje 600 novih radnika. U kompleksu bivše željezare osnovana je poslovna zona u čijem se sklopu nalazi Poduzetnički inkubator u kojem trenutno radi 25 preduzeća sa 170 zaposlenih radnika. Za manje od dvije godine pet preduzeća iz sastava Poduzetničkog inkubatora zatražilo je da izađe iz te poslovne zajednice i formira vlastito preduzeće. „Uz Inkubator, imamo poslovnu zonu u kojoj se u ovom momentu pravi deset fabrika. Mi više ne tražimo investitore, oni se sami javljaju“, ističe Smajlović.

Napušteno građevinsko zemljište koje je pripadalo Željezari pretvoreno je u građevinsko zemljište za proizvodne objekte. Jedan smo od rijetkih gradova, ako ne i jedini, koji konkursom može usloviti budućeg ulagača u poslovnu izgradnju da zaposli 200 ljudi, kako bi zaista dobili ozbiljnog investitora. U okviru Inkubatora u toku je adaptacija zgrade u kojoj će biti smješten Centar savremenih tehnologija, što otvara mogućnost dodatnog zapošljavanja.

„U okviru kompleksa Kamberović polje izgradili smo atletski stadion, poslovno-sportski centar sa Gradskom arenom koja je još u izgradnji. Pravićemo fudbalski centar, završavamo sanitarnu deponiju, radimo projekat prečištača otpadnih voda. U ovom momentu Zenica ima riješen problem vodosnabdijevanja, ali mi želimo da to pitanje riješimo za narednih 50 do 100 godina, dovođenjem Plave vode iz Travnika. Radimo projekat glavne gradske magistrale, koja će imati pet traka, od kojih će jedna biti rezervisana za trolejbuski ili tramvajski prevoz. Najkasnije za dvije godine, imaćemo situaciju da će svako selo imati javnu rasvjetu, asfaltni put, ambulantu, vodovod, kanalizaciju, što smatram civilizacijskim iskorakom“, navodi Smajlović.

Partija – snaga ili slabost?

Godinama je Zenica imala kompleks od Sarajeva, a mnogi prije Smajlovića obavljanje vlasti u tom gradu smatrali su odskočnom daskom za zauzimanje dobrih pozicija u glavnom gradu BiH.

„Smatralo se da ste uspjeli jedino ako ste otišli u Sarajevo. Danas je situacija obrnuta, ljudi se vraćaju u Zenicu, dolaze i ljudi sa strane“, kaže Smajlović.

Izgradnja nove putne saobraćajnice do Sarajeva značiće nove pogodnosti za Zenicu, čak i prednosti. „Tako se hendikep i frustracija od blizine Sarajeva može pretvoriti u prednost. Imaćemo pogodnosti zbog blizine Sarajeva, a ipak ćemo biti u prednosti u odnosu na Sarajevo, koje ima mnoge neriješene probleme“, ističe gradonačelnik Zenice.

Davno je shvatio da će njegovom gradu i sugrađanima biti bolje „onoliko koliko je nama samima stalo do samih sebe“. Ipak, ljudi teško mijenjaju navike, a njihova inertnost često je nenamjerni, ali jak kočničar progresu. Uvjeravanje drugih u ispravnost sopstvenih gledišta zahtjevan je i dugotrajan posao i ne može biti plodotvoran ako je nametnut silom.

„Ulazim u četvrtu godinu mandata, a nikada nisam lupio šakom o sto i rekao – biće tako. Svojim saradnicima omogućavam da iznesu argumente za i protiv“, kaže Smajlović. Najdraži su mu saradnici koji dolaze sa rješenjima za oblast za koju su zaduženi, ali dodaje da je takvih najmanje. „Najgore je kada nekome ko je specijalista za neku oblast moram da ukazujem na balvane koje preskače u svom radu, a ne vidi ih“, slikovito pojašnjava gradonačelnik.

Nije sklon dugotrajnim sastančenjima niti održava kolegijume. Na sastanke poziva samo saradnike stručne za datu oblast, tražeći od njih da iznesu svoje argumente i ubijede ga zašto nešto treba ili ne treba da se uradi.

Husejin Smajlović kaže da nikada nije bio klasični partijski čovjek niti poslušnik partije. Naglašava da nije spreman za državu i partiju uraditi stvari koje se kose sa njegovim ličnim principima. Iako je član Stranke demokratske akcije, navodi da je sa matičnom partijom imao problema jednako kao i sa ostalim strankama.

„Dakle, nisam miljenik neke političke stranke. Svojim sam argumentima dobio pristalice. U principu, imam podršku svih: i opozicije i pozicije“, pojašnjava Smajlović svoje odnose sa Opštinskim vijećem. Bez obzira što SDA participira u višim nivoima vlasti, navodi da to za Zenicu nije bila naročita pogodnost. „Od Kantona, Federacije, države ne tražim ništa za Zenicu, ali tražim transparentnost“, ističe Smajlović, pojašnjavajući da Zenica od Kantona ne dobija onoliko prihoda koliko joj sljeduje. Od države samo traži da stvara povoljan ambijent za investicije i prostor u kojem će pametni i čestiti ljudi moći da realizuju svoje ideje. Država, navodi dalje, mora da obezbijedi pošteno i transparentno trošenje javnih prihoda, koji za njega nisu ništa drugo do „kasa sirotinje“.

Transparentnost je princip koji Smajlović dosljedno poštuje u sredini u kojoj je on gazda. Zato smatra da je primjena *Zakona o javnim nabavkama* jedna od najboljih stvari koja se desila u reformi javne uprave, ali upozorava da i taj zakon „omogućava mučke onome ko ima pogane namjere“. *Zakon o javnim nabavkama* u kombinaciji sa neposrednim izborom načelnika dobra je brana od političkih i interesnih grupacija koje, po pravilu, nosioce izvršne vlasti vide kao sredstva za ostvarenje vlastitih ciljeva.

„Ako vas grupa ljudi bira i imenuje na određenu funkciju, onda morate raditi kao njihov talac. Ja nisam došao na ovu funkciju jer ne znam šta ću sa sobom. Nisam došao kao čovjek koji traži posao niti sam došao kao eksponent nekakve veće ili manje grupe, već sam tu da realiziram određene stvari“, poručuje Smajlović i ne krije da je imao ličnih problema kada su započeti prvi projekti i raspisani prvi tenderi, ali je ostao dosljedan samom sebi.

„Da bi se uspjelo u nekom poslu, osnovno je da imate dobru namjeru, jer kada imate dobru namjeru, onda ćete ostvariti ciljeve. Osim toga, morate preduzeti sve što je u vašoj moći. Vi niste odgovorni za realizaciju cilja, ali ste odgovorni za preduzimanje aktivnosti“, naglašava Smajlović.

Kao iskreni vjernik, smatra da mu je i bog pomogao da budu pretočene u djelo „dobre namjere, čestite procedure i iskreno nastojanje da se stanje promijeni“.

U opozicionoj, Socijaldemokratskoj partiji BiH, smatraju da je u Zenici urađeno dosta toga, ali da se, s obzirom na količinu utrošenih sredstava, moglo uraditi mnogo više. U SDP-u su nezadovoljni načinom plasmana budžetskih sredstava, a naglašavaju da se mnogo više moglo uraditi na rješavanju pitanja nezaposlenosti, koja se, tvrde, neprestano povećava. Ne sporeći da je urađeno nekoliko značajnih objekata iz oblasti komunalne infrastrukture u rubnim područjima opštine, aktuelnim vlastima prigovaraju što su mnogo više novca uložile u ruralni nego u urbani dio grada. „Činjenica je da se vrši politička diskriminacija urbane sredine prilikom izgradnje infrastrukture. Grade se putevi u udaljenim selima, dok nemamo adekvatne prilaze gradu. U jednom prigradskom naselju se gazi blato, dok se izgrađuje put negdje u rubnim područjima općine“, kažu u SDP-u.

Većina građana sa kojima smo razgovarali smatra da je Husejin Smajlović jedan od najboljih gradonačelnika koje je Zenica imala. Naglašavaju da je „digao grad na noge“, ali žele još više – čist i uređen grad.

Otvoren čovjek – pouzdan čovjek

Husejin Smajlović je gradonačelnik koji se zbog funkcije nije distancirao od svojih sugrađana. „Kada sam počeo ovaj posao, rekao sam svojoj supruzi – prati me da li ću promijeniti odnos prema sirotinji, prema građanima. Ukoliko primijetiš da sam postao teže dostupan, upozori me da se korigujem“, kaže on.

Svjestan da ljudi grcaju u problemima i da imaju potrebu da o njima govore, otvorio je svoj kabinet za građane. Dnevno ima i po tri stotine telefonskih poziva, a primi i nekoliko desetina ljudi. Tvrđi da je jedini načelnik koji stranke prima bez saradnika.

„Možete vrlo lako stvoriti ambijent u kojem ste vi kao nešto važni. Ne mogu vas dobiti na telefon, nešto ste kao zauzeti, ne može se doći do vas, morate se najaviti tri mjeseca ranije i tako sebi stvorite neki udoban ambijent. Po mom mišljenju tako se ponašaju ljudi koji se boje problema. Kada primete čovjeka vi nemate izbora: ili znate ili ne znate, to je vrlo jednostavno. Mnogi ljudi bježe od neposrednog kontakta da se ne bi vidjelo koliko ne znaju“, kaže Smajlović.

Gradonačelnik Zenice odbacuje uvriježeno mišljenje da su svi koji su u politici prvenstveno zbog lične koristi, ističući da ne bi mogao biti srećan i zadovoljan čovjek da posjeduje stotine miliona, a da živi u sredini koja je „hljeba gladna“. „Moj, kapital moje djece, i moje unučadi biće da žive u ambijentu prihvatljivom za ljude. Da bi se to ostvarilo, moramo imati ljude koji ne gledaju samo vlastitu kožu, vlastiti interes. Naša sreća je da smo probudili ljude kojima vlastiti interes nije najbitniji i nagnali ih da vlastite ideje i sredstva ulože u poboljšanje kvaliteta života“, navodi Smajlović.

Povjerenje sa saradnicima, investitorima, građanima gradio je svakodnevno, pedalj po pedalj, i isplatilo se. „Bilo je teško. Sve dok nije došlo do realizacije prvih projekata. Onda je povjerenje građana naraslo do mjere da sam ga se u jednom trenutku uplašio. Treba toliko povjerenje opravdati. I zaista je nevjerovatno koliko podršku građana imamo moj tim i ja. Danas nije uobičajeno da načelnik dođe na javno mjesto i da ga građani dočekaju aplauzom i pohvalama. Mom timu i meni se to dešava“, kaže Smajlović.

Još nije odlučio da li će se kandidovati za još jedan gradonačelnički mandat. Kada bi pitao porodicu, ona bi bila protiv, jer dovoljno dugo nosi breme njegove funkcije, zauzetosti i odricanja. S druge strane, još je mnogo izazova sa kojima Smajlović želi da se suoči, još mnogo stvari koje bi želio da podari Zenici. Bez obzira kakvu odluku donese njegova supruga i sinovi biće uz njega. „Kada ne bih bio ovakav, kada se ne bih bavio ovim poslom na način na koji se bavim, ili kada bih prestao pušiti, na šta me supruga nagovara, ja ne bih bio isti čovjek. To bi već bio dovoljan razlog da ona pokrene brakorazvodnu parnicu, jer to ne bi bio čovjek kojeg voli i za kojeg se udala“, kaže Smajlović.

Ovaj čovjek širokih vidika Zenicu vidi kao grad nesputanog duha u kojem će se muzičar, pisac, glumac i sportista osjećati jednako dobro kao mašinar i metalurg. Zato za njega Zenica nije paradigma za prljave fabričke dimnjake i KPD, već oaza zelenila i grad otvorenih ljudi i ideja.

„Zaključio sam da tu nema neke velike priče – jednostavno morate obići sav prostor, obići sve ulice, upoznati što više ljudi. Svi oni očekuju nešto od vas, imaju neki zahtjev ili potrebe. S druge strane, ti ljudi vam nešto nude i spremni su nešto da urade. Moja uloga je bila da zainteresujem ljude i pokažem da smo vrlo otvoreni i spremni za saradnju.“

Ljubiša Marković, bivši načelnik opštine Centar Sarajevo

pred izazovom

piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

Ljubiša Marković je u politiku, kao i u „vode načelnikovanja“, ušao sasvim slučajno. Iz politike je, međutim, izašao svjesno i namjerno, jer u njoj više nije pronalazio sebe. Tokom rata bio je u reformistima, da bi kasnije radio na ujedinjenju reformista, odnosno UBSD-a, sa Socijaldemokratskom partijom BiH (SDP BiH). „Iz tog ujedinjenja sam po ključu, a ne kao istaknuti politički radnik, imenovan za jednog od potpredsjednika SDP-a“, navodi Marković.

Njegov upad na poziciju načelnika sarajevske opštine Centar 2000. godine desio se sticajem okolnosti i zahvaljujući kombinatorici pojedinih stranačkih kolega, koji su se preigrali igrajući za sebe, pa je Marković kandidovan na tu funkciju, iako u to vrijeme kao Srbin nije pripadao konstitutivnim narodima u Federaciji BiH. Tada je vjerovao da je njegov život nešto sasvim drugo od bavljenja politikom, a njegov posao na nekoj drugoj strani. Zbog te „druge strane“ ovaj diplomirani pravnik položio je i pravosudni ispit.

„Odlučeno je da nosilac liste budem ja i tada, krajem 1999. godine, zainteresovao sam se za pitanje opštine“, prisjeća se Marković.

Naučen da svakom poslu kojeg se prihvati pristupi odgovorno i prije stupanja na dužnost načelnika prionuo je na posao, iščitao izvještaj o radu opštine i programe rada i spoznao da dotadašnji vlastrodršci nisu položili kvalitetne temelje na kojima bi uspješno izgrađivao povjerenu mu lokalnu zajednicu.

Marković se našao pred izazovom i mogućnošću da kao pojedinac promijeni stvari, a život građana učini boljim i smislenijim u jednoj od najvećih opština u Bosni i Hercegovini. „Na bazi toga smo napravili dosta ambiciozan program sa ciljevima i zadacima. Vladalo je opšte otuđenje na svim nivoima. Smatrao sam da se na tome sistemski radilo – obdaništa su bila zatvorena, nije bilo mjesnih zajednica, nisu radila društva, osim nekih probranih i sve to je nosilo osjećaj beznađa“, kaže Marković.

Njegov prvi cilj bio je da promijeni učmali ambijent, pokrene društveni život i u sport i kulturu uključi mlade, bez obzira na to koliko je debeo ili tanak novčanik njihovih roditelja. Bile su to i godine u kojima oko 90% imovine, kuća i zemljišta, na području opštine nije bilo vraćeno predratnim vlasnicima i u kojima je opština bila opasana minama.

Hrabri idu naprijed

Naučen još u ranoj mladosti, kada se aktivno bavio sportom, da se uspjeh može ostvariti jedino uz rad, red i disciplinu, Marković je okupio tim koji je bio spreman da prati njegove ideje i žestoki tempo rada. „Rekao sam da me nije briga ko je iz koje partije, da me interesuju rezultati, ciljevi i da hoću da provjerim – šta je to što im je bitno i zašto to hoće da budu. Dobio sam dobru ekipu, koja me je pratila, pomagala mi i bez koje sigurno ne bih uspio“, navodi Marković.

Na početku napravio je drastičan rez u opštinskoj administraciji i otpustio 59 službenika, što je za jednog Srbina u opštini koju je činilo 85% bošnjačkog stanovništva bio rizičan, ali i hrabar potez. „Javilo se nepovjerenje koje je imalo nacionalnu pozadinu, ali vrlo brzo sam uspio da pokažem da se ne radi o rezanju glava, već da je to plod uvjerenja da ne možemo očekivati nešto bolje, a da se niko ničega ne odrekne“, kaže Marković.

Prisjeća se da u tom periodu nije bilo jednostavno povući poteze koji su značili pomoć srpskim povratnicima u selima na području opštine. „Ti potezi su tumačeni kao da skoro pa sav budžet ode Srbima. Nisam se povlačio pred tim pritiscima. Smatrao sam da ne smijem pokazati kukavičluk i odustati od pomaganja ljudima zato što me pritišću takvom pričom“, navodi Marković.

Njegov najveći kapital bili su postignuti rezultati i uspjesi, koji su razbili poduzetnike podređenih i preobrazili ga u korektnu poslovnu osobu, čak i prijateljska društva. „Privatno smo se družili na zabavama, novogodišnjim proslavama... To približavanje dalo je dodatnu energiju za rad, jer smo svi znali šta hoćemo i uživali smo u uspjesima. Sjećam se rođendanskih čestitki, zajedno smo dijelili srećne i tužne trenutke... Srećan sam što sam bio dio svega toga“, kaže Marković.

Otvoriti sebe

Biti na čelu lokalne zajednice nije ni lak ni zahvalan posao. Ljudi od vas mnogo očekuju i traže, a vi, objektivno, ne možete pomoći svima. Uvijek, pa i u ograničenim mogućnostima, postoji način da se pomogne, ako ne svima, a onda onima kojima je pomoć najpotrebnija. „Uvijek sam volio pomagati ljudima. Poziciju načelnika doživljavao sam kao privilegiju. Raspoložev sa nekih petnaest ili dvadeset miliona maraka budžeta i potrebno je osmisliti načine kako da se pomogne onima koji najviše trebaju pomoć“, konstatuje Marković.

Svoju pažnju usmjerio je prema ljudima čije su potrebe do tada bile marginalizovane, poput oboljelih od teških bolesti, osoba ometenih u razvoju, do pomoći nevladinim organizacijama. „Suočite se sa puno toga i kada osjetite ljude oko sebe onda, u stvari, otvorite puteve prema sebi i dobijate informacije o ljudima i problemima sa kojima se, iako su blizu vas, nikada ne biste upoznali ili se sa njima suočili“, kaže Marković.

Kao načelnik opštine mogao je da pomogne ljudima koji su tu pomoć istinski trebali i to je ono što nisu spriječili raznorazni udari na njega, intrige, politički pritisci, prelamanje interesnih sfera... „Drago mi je što se danas, kad prođem ulicom, sjednem u tramvaj ili kafić, mnogi građani po dobru sjećaju tog perioda“, kaže Marković.

Sam Marković itekako može biti ponosan na ono što je uradio u dva mandata, koliko je bio na čelu najveće sarajevske opštine. Pod njegovim vođstvom opština je dobila najveći broj međunarodnih priznanja za najbolje organizovanu i uređenu opštinu u BiH.

Preuzimajući dužnost načelnika, politiku stranke ostavio je po strani, smatrajući da u tom poslu i „nema velike politike“. Posvetio se prostoru i ljudima koji tu žive, tražeći načine za brzo i efikasno rješavanje problema. Zajedno sa svojim timom, Marković se školovao i obrazovao za dobro upravljanje opštinom, crpući iskustva

i ideje iz dobro organizovanih lokalnih zajednica u zapadnim zemljama, poput Njemačke. „Zaključio sam da tu nema neke velike priče – jednostavno morate obići sav prostor, obići sve ulice, upoznati što više ljudi. Svi oni očekuju nešto od vas, imaju neki zahtjev ili potrebu. S druge strane, ti ljudi vam nešto nude i spremni su nešto da urade. Moja uloga je bila da zainteresujem ljude i pokažem da smo vrlo otvoreni i spremni za saradnju“, navodi Marković.

Njegova formula dobrog rada opštinske administracije bila je u planskom pristupu problemima, jasno definisanim ciljevima, odabiru najboljih načina za njihovo ostvarenje i spremnosti da se preuzme odgovornost u slučaju neuspjeha.

Životni moto – biti najbolji

Marković je svoj životni moto – biti najbolji i želju za samopotvrđivanjem ovaplotio i kroz funkciju načelnika opštine Centar. „Takva sam osoba – čega se uhvatim hoću da budem najbolji. Bio sam sportista i moj sportski pristup je – uradi sve što znaš i umiješ da budeš najbolji u onome što radiš. Ako ne uspiješ da budeš najbolji, priznaj da su drugi učinili više napora da budu bolji od tebe. Te druge gledaj korektno, a ne kao protivnike“, pojašnjava Marković.

Razbijajući stereotipe koji vladaju o ovdašnjim političarima, stekao je poklonike među saradnicima i običnim narodom, ali i neprijatelje među političarima, čak i u sopstvenoj stranci, koji mu nisu mogli oprostiti uspjeh. Upravo stranačke kolege su mu pripremale lomaču na kojoj je trebalo politički da sagori, manipulišući njegovom odlukom da otpusti 59 opštinskih službenika kao potezom koji ima nacionalnu pozadinu. „Širena je priča kako su svi izabrali svoje, samo su, k'o biva, pogriješili oni koji su birali mene za načelnika. U SDP-u se glasalo o mojoj smjeni, jer sam, kao, takvim potezima napravio štetu i partiji. Moje kolege su bile podijeljene pola-pola, pa je glas predsjednika partije na kraju odlučivao hoće li me smijeniti ili ne“, prisjeća se Marković.

Optuživali su ga za sve i svašta, protiv njega je podignuto 17 krivičnih prijava, a u svim tim procesima se branio i odbranio sam. „U svim tim procesima sam oslobođen optužbi. Još jedan od tih procesa, u kojem sam optužen da sam primao mito, nije završen. Prvo su optužili mene da sam primio mito, pa su rekli da nisam ja, nego moja supruga, da bi na kraju zaboravili zašto su me optužili. To je trajalo pet godina. Postoje sudovi, koji će to privesti pravdi i dobro je što ćemo na kraju saznati ko je lopov“, naglašava Marković.

Za razliku od partijskih kolega koji su mu sve vrijeme načelničkog mandata „radili o glavi“, Dževad Bećirević, koji je 2004. godine izabran za načelnika opštine Centar, kaže da su upravo Markovićeви rezultati činili jedan od temeljnih razloga zbog kojih se odlučio i prihvatio kandidature za tu funkciju. „Moja izborna kampanja bila je bazirana upravo na kontinuitetu, odnosno na mojim obećanjima građanima da ću, ukoliko me izaberu, nastaviti dalji rad tamo gdje je Marković stao, isto tako kvalitetno i predano, a sve u interesu građana“, navodi Bećirević. Podsjeća da je, opet, Marković od svojih prethodnika naslijedio gomilu neriješenih predmeta, sa relativno visokim procentom nezakonitog rješavanja, neefikasnu unutrašnju organizaciju sa prekobrojnim državnim službenicima i namještenicima, koji su u pravilu bili bez odgovarajuće stručne spreme. Lokalna samouprava je bila gotovo „ugašena“, kao i svi oblici participacije građana u procesima donošenja odluka.

„Za vrijeme mandata Marković je raznim aktivnostima i potezima opštinu Centar, prema ocjenama drugih, doveo na prvo mjesto u Bosni i Hercegovini“, ističe Bećirević. Prema njegovim riječima, Marković je, izvršio efektivnu reorganizaciju administracije, raznim mjerama podigao je na visok nivo i zakonit rad, reorganizovao mjesnu samoupravu, značajno, a po prioritetima, pomogao obnovu u ratu porušenih područja i objekata, pokrenuo razvoj i deminirao cjelokupan prostor opštine i, najvažnije, gotovo u potpunosti funkciju načelnika, sa cjelokupnom administracijom, stavio u funkciju i učinio dostupnom građanima.

„Marković je za vrijeme svog mandata uspostavio sistem upravljanja kvalitetom po međunarodnom standardu ISO 9001:2000, čime je u administraciji bilo precizno utvrđeno ko šta radi i za šta odgovara, a principe javnosti i transparentnosti u radu podigao je gotovo do maksimuma“, kaže Bećirević.

Bez skorojevićevskih manira

Za razliku od mnogih funkcionera i funkcionerčića u ovoj zemlji, mahom skorojevića, koji budžetska sredstva tretiraju kao vlastiti novčanik, a poziciju u dobroj mjeri koriste kao sredstvo za zadovoljenje ličnih interesa, Marković u toku četvorogodišnjeg mandata nije organizovao nijedan službeni ručak ili večeru. „Meni je bilo smiješno da pozivam nekoga od mojih kolega do međunarodnih zvaničnika na ručak od opštinskih para. Smatram da to nije fer. Neki kažu da je to pretjerano, a ja mislim da nije“, navodi Marković. Privilegijom svoje načelničke funkcije smatra to što je pozvan na prvi *Lokal-forum* u Rimu, na kojem je bilo svega 27

gradonačelnika iz cijelog svijeta. „Bili smo na prijemu kod pape Ivana Pavla i to je nešto za šta se isplatio naporan četvorogodišnji rad, a ne neka materijalna dobit“, kaže Marković.

Vrijeme teče, a problemi u funkcionisanju lokalnih zajednica i vlasti uopšte ostaju isti. „Problem je što kod nas nema vizije, nema predviđanja, nego se reaguje na događaje. Mi smo pokušali promijeniti način tog promišljanja, navike, pravila, čak i u odnosu na neke grupe koje su bile vrlo osjetljive, kao što su boračka udruženja. Pitao sam – zašto biste vi živjeli od sadake koju vam daje opština, koja nije dovoljna? Uputili smo ih kako da dobiju neke opštinske resurse i pokušaju da stvaraju vrijednost i sami zarađuju. I danas sam ponosan što je boračka firma, koja se zove „BOS“ najveći investitor u opštini Centar, koja u ovom trenutku investira dvadeset miliona maraka u 470 stanova i ima tendenciju daljeg širenja“, kaže Marković.

Smatrajući da funkcija nije ono što čovjeku daje autoritet, već lične karakteristike, osobenost, kao i znanje i kompetentnost u poslu koji radi, Marković je smatrao da svojim saradnicima uvijek treba pružiti priliku da iznesu svoj stav. „Oni nisu samo zaposleni u opštini, već su i stanovnici te opštine – imaju svoju djecu, svoje zahtjeve, svoja očekivanja i treba im pružiti šansu da ukažu na neki problem, jer će više biti uključeni u rješavanje tih problema“, navodi on, dodajući da je sve šefove opštinskih odjeljenja natjerao da se konsultuju sa svojim zaposlenicima.

Strateške odluke je, međutim, donosio sam, čime je i odgovornost za realizaciju određenih projekata preuzimao na sebe.

„Uvijek sam na Vijeću obrazlagao sve prijedloge koje smo utvrdili i nikada vatri nisam izlagao svoje pomoćnike, s tim što su se pomoćnici i njihovi saradnici morali mnogo namučiti da mi obrazlože zbog čega nešto treba da uradimo. Kad mene ubijede, kad ima dovoljno argumentacije i činjenica i kad procijenimo efekte toga što hoćemo da uradimo, tek tada smo sa određenim prijedlozima išli na Vijeće i nikada nije bio problem da to prođe na Vijeću“, navodi Marković.

Iako je SDP u to vrijeme imao natpolovičnu većinu u opštinskom Vijeću, Marković je želio da njegove prijedloge podrže i vijećnici ostalih političkih partija koje su participirale u opštinskoj skupštini. „Čak sam imao običaj da povučem odluku ako bi se ispostavilo da je neće podržati svi. Nisam vjerovao da je odluka dobra ukoliko nije jednoglasna u smislu pronalaženja najboljeg rješenja i pružanja šanse vijećnicima da je poboljšaju. Nisam bio tvrdoglav u odbrani svojih prijedloga, jer

nikad nisam imao neki svoj uzak interes da bih gurao da nešto prođe po svaku cijenu“, prisjeća se Marković. Takođe, ističe da se tokom načelničkog mandata oslanjao na domaće resurse, da nije „sadio drvorede“ sa ambasadorima, koji su stolovali u Sarajevu, niti je od njih očekivao pomoć. „Nismo uradili nijedan projekat na osnovu stranih donacija i to je, možda, rezultat mog mišljenja da je to više prilika da ambasador sebi napravi neki posao, nego da uradi nešto za opštinu. Meni to nije trebalo“, pojašnjava Marković za ovdašnje prilike netipičan stav o stranim donacijama i donatorima.

Kako sam ne voli biti ponizan, tako se gnušao i lažne poniznosti na kojoj je, kako kaže, zasnovana uprava. „Mnogo je snishodljivosti, navodnog strahopoštovanja prema poziciji i funkciji. U stvari, kada se okrenete, najradije bi vas udarili nogom. Nikada nisam njegovao takav odnos, jer volim da čujem drugačiji stav, argumentaciju i vrlo sam cijenio ljude koji su iznosili svoj stav“, kaže Marković.

Sasvim sigurno jedinstven funkcioner u BiH bio je i po tome što je stranke, bez prethodne najave, primao u pet ujutro. I tako tri godine. Dolazio bi na posao u 4.30, a pred vratima kancelarije već bi ga čekalo desetak građana očekujući od njega pomoć. O kakvom radoholiku se radi, govori i činjenica da je po preuzimanju mandata iščitao 10.500 stranica neriješenih predmeta.

Najveći teret takve predanosti poslu podnijela je Markovićeva porodica, supruga i dva sina. Kaže da je u toku četvorogodišnjeg mandata načelnika opštine Centar uradio sve što je znao i umio, dodajući da bi dalje sve bilo ponavljanje. Zato je odlučio da krene novom stazom samopotvrđivanja i izgrađivanju samoga sebe. Osnovao je Društvo za konsultantske usluge sa posebnim zanimanjem za oblast uprave i lokalne samouprave, kroz koju je valorizovao dotadašnji rad, trud, praksu i životno iskustvo. Danas njegova firma radi značajan dio projekata u opštinama širom BiH. Osnovao je i notarsku kancelariju, a u ono malo slobodnog vremena koje mu preostane piše stručne knjige.

Udaljio se od politike, jer smatra da sposobni ljudi, koji politiku ne vide kao način za ostvarenje ličnih ciljeva, danas nisu dobrodošli u političkim partijama. „Sve te partije na kraju postanu partije lica koja sama ne mogu napraviti ništa u životu i kojima treba kolektivitet da ih gura i pomaže kako bi ostvarili svoje ambicije“, ocjenjuje Marković. Tvrdi da je politika danas postala stanište spletkaroša, ljudi sa bolesnim ambicijama, nezalica, blefera. „To se neće lako mijenjati i sve manje sposobnih ljudi će se odlučivati da ide u politiku“, ocjenjuje Marković. Povratak u političke vode danas mu se čini nemogućim, ali, dodaje, nikad ne reci nikad.

Visoko postavljen, ali vrlo konkretan cilj; pažljivo osmišljanje detalja, podrška s lokalne razine, ali i s razine Vlade, tolerancija i maksimalan angažman „ljudskog faktora“, to su prve stvari koje čovjeku padaju na pamet kada želi analizirati i objasniti ubrzani razvoj Šibenika. Riječ je o sretnom spoju pametne vizije, povoljne klime i promišljenog, neautoritarnog osobnog vodstva.

Nedjeljka Klarić, gradonačelnica Šibenika

lider, jer je žena

piše: Boris RAŠETA

„Šibenik je u usponu i to svi primijete“, kaže nam jedan novinar *Slobodne Dalmacije*. „Za razliku od Zadra, ovdje nema mafije, a privredni i turistički razvoj je vrlo jak. Otvorene su poslovne zone. U gradu vlada red, kako onaj urbanistički, čiji su temelji udarani stoljećima, tako i onaj simbolički, društveni red u višem smislu riječi.“

Otvaranjem Veleučilišta u Šibeniku stvorena je pretpostavka da se mladi ljudi školuju u svom gradu s tendencijom daljnjeg rasta obrazovnih programa, kao i studentskog standarda. Razvojem gospodarstva, naročito turističkih projekata, otvaraju se radna mjesta, zabilježen je značajan pad nezaposlenosti, stanogradnja se probudila u pravom smislu te riječi. I kulturni projekti prate taj trend; kazalište se profesionalizira, šibenska Gradska knjižnica najljepša je i najopremljenija narodna knjižnica s izdavačkom djelatnošću u Hrvatskoj, dok Muzej Grada Šibenika u sljedećoj proračunskoj godini priprema otvaranje stalnog postava.

Ona i oni

Šibenik se trgnuo iz letargije i krenuo prema gore. Sve to ne bi bilo učinjeno bez važne uloge prve žene ovoga grada, Nedjeljke Klarić, objašnjava naš sugovornik, koja svakako zna što hoće i ima snage da to učini. No, tu viziju gospođa Klarić nije osmislila bez pomoći drugih, niti ju provodi u djelo sama – naprotiv, riječ je o kolektivnoj izvedbi, o smišljeno iskorištenoj sinergiji, ili sinergijama. Ona to ne taji.

Iz njenih riječi proizlazi i nešto drugo – ona nije uništavala već započete projekte prošle ekipe jer su bili tuđi, već ih je nastavljala radi opće dobrobiti! Na tome je radila, to je uvjet bez kojega se ne može, od jutra do mraka.

„Radno vrijeme svakog gradonačelnika mora biti non-stop, ako hoće biti odgovoran gradonačelnik. Redovno radno vrijeme Gradske uprave Grada Šibenika je od 7.30 do 15.30. Naravno, to nije kraj radnoga vremena gradonačelnice, jer su popodneva rezervirana za izložbe, promocije knjiga i sve one zadatke koji se tijekom redovnog radnog vremena nisu uspjeli odraditi“, kaže gospođa Klarić.

Po njenom mišljenju najvažnije preporuke liderima koji žele uspjeti su: „Biti čovjek, to je na prvom mjestu; potom biti vizionar, odlučan, znati odabrati sposoban suradnički tim, biti sposoban razlučiti bitno od nebitnog i sposoban čuti i prihvatiti dobre i argumentirane ideje. Omiljena mi je poslovice“, dodaje ona, „koja kaže da je čovjek najveća duhovna i materijalna vrijednost.“

Nedjeljka radni dan organizira u glavi. „Većinu stvari pamtim, iako moji prvi suradnici važnije stvari ‘stave na papir’. Oni i ‘kroje’ moj dnevni raspored u dogovoru sa mnom, prema zadacima i zahtjevima, pozivima i zamolbama, no teško je predviđati dugoročnije. U ovom poslu raspored se mijenja iz sata u sat, a često se zna dogoditi da treba u zadnji čas nešto otkazati ili se, pak, negdje pojaviti. O tome što će biti prioritet u tom smislu, moram sama donijeti odluku.“

Kako se nosi s otporima i kriznim situacijama? Ustraje li u provedbi ideja u čiju opravdanost vjeruje ili je kontraargumenti mogu razuvjeriti? „U ideju vjerujem i radim na njezinoj realizaciji, ali uvijek prethodno konzultiram struku, te prihvatim svaku argumentiranu kritiku. Isto tako, kad zbrojim više pozitivnih argumenata odlučna sam u provedbi upravo takve odluke.“

„Mnogo toga pozitivnog za Šibenik doista se dogodilo upravo u mom mandatu“, kaže Nedjeljka Klarić. „Šibenik je snažno krenuo u gospodarskom pravcu. To je, mislim, najvažnije. Poduzetnička zona Podi, 95% proizvodna, raste iz dana u dan, pogoni niču. To je jedina poduzetnička zona koja se sufinancira sredstvima EU. Pored toga, Šibenik se snažno okreće turizmu. Do sada su uglavnom okolna mjesta imala turistički predznak, ali Šibenik sa svojim kulturno-povijesnim nasljeđem itekako ima što za pokazati turistima. Zato smo krenuli u „Projekt Šibenik“ koji ima zadatak transformirati grad u turističku destinaciju. Projekt obuhvaća izgradnju marina i hotela na Kulinama i na otoku Obonjanu, sportsko-rekreacijsku zonu na Bribirskim knezovima, te revitalizaciju četiri gradske tvrđave. Moram spomenuti i i niz infrastrukturnih projekata u gradu, a svakako realizaciju projekta „Tehnološke ceste“ – izravnog izlaza na autocestu iz samog središta grada, koja je dugo bila samo „projekt na papiru“. Mi smo pronašli način kako je izgraditi i staviti u funkciju.“

Šibenik, grad mladih

Riječ je o velikom projektu. Grad ga, i to gospođa Klarić priznaje, ne bi mogao ostvariti sam. „Sve ove godine imala sam snažnu potporu Vlade Hrvatske“, kaže Neda Klarić, „koja je u infrastrukturu Grada Šibenika uložila veći iznos nego sam Grad. Pokrenuli smo Šibenik. Podigli smo kvalitetu življenja svakog našeg sugrađanina, jer smo intervenirali u svaku gradsku četvrt i u svaki mjesni odbor.“

„Bilo je projekata koje smo naslijedili, dovršili ih i na to smo ponosni. To su, prije svega, gradski bazen i Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“. Poduzetnička zona Podi bila je u razvojnoj viziji prijašnjih gradskih uprava, kao uostalom i „Tehnološka cesta“, ali, evo, mi smo imali znanja i volje projekte započeti, dovršiti i pustiti ih u život. Neke smo sami osmislili i započeli; i na njih smo ponosni – tu je svakako već spomenuti „Projekt Šibenik“, od kojeg očekujemo mnogo, jer će upravo on transformirati grad u prepoznatljivo turističko, nautičko i kulturno središte ne samo hrvatskog Jadrana, već i Sredozemlja.“

U njenoj viziji – koja je dijelom proizvedena, a dijelom naslijeđena, jer Šibenik nije grad od jučer – taj je primorski grad mjesto turizma u ljetnoj sezoni, ali i mjesto udobnog i osmišljenog života van sezone.

Šibenik je uređena urbanistička cjelina koja u gradskoj jezgri objedinjava vrijednosti tradicionalne i moderne kulture, ali na dohvat ruke snažno razvija i poduzetničke zone kako bi, osim turizma, imao i drugi stabilan izvor prihoda.

U cjelini uzev, Šibenik tako postaje mjesto u kojem mladi ostaju živjeti umjesto da se, kao drugdje, odreda sele prema Zagrebu ili Splitu. Neda Klarić opet ističe ekipu. „Apsolutno sam timski čovjek“, kaže ona. „Moja stranka – Hrvatska demokratska zajednica – u Šibeniku upravo tako i funkcionira. Mi smo dobro uigrani tim, međusobno se uvažavamo, zajedno donosimo odluke u političkoj sferi. Što se tiče mojih suradnika na poslu, također smo timski uigrani. Pročelnici znaju kolike su im ingerencije u samostalnom donošenju odluka i tu im uistinu dajem slobodu, no, kada je riječ o složenijem poslu ili odlukama koje treba „prelomiti“, tu nastupam kao gradonačelnica s odgovornošću i prema Poglavarstvu i prema Gradskome vijeću, odnosno jednom riječju – prema građanima. Jasno da su moja dva zamjenika moja prva dva suradnika s kojima se gotovo uvijek konzultiram.“

Na pitanje kako je namakla potrebna sredstva za razvoj – iz poreza i prireza, kredita, ili na neki treći način – te boji li se zaduživanja, gospođa Klarić kaže da je novac dobila uglavnom iz budžeta Grada Šibenika i Državnog proračuna koji prati Šibenik gotovo u svakom projektu. „Želim ovdje ipak naglasiti i veliki udjel sredstava iz pretpristupnih europskih fondova i to na Poduzetničkoj zoni Podi, na izgradnji Regionalnog centra za gospodarenje otpadom Bikarac, što je veliki doprinos u ekološkom smislu i izvrstan odgovor na strateškoj odrednici grada koji se razvija u turističkom smislu.“

Na pitanje kada bi Šibenik dobio neki veliki sportski projekt, npr., dio prvenstva svijeta u rukometu, bi li ušla u kredit za dvoranu, Nedjeka Klarić jasno kaže da bi. „Što se tiče zaduživanja, ne vidim tu neki veći problem ukoliko projekt sutra donosi očekivanu korist za grad, građane. To je stvar dobre procjene sposobnog gradonačelnika. Konkretno ste pitali – kredit za dvoranu; mislim da bih ušla u taj aranžman. Mi smo se kao Grad zadužili za izgradnju bazena. I vjerujte, isplatilo se. Danas na bazenu stasaju nove vaterpolo i plivačke generacije, a građanstvo, također, ima svoje termine za svakodnevnu rekreaciju.“

Jake ideje jače su od birokracije

Je li birokracija, koja je rak-rana na cijelom Balkanu, bila prepreka? Njoj – nije. „Dobro organiziranoj i ustrojenoj gradskoj upravi ni na koji način birokracija nije zapreka niti usporava tijek promjena, nego upravo instrument da se ispravno upravlja procesima. Stoga, problem treba usmjeriti k unutarnjem ustroju, stručnoj ekipiranosti i svijesti da svaki zaposlenik nosi određeni teret odgovornosti.

Ulazak u EU donosi neka nova pravila i to nas sve veseli, kako građane, tako i odgovorne. Mladi radne snage mnogo su prilagodljivije tim novim pravilima i upravo su oni koji će nasljedovati ta pravila.“

Bilo je u svemu tome, može se otvoreno reći, i sreće. Gospođa Klarić kaže da njene najvažnije ideje nisu naišle na snažno protivljenje. „Otpori? Pa, ne mogu reći da je bilo nekih otpora. Na vlast smo došli velikom podrškom naših sugrađana, jer su upravo naši sugrađani prepoznali program, a zaposlenici su tu da kao profesionalci stvore podloge za njihovu realizaciju. Ukoliko je bilo nekih – nazovimo ih otpora – to je isključivo bilo u najboljoj namjeri preporuka struke da se u nešto ‘ne ide’ ili ‘ide’.“ Ta činjenica, međutim, proizlazi i iz koncilijantne i demokratske naravi Nedjeljke Klarić.

„Svaku primjedbu saslušam, konzultiram ljude iz struke, ljude s kojima radim, s kojima živim, građane“, kaže ona. „Mislim da čovjek mora imati tu dimenziju da zna poslušati drugoga i prihvatiti njegova promišljanja ukoliko su opravdana.“

Ni s političkom opozicijom nije bilo poteškoća. „Mogu slobodno reći da s oporbom nisam imala nekih većih problema tijekom mandata, jer, zapravo, nisu imali ništa konkretno niti prigovoriti. Jasno, sada je slika nešto drugačija, pred izbore se politička scena zahuktava, svatko traži publicitet, pa je oporba malo živnula. Žao mi je samo što, u želji da zauzmu dio medijskog prostora, često koriste neistine. To građani znaju i vjerujem da će ih i kazniti.“

Recept za uspjeh

Na pitanje kako se neka lokalna zajednica može izdići iznad nacionalnog prosjeka, unatoč univerzalnosti zakona, Nedjeljka Klarić odgovara: „Potrebna je dobra razvojna vizija, dobri projekti, dobar način financiranja, povjerenje i dobra suradnja sa zaposlenicima, sposobna vlast i odlučna gradonačelnica. Kad se sve to primjeni i interpolira u specifičnost date sredine, postižu se zavidni rezultati, na kojima nam je i predsjednik Republike Hrvatske, Stjepan Mesić, čestitao.“

Završno, na pitanje koje bi lokalne zajednice u Hrvatskoj istakla kao primjere drugima, gospođa Klarić nudi odgovor koji je već „upalio“ u Šibeniku. Nije lako, kaže ona, napraviti usporedbu. Svaki grad ima neku svoju specifičnost. I onaj u Slavoniji i onaj u Dalmaciji, Lici, Istri, Zagorju... Ali ipak: „Svi imaju pretpostavke za neki svoj specifični razvoj, samo treba – opet, vizija, projekt, tim.“

Jasmin Imamović, načelnik Tuzle, ljepotu nije želio da traži u nekim drugim gradovima, nastojao ju je otkriti u svom gradu. Znajući da ne postoje drugi putevi, osim puteva ljubavi i mržnje, odabrao je one koji znače ljubav. „Nema drugog načina da se preživi, nego da se vjeruje u ljubav. Ljubav je uzrok nastanka i stvaranja svijeta u svakom trenutku. To je moja životna filozofija“, kaže Imamović. Ljubav i ljepota su njegova vodilja i u poslu koji radi, ideali kojima teži i koje nastoji ovaplotiti u sredini kojom upravlja. „Ako voliš svoj posao, uživaš svaki dan onoliko sati koliko radiš. Ako voliš ljude oko sebe, opet uživaš“, ističe Imamović.

Jasmin Imamović, gradonačelnik Tuzle

djela ljubavi

piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

Slijedeći svoje vizije tokom sedmogodišnjeg načelničkog mandata, veoma je promijenio izgled Tuzle. Spasao je od tonjenja grad „crnih i bijelih“ rudara, koji su bili metafora za Tuzlu zbog rudnika mrkog uglja „Kreka“ i fabrike „Soli“; podario mu je Panonsko jezero i preobrazio ga u mjesto udobnog življenja. „Tuzla grad otvorenih vrata“, njegov je kredo, razrađen u razvojnoj strategiji označenoj kao T=3T. Tom strategijom Tuzla je određena Tolerancijom, kao uslovom njenog opstanka i vječitog trajanja, Talentom njenih građana i Tehnologijom.

„U Evropi, da ne govorim u BiH, mora biti razvijena metoda harmonizacije među razlikama, a osnova te harmonizacije mora biti ljubav“, navodi Imamović.

Autorska inspiracija

Rođen je u Brčkom, ali je cijeli život proveo u Tuzli. Odluku da se kandiduje za načelnika smatra svojom „autorskom inspiracijom“. „U ovoj administraciji radila je moja majka, koja je kao pravnik otišla u penziju. Ja sam tu dolazio kao dijete, pa sam bio stipendista, potom pripravnik. Onda sam od pripravnika polako napredovao do sekretara općine. Prije toga sam bio međuopćinski pravobranilac...

Sve to vrijeme posmatrao sam ljude kako rade i razmišljao kako bi nešto moglo da se uradi i šta bi još trebalo da se uradi“, pojašnjava Imamović. Kao običnom građaninu smetalo mu je što Tuzla nije imala dovoljno toga da pokaže drugima i što nisu postojala mjesta, sa pečatom udobnosti i ljepote, u kojima se može provoditi slobodno vrijeme. Ideja o tome kako preobraziti Tuzlu u njemu je sazrijevala godinama i u njoj su isprepleteni Imamovićev pjesničko-estetički duh i formalizam proistekao iz pravničkog zvanja.

„Do rata sam objavio tri knjige iz oblasti upravnog, stvarnog, zemljišno-knjižnog prava. Imao sam neke planove, neka maštanja, i jednostavno sam želio da ljudima pokažem kako se Tuzla može pokrenuti brzo i kako u njoj život može biti udobniji i bolji. Tuzla ima mnogo vrlina koje nisu dovoljno pokazane kada je u pitanju njeno specifično prirodno i kulturno naslijeđe“, kaže Imamović.

Kada je kao kandidat Socijaldemokratske partije BiH dobio prvi načelnički mandat, pošto je na otvorenoj listi, iako nominovan kao deveti, osvojio najviše glasova, odlučio se da radikalno mijenja stvari kako bi ga pamtile i buduće generacije. „Da me pamte po dobru. Bio je to jedan veliki autorski izazov. Moj izazov bio je da budem najbolji, ili jedan od najboljih gradonačelnika u istoriji Tuzle“, ne krije Imamović. Na narednim lokalnim izborima, održanim u jesen 2004. godine, prvim na kojima su načelnici opština birani direktnim glasanjem, dobio je podršku 63% građana. Takav impozantan uspjeh pripisuje i matičnoj partiji i sebi. „SDP je dobio 43% glasova, a ja sam, kao pojedinac, dobio 63% glasova. Moj slogan je bio: Vjerujte rezultatima, a ne praznim riječima. Onda sam pobrojao rezultate koje smo moji saradnici i ja ostvarili u izvršnoj vlasti. Mislim da sam tako dobio izbore“, kaže Imamović.

Djelovao je brzo i bez prevelikog kalkulisanja odlučio da tri najgora mjesta u gradu pretvori u tri najbolja mjesta. Močvaru, koja je polako ali sigurno gutala Tuzlu, pretvorio je u Panonsko jezero, na mjestu divlje deponije smeća nikao je tržišni centar „Merkator“, a veliki trg i natkrivenu jalu preobrazio je u Soni trg, jedini turistički trg u Bosni i Hercegovini.

„Tada su se građani uvjerali da imam ozbiljne namjere. Sve smo gradili sa građanima. Kada smo odlučili da pravimo novo jezero sproveli smo anketu među osam hiljada građana. Samo je jedan rekao da nije za jezero. Tražio sam da ga pronađu i pitaju zašto je protiv, a on je odgovorio – biće veća gužva. Neobičan odgovor. Dakle, nije bio protiv gradnje novog jezera ni protiv ovog jezera nego, eto, možda mu nije previše privržen, a možda će biti veća gužva“, priča Imamović.

Poštujući činjenicu da su građani vlasnici budžeta, objelodanio je rezultate provedene ankete, i ne časeći časa, u opštinskom budžetu predvidio dovoljno novca za izgradnju još jednog jezera i slanih vodopada. Smatra to još jednim korakom ka brendiranju Tuzle kao turističke destinacije.

Imamović tvrdi da mu je najlakše uspostaviti komunikaciju sa građanima, od kojih nerijetko traži mišljenje ispijajući s njima kafu u nekom od gradskih kafea. „Pitam – šta bi ti da si na mom mjestu? I tako znam šta građani žele, ali je problem u politici. Kada se gradilo slano jezero, od sto ljudi koji su ušli u moj kabinet njih više od polovine je reklo – odustani od te ideje, ta ideja je glupa i suluda, propašćeš... A kada sam anketirao građane, njih 95% je vjerovalo“, kaže Imamović.

Volim da pobjeđujem

Poštujući činjenicu da u projekte troši javna sredstva, ističe da voli graditi javne objekte dostupne svima, poput parkova, trgova, kupališta.

U utakmicu kreće tek kada je siguran da će pobijediti, iako svjestan da će tokom igre mnogo puta biti fauliran. Fauli se, po pravilu, manifestuju kao politički pritisci jakog intenziteta.

„Kada sam radio Soni trg postojali su neviđeni pritisci da odustanem. Odem jedne subote u kafić kod poznatog fudbalera Šećerbegovića, počnem da mu kukam, a on me pita – jesi li ti igrač ili balerina? Ti bi da daješ golove, a da te niko ne faulira?! Faul je, ustani i igraj. To mi je bila najbolja utjeha u cijelom mandatu“, navodi Imamović. Kaže da se navikao na faule, ne da se isprovocirati, već uzvraća još jače jer voli da pobjeđuje.

„Kada za nešto dobijem podršku građana, kad vidim da to ljudi hoće, onda me mogu faulirati dvadeset puta, ja ću se dvadeset puta dići na noge“, poručuje on. Fauli obično imaju političku potku, poput one da se izvođaču radova na novom slanom jezeru nije mogla izdati građevinska dozvola zbog odluke viših instanci vlasti. „Ako bez građevinske dozvole krene da se radi, odmah će stići krivična prijava. Ironično, dobijemo odobrenje za izgradnju krajem avgusta. Kako da tada radimo, nećemo kupalište otvarati na Novu godinu? Tada sam im rekao – svaki put radite u moju korist, kupalište sam htio otvoriti u 2007. godini, jer to građani žele. Pošto ste nam to onemogućili, e sada ćemo ga otvoriti u izbornoj 2008. godini. On te faulira, ti se digneš i nastaviš, ali imaš sigurnu odluku. Siguran si i u želju građana, jer to su njihove pare“, konstatuje Imamović.

Iako dinamičan i beskompromisan u realizaciji zamišljenog, Jasmin Imamović je racionalna osoba, svjestan da se stvari ne mogu mijenjati preko noći. Napredovati se može korak po korak, dok nazadovanje, po pravilu, ide vrtoglavom brzinom. „Najveća je naša zabluda što mi mislimo da istorija ide naprijed, ona češće ide nazad. Nisu svi moji ciljevi ostvareni. Neke ambicije nisam smio ni da spomenem, jer se plašim da će neko reći da su nenormalno velike. Treba mi još tri godine, pa da kažem da sam ostvario devedeset posto ciljeva“, kaže on.

Tuzla, koja ima više od 160.000 stanovnika, treći je po veličini grad u BiH. Administrativni je, poslovni, obrazovni, kulturni i religijski centar Tuzlanskog kantona. Istorija grada duga je skoro sedam vijekova, a nalazišta mrkog uglja i soli u prošlom vijeku ustanovili su Tuzlu kao prvenstveno industrijski centar.

Načelnik Jasmin Imamović mijenja imidž grada, daje mu potrebnu estetsku i savremenu notu, najavljujući da u Tuzli želi napraviti najveći trg u Evropi, koji će biti nazvan Trgom slobode. „Možda napravim nešto kao Diznilend, neki dječji svijet. Da to bude prvi Diznilend na ovim prostorima“, navodi on.

„Volio bih da uđemo u nacionalni spomenik, što su već postali Soni trg i proizvodnja soli; da sa ovim jezerima, i kao kulturni krajolik nešto zakačimo od zaštite UNESCO kako bi Tuzla bila zlatni grad na turističkoj karti Evrope“, očekuje Imamović. Planira se i konačno rješenje regulisanja vodotoka malih rijeka koje prave velike poplave.

Smatra da bi posle toga Tuzli bio suđen nagli razvoj, pod uslovom da državni i federalni organi vlasti urade svoj dio posla. To se, prije svega, odnosi na izgradnju autoputa Tuzla–Brčko–Orašje, dobre saobraćajnice prema Sarajevu i kvalitetnog priključka na Koridor 5C. Potrebno je podići i zapušteni zapadni dio grada.

Tuzla se danas ima mnogo čime pohvaliti, ali koliko god da je unutra otvorena, dobre ideje i vibracije teže dolaze do ostalih zbog loših komunikacija i uskih grla na izlazima iz grada.

Akcija – najbolja odbrana

Glavni faktor razvoja svake sredine, pa i Tuzle, za Imamovića su ljudi. Iako finansiranje obrazovanja, kulture i sporta nije izvorna nadležnost opština, u budžetu Tuzle značajno su povećana izdvajanja za ove oblasti.

„Otvorili smo nove pravce u industriji, turizmu, uveli nove tehnologije i kreativnu industriju. Sačuvali smo mozgove. Ulažemo u mlade ljude, podižemo ih, hrabrimo, a njih više od sedamdeset prošlo je kroz centar za trening. Oni sada žive u Tuzli, a nadmeću se po cijelom svijetu, primaju svjetsku platu... To je ono što smo htjeli. Pravimo bežični internet da bismo dobili na kvalitetu. Ljudi su vidjeli nove pravce i slijede ih“, kaže Imamović.

Razvojna strategija Tuzle nakon dvogodišnjeg kreiranja usvojena je 2003. godine i predstavlja put razvoja grada do 2015. Načelnik Imamović smatra da će zacrtano u *Strategiji* biti realizovano daleko prije, do ljeta 2008. godine, zbog čega se sada sprema dopuna: *Strategija razvoja do 2026.* „Znao sam da ćemo našu strategiju realizirati kada kolektivni pesimizam uspijemo pretvoriti u kolektivni optimizam“, ocjenjuje Imamović.

Prelomni trenutak za to, kako navodi, bilo je otvaranje Panonskog jezera u julu 2003. na kom se okupilo 25.000 ljudi, „koji su bili potvrda kolektivnog optimizma“.

Najveći problem budućeg razvoja Tuzle, ali i ostalih lokalnih sredina, za Imamovića je širi kontekst BiH, sa čestim političkim podrhtavanjima i previranja, koja jednostavno tjeraju investitore sa ovih prostora. Smatra da je za bolji život ljudi u BiH potrebna kvalitetnija vlast u samom vrhu države, jer se preobražaj pesimizma u optimizam može desiti jedino kvalitetnim radom, a ne pukom retorikom.

„Ja svaka tri mjeseca moram građanima pokazati da sam nešto uradio za njihove pare, a najmanje dva puta godišnje to mora biti nešto veoma važno. Moram da im napravim istinski dobru vijest najmanje jednom mjesečno“, recept je po kojem Imamović održava dobru atmosferu u gradu. U svemu tome, bitno je da se radi o projektima koji postaju vlasništvo svih građana, a ne pojedinaca i elita. Imamović ne negira i potrebu razvoja privatnog preduzetništva, koje itekako može da pomogne razvoj grada i zaposlenosti, ali primat za njega imaju javna dobra.

Slučajni prolaznici sa kojima smo razgovarali podržavaju Imamovića i puni su hvale za ono što je napravio proteklih godina. Suljo, bivši vođa navijača „Jedinstva“, tvrdi da Tuzla sa Imamovićem dobija evropski imidž, ali da od načelnika očekuje da sagradi novi stadion. Ostali sagovornici takođe navode da je Imamović uradio dosta za Tuzlu, da su pomaci vidljivi i da ga građani zbog toga vole. „Imao sam priliku da živim i vani, i mogu da kažem da je Tuzla u odnosu na mnoge sredine

u prednosti. Za to možemo zahvaliti prije svega dobroj saradnji općinske uprave i građana, za što posebne zasluge pripadaju načelniku Imamoviću“, kaže Adnan Mujkić predsjednik NVO „Mladi Tuzle“.

Bivši premijer Tuzlanskog kantona, Hazim Vikalo, smatra da je Imamović na samom početku mandata povukao dosta dobrih poteza, ali tvrdi da „grad zaslužuje daleko bolje“. „Prije svega, planski pristup u razvoju. Imam utisak da bi mnoge stvari koje se rade mogle biti puno organizovanije. Građani u konačnici, ipak, moraju osjetiti njegovo iskustvo drugog mandata. Očito da ima neki zastoj. Do njega je da ustanovi gdje je to zakočilo i šta sada treba uraditi. Nije dovoljno popuniti samo rupe ovdje po gradu. Treba i na drugom dijelu infrastrukture poraditi“, kaže Vikalo.

Opozicija u Tuzli smatra da su dobri rezultati, koji su napravljeni tokom Imamovićevog mandata, prvenstveno otklanjanje uzroka tonjenja najužeg gradskog jezgra i razrješenje problema vodosnabdijevanja, urađeni uz veliku finansijsku pomoć vlasti Tuzlanskog kantona. Predsjednik Regionalnog odbora SDA Salko Bukvarević pozdravlja odluku načelnika da značajno poveća sredstava za sport i kulturu, ali tvrdi da u Tuzli postoji diskriminacija građana po stranačkoj pripadnosti.

„Glavna primjedba građana Tuzle odnosi se na neravnomjerni razvoj grada. Dok imate ulice u kojima nema vode, u kojima gaze po blatu, u kojima nema kanalizacije i rasvjete, na drugom kraju grada se stavljaju mermerne ploče, farbaju fasade i grade fontane. Mi smatramo da treba ljudima prirediti osnovno za život, pa tek onda ići na uređenje ostalih dijelova grada“, kaže Bukvarević. Problem za Tuzlu vidi i u lošoj komunikaciji načelnika sa višim instancama vlasti, na kantonalnom i federalnom nivou, jer se radi o suprotstavljenim političkim opcijama.

Načelnik Imamović kaže da poštuje opštinski parlament i da sve vijećnike, bez obzira na političku opciju kojoj pripadaju, nastoji ubijediti u ispravnost svojih prijedloga: „Ne želim da budem negativac. Ako poštujem parlament, i parlament će poštovati mene. Ako se međusobno poštujemo, onda će sigurno postojati energija da usvojeni projekti budu uspješno završeni.“ Politiku posmatra kao utakmicu, u kojoj on treba suvereno da vlada u svojoj polovini terena.

„Ako ništa ne radim, već samo šutim, eto ih. Ne da će mi doći na polovicu, nego će stići u šesnaest metara i onda je gotovo, onda imam vodu u ušima. Tada mi samo preostaje da izbijam loptu što dalje i onda sam gotov“, slikovito pojašnjava

Imamović. Da bi bio u prednosti, navodi dalje, mora stalno da bude u akciji. Takav angažman iziskuje puno truda i rada, a u svemu tome dosta trpi i načelnikova porodica.

„Prije nego što krenu na mene, ja završim nešto važno i nešto dobro. Oni onda čekaju da se to zaboravi i opet udare, ali ja ponovo završim nešto dobro. Da bih završio nešto što je dobro, moram da radim 15 sati na dan, moram nedjeljom popodne da pravim rezime prethodne sedmice i određujem zadatke za narednu sedmicu. Moram držati taj pravac da me ne razvuku. Ne smijem da zaboravim što su mi prioriteti, koje neprekidno moram provjeravati“, kaže Imamović.

Niko nije pametan kao svi

Nesporno je da je Jasmin Imamović ambiciozna osoba, ali je notorno da njegovo samopotvrđivanje nije egocentrično, već da rezultuje stvarima koje su u interesu cijele lokalne zajednice. Uspostavio je opštinsku administraciju koja je uslužni servis građana, po principu „sve na jednom mjestu“. Centar za pružanje usluga građanima izgrađen je u okviru GAP projekta, uz podršku američke i švedske vlade, jedan je od najsavremenijih te vrste u BiH.

„U zgradi općinske administracije prvo je urađena šalter-sala koja 'proguta' 2.000 zahtjeva na dan. Kolega Ljubiša Marković je svojevremeno napravio najbolju šalter-salu u opštini Centar Sarajevo, a ja sam mu rekao da ću napraviti bolju. Rekao mi je – ne možeš nikako, kompjuteri su isti, sve je isto, kako će biti bolja? Odgovorio sam – imaću duplo više šalterskih mjesta, majstore. I napravio sam to“, kaže Imamović. U svakom poslu, smatra on, najvažnije je znati šta se želi i hoće. S obzirom na to da je cijelog života bio državni službenik, cilj mu je u toj oblasti postići savršenstvo.

„Htio sam da budem najbolji pravobranilac u bivšoj Jugoslaviji, htio sam biti najbolji referent u BiH... Sada, eto, hoću da budem najbolji načelnik u konkurenciji načelnika iz Tuzle. To je meni dovoljan izazov i tu, naravno, ima puno rizika. Nema klizavijeg tla nego biti u izvršnoj vlasti“, navodi Imamović. Priznaje da je imao mnogo neprospavanih noći, ali nesаницe blijede pred priznanjima dobijenim za rezultate koje je ostvario otkako je prvi čovjek Tuzle.

Jedno od osnovnih načela njegovog rada je transparentnost. Ponude izvođača radova na određenim poslovima, za koje je opština raspisala tender, otvaraju se direktno pred kamerama. „Naglas se čita kolika je čija ponuda, tako da nije bilo

afera u vezi s tim pitanjem ili dodjelom zemljišta. Ja svim ponuđačima omogućavam da budu isti i da niko ništa ne može namjestiti. Ako mogu tako da igraju, igraćemo. Ako ne mogu, onda ćemo se razići. Napravio sam takve propozicije da ih, jednostavno, ni sam ne mogu prekršiti“, ističe Imamović.

Prepričava slučaj u kojem mu je jedan od privatnika ponudio 600.000 maraka mita, tražeći kao protivuslugu da dobije određeni posao, što je on odbio: „Pitao sam ga – a pošto je da ti budeš moj rob? Koliko para treba da budeš moj rob, pa da ti kažem – lezi, ustani, ubij, ukradi? Odgovorio mi je da je to ponižavajuće i da na tako nešto nikada ne bi pristao. Rekao sam mu – pa zašto ti mene pitaš da ja budem tvoj rob? Ja nemam cijenu i ja nisam takav igrač.“

Ističe da se nikakvo materijalno bogatstvo ne može izmjeriti sa priznanjem koje su mu dodijelili sugrađani, nazvavši slano jezero u centru grada Jasminovim jezerom. Smatra da će jednoga dana, kada više ne bude načelnik, moći da obezbijedi solidnu egzistenciju baveći se advokaturom. „Zadovoljan sam svojom platom. Daj mi da iškolujem svoje curice. Šta će mi veća plata? Automobil nemam. Mogao bih ga imati, ali nemam vremena da ga vozim“, kaže načelnik Tuzle.

Iako je čovjek koji postavlja visoke ciljeve sebi i svojim saradnicima, i pored činjenice da je nsvakidašnje ambiciozna osoba, Imamović ne ostavlja dojam sujetne ličnosti, nespremlne da čuje drugačije mišljenje: „Moj slogan je da niko nije pametan kao svi. Zato odluke donosim timski“. Prisieća se da mu se prvi razvojni program za Tuzlu, koji je sam napisao, toliko svidio da ga je supruzi čitao naglas. Usljedili su razgovori sa saradnicima, ankete među građanima, konsultacije sa nevladinim organizacijama... „Moj program, kojim sam bio toliko oduševljen, bio je dobar samo pedeset posto. Niko nije pametan kao svi i svaki čovjek toga mora biti neprekidno svjestan“, poručuje Imamović.

„Političar koji misli da je sedamdeset posto u pravu jeste ili genije ili je lud. Onaj koji misli da je sto posto u pravu je sigurno budući Hitler. Normalno je da ima nezadovoljnih, jer su ukusi različiti. Neki bi drugačije razvijali grad“, konstatuje on, dodajući da je spreman odustati od svojih ideja i prihvatiti tuđe ako se pokažu ispravnijim.

Od svojih saradnika traži da ga ne bombarduju ispraznim komplimentima i poltronisanjem, već da ga upozore kada njegova zanesenost idejama postane tolika da bi ga mogla „odvesti u ambis“. „Važno je da imamo pravi projekat i da radimo timski. Samo ljudi spremni na izazove, timski rad i međusobno povjerenje mogu pokrenuti i mijenjati stvari“, ističe Imamović.

Jasmin Imamović je političar, pravnik i književnik. Objavio je tri romana i više kratkih priča, právo je njegovo životno opredjeljenje, pripadnost SDP BiH omogućila mu je politički angažman. Kaže da ga te tri vrste ličnosti u njemu „jedna od druge odmaraju“. Vraćajući se samom sebi, on se uvijek vraća ljubavi kao izvorištu boljeg i srećnijeg života.

„Problem u našoj politici, kao i u svakoj drugoj, jeste što ljudi neće da imaju misiju ljubavi, već je ona prepuštena vjerskim zajednicama. Mi smo podigli spomenik Martinu Luteru zbog njegove rečenice da čovječanstvo mora razviti metod harmonizacije odnosa u razlikama, a da osnova te metode treba da bude ljubav“, kaže Imamović. Tuzla je slijedeći filozofiju ljubavi stigla i do Ginisove knjige rekorda, izbrojivši najviše poljubaca u jednom danu.

Jasmin Imamović tvrdi da nikada ne bi bio načelnik da u sebi ne nosi duboku, nepatvorenu ljubav prema svom gradu. „U osnovi, sve što danas gradim u Tuzli, gradim samom sebi. Meni, kao i svim građanima, treba javni objekat, koji ću uvijek moći da koristim. Valjda ću uvijek imati 2,5 marke da platim ulazak na jezero, marku za kafu unutra i meni je dovoljno“, poenta je Imamovićevog djelovanja. Jasmin Imamović je, nesumnjivo, „obožavatelj trenutka“ u kojem živi.

Često se uhvatim za nešto što je vazduh i onda je problem spustiti se na tvrdi teren, ali uglavnom uspijem. Uspijem to iskrenošću. Ako me je neko prevario, to prenesem svojim građanima. Isto kao što im prenesem da je neko nešto kvalitetno uradio.

Ranko Lučić, načelnik opštine Berkovići

pretvaranje sna u stvarnost

piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

Pri svakoj posjeti istočnoj Hercegovini i razgovoru sa Hercegovcima kao da se osjeti Dučićev kod, dešifrovan u pjesnikovom „Blagu cara Radovana“. Niko kao Hercegovac, valjda u stalnom naduravanju sa škrtim podnebljem, nije tako uporan da promijeni stvari.

U Berkovićima blago još nije otkriveno, ali postoji kapric i želja da se to mjesto, gotovo nemoguće za gradski život, preobrazi u sredinu normalnu za život.

Ranko Lučić je godinama maštao o tome da tamošnji narod iz čamotinje i polusiromaštva izvede na sigurniji i bolji put. Politički angažman poslužio mu je kao sredstvo za ostvarenje tog cilja.

„Želio sam da taj kraj i taj narod izvedem u neko bolje vrijeme, u bolji prostor za življenje. O tome sam maštao još kao dijete, a politički angažman pružio mi je priliku da to i uradim. Moj najveći motiv je ljubav prema tom kraju i prema tom narodu, a sve ostalo – partija i lični interes su zanemarljivi“, kaže Lučić, koji je već drugi mandat načelnik Berkovića.

Snažna volja koju rađa kamen

Berkovići su rubna opština na jugoistoku Republike Srpske, rasprostranjena na površini od 270 kvadratnih kilometara. Broji oko 5.000 stanovnika, od čega ih je u državnom i društvenom sektoru zaposleno tek 250, dok posao traži još 445 osoba, među kojima i veliki broj visokoobrazovanih. Berkovići su prije rata bili mjesna zajednica opštine Stolac, u kojoj su ostala sva značajnija preduzeća, pa je privreda u ovom mjestu na niskim granama. Najveći kulturni događaj posljednjih godina u Berkovićima bio je otvaranje gradske biblioteke. Bez obzira na ovakvu sumornu sliku, Lučić tvrdi da su Berkovići po nečemu uvijek bili ispred ostalih opština, pa čak i Banjaluke kao administrativnog sjedišta i najvećeg grada u Republici Srpskoj.

„Iako nismo imali kvalitetnu telefonsku vezu, Berkovići su prvi od svih opština imali i-mejl adresu. Ostvarivali smo je kroz mobilnu telefoniju, a danas imamo bežični internet koji još nemaju neke veće opštine u RS. Uglavnom smo išli u susret nečemu što je savremeno, što je evropsko. Bez obzira što se moja partija, Srpska demokratska stranka (SDS), doživljava pomalo arhaičnom, nijedne izbore nisam dobio pričajući o povratku u srednji vijek, nego o ulasku o Evropu“, navodi Lučić.

Kao kandidat SDS-a za načelnika, Lučić je na posljednjim lokalnim izborima dobio podršku 72% birača i to smatra najboljim priznanjem za ono što je postigao u prethodnom mandatu. „U malim sredinama građane ne možete prevariti obećanjima i floskulama, jer vas prate svaki dan i vide vaš rad“, konstatuje Lučić.

Sebe opisuje kao lokalnog vođu koji se nikada ne distancira od svojih građana. „Običan sam čovjek iz kafane, sa svadbe, iz svake prilike, uvijek među običnim narodom. Oni znaju i moje slabosti i moje mane i moje vrline, pa tako i glasaju“, objašnjava svoj dobar rejting među biračima.

Zajedno su preživjeli teškoće, kada su, na dijelu nekadašnje stolačke opštine pripojene Republici Srpskoj, opštinu morali dizati sa ledine. U Berkovićima nije bilo ni opštinske zgrade ni zgrade policije, škola je bila razrušena, a izbjeglo i raseljeno stanovništvo bilo je smješteno po šupama i zadružnim domovima. „Dijelovi opštine nisu bili povezani putevima, struja nam je stizala iz Bileće deset-kilovoltnim vodom i imali smo je samo za sijalicu. Bez igdje ičega, ni metra mreže vodosnabdijevanja, da se ne govori o kanalizaciji“, prisjeća se Lučić.

Danas Berkovići imaju novu, malu, ali skladno izgrađenu zgradu opštine od crvene cigle, radio-stanicu, Dom zdravlja, obnovljenu školu, kao i istureno odjeljenje Ekonomske škole iz Trebinja. Dobri poznavaoци prilika u Berkovićima ističu da Lučić jeste mnogo učinio za taj kraj, ističući da mu nije teško potegnuti stotine kilometara da bi isposlovaо nešto za opštinu.

„U sve to sam ušao sa velikom dozom optimizma i, možda, urođenom hrabrošću. Rođen sam kao seosko dijete na velikom imanju koje smo obrađivali ručno. Sa sedam godina znao sam raditi po 16 sati dnevno, isto je bilo kada sam imao 15 godina, a i sada radim danonoćno i sav se predajem poslu“, kaže Lučić.

Za njega je samopregorni rad osnova svakog uspjeha. Žrtva potpune predanosti poslu najviše je njegova porodica. „Porodica trpi mnogo, ali pošto je jaka i stabilna, trpi i nosi moje mane i vrline“, navodi on.

U koroti, otkako je prije tri godine izgubio kćer, Lučić odaje stamenog čovjeka, spremnog da podnese mnogo. „Za sve to treba mnogo snage i volje, mnogo ljubavi i prema porodici i prema narodu i svom kraju“, kaže Lučić, koji se upravo zahvaljujući jakoj volji vratio normalnom životu nakon pogibije kćeri.

Što se više zna, to se više i traži

Berkovići su i mala i velika opština. Mala po broju stanovnika, ali za hercegovačke uslove ima ogromnu površinu, što otežava rješavanje infrastrukturnih problema, posebno izgradnju lokalnih puteva, vodosnabdijevanje, elektrifikaciju, telefoniju, pa i dostupnost TV signala. „Kod nas su brda i dolovi, pa je sve to teško prenositi“, primjećuje uz karakterističnu hercegovačku duhovitost.

Nepostojanje infrastrukture, u određenom smislu, ipak može biti prednost. „Nemate ništa izgrađeno, idete sa ledine i sve su greške vaše. Nema tuđih grešaka koje morate ispravljati“, kaže Lučić. Načelnik Berkovića, međutim, priznaje da se njegovi dosadašnji uspjesi u razvoju opštine baziraju i na „tuđoj nauci“.

„U stalnom sam pokretu. Godišnje prelazim po 150.000 kilometara automobilom, a uz to su i svi ostali poslovi na lokalnom nivou koji se moraju završiti“, kaže Lučić, dodajući da stigne posjetiti i svaku mjesnu zajednicu i porazgovarati sa svakim građaninom. Sve to zahtjeva dobru fizičku formu, psihičku stabilnost, ali i umijeće da se sa svima, od običnog čovjeka do značajnih ličnosti, uspostave dobri odnosi i komunikacija.

„Trebalo imati jednak odnos prema običnom građaninu, penzioneru, seljaku, koji nikada nije otišao iz svog mjesta, kao i prema predsjedniku vlade, određenom ministru ili, recimo, predstavniku neke međunarodne organizacije ili velike države“, ističe Lučić.

Razumljivo, njegov optimizam nemoguće je prenijeti na sve stanovnike Berkovića, jer uvijek i svugdje postoje oni koji su nezadovoljni, bilo onim što je urađeno ili nije urađeno. „Nikada se optimizam ne može prenijeti na sve, ali se taj optimizam prenio na dobar dio mlađih i agilnijih ljudi. Ja sam ne bih mogao da vučem naprijed. Bez obzira koliko je čovjek jak i koliko želju ima, on je samo inicijator. Građani mi nisu osporavali nijedan projekat, iako, možda, nisu u punoj mjeri pomagali i sarađivali. U našim okolnostima – ako se nešto ne osporava, to je već polovina uspjeha“, ocjenjuje Lučić.

Njegova vizija razvoja Berkovića sadržana je u *Strategiji razvoja opštine. Strategija* pretpostavlja razvijenu infrastrukturu kao podlogu za razvoj svega ostalog, prije svega za razvoj poljoprivrede, prerađivačke industrije iz oblasti poljoprivrede i korištenje prirodnih resursa – energije vode i vjetra. Berkovići su bogati izvorima zdrave vode, nalazištima boksita i ciglarskih glina – nedostaju samo dobri investitori. To bi, dalje, značilo povećanje zaposlenosti, a Lučić pretpostavlja da bi se u takvim okolnostima vratio dio stanovništva koji je u potrazi za poslom otišao u veće gradove. „Potencijalnim investitorima sam prezentovao projekte i dobar dio koncesionih prava je priveden kraju. Sada je pitanje koliko su investitori hrabri da u loše organizovanoj državi, kakva je BiH, uđu sa velikim investicijama. Za investitore nikada niste sigurni da li ćete ih uhvatiti potpuno, malo ili nimalo“, kaže Lučić.

Prema njegovim riječima, do sada urađeno doprinijelo je da sve veći broj ljudi u Berkovićima postaje svjestan da se na tom području može izgraditi bolji život. „Kako se širi krug znanja, širi se i krug neznanja. I ovdje, kako se širi krug ostvarenja, tako se širi i krug potreba ljudi, pa ima i nezadovoljnika. U suštini, ja cijenim nezadovoljnike, jer ljudi nikada ne treba da budu u potpunosti zadovoljni. Kao što ja nisam zadovoljan svojim ostvarenjima, tako ni moji građani ne treba da budu zadovoljni mojim i svojim ostvarenjima. Treba uvijek da se bore za više“, kaže Lučić.

Ne poriče da postoje i oni koji smatraju da im je svojim djelovanjem ugrozio lične interese, a klasifikuje ih na one – koji djeluju opoziciono i one – koji djeluju opoziciono i protiv njega i protiv sebe.

Lučića u opštinskoj skupštini, osim matične SDS, podržavaju Srpska radikalna stranka RS, Partija demokratskog progresa i Savez nezavisnih socijaldemokrata, dok je Demokratski narodni savez jedina opoziciona stranka. „Tri odbornika DNS-a opoziciono djeluju protiv svakog mog koraka. Oni nisu kvalitetna opozicija koja kritikuje moje greške, već kompletan posao koji se radi“, smatra Lučić.

Njegovi politički oponenti, opet, tvrde da je u opštini, koja ima dobre potencijale, učinjeno strahovito malo. Lučiću prebacuju što su uništeni mali privredni subjekti koji su bili okosnica razvoja, kao i dodjelu koncesija za eksploataciju rudnika boksita. Tvrde da je infrastruktura u Berkovićima podignuta na noge zahvaljujući ulaganjima Vlade RS i stranim donacijama, a načelnika prozivaju za nenamjensko trošenje budžetskih sredstava.

Lučić odgovara da je danas najlakše nekoga optužiti i podnijeti krivičnu prijavu protiv njega, ali da su optužbe validne tek kada se dokažu na sudu. Podsjeća da je zbog svojih postupaka odmah nakon rata bio na udaru političkog vrha Republike Srpske i SDS-a, ali da ni tada nije odustajao od svojih namjera.

U vrijeme dok je BiH bila potpuno pocijepana po entitetskim i etničkim šavovima, na međuentitetskoj liniji razdvajanja, između Stoca i Berkovića, nikla je auto-pijaca na kojoj su trgovali Hrvati i Srbi. I svi ponešto zaradili. „Bio sam šef policije, i u vrijeme kada je postojala zabrana da se ljudi sastaju na međuentitetskoj liniji, ja sam to dozvolio. Prijetili su mi ministri i razni ljudi, ali se na to nisam obazirao. Po *Dejtonu* je zagarantovana sloboda kretanja i ja sam samo provodio *Dejtonski sporazum*“, kaže Lučić.

Vjerujem ljudima

Kao vršilac dužnosti predsjednika Skupštine opštine 1997. godine, proglasio je Berkoviće otvorenim gradom.

„To je prva opština u istočnoj Hercegovini koja je proglašena otvorenom, ali nismo dobili certifikat *Otvoreni grad*, jer nismo imali grad, ali sam kroz razne donacije uspio da izvučem famoznih pet miliona za uspostavljanje infrastrukture“, navodi Lučić.

Kako tada, tako i danas sklon je da odluke donosi sam. Nekada vaga i konsultuje se sa drugima, nekada odlučuje sam. „Ako naiđem na neki projekat za koji čujem u Banjaluci, Beču..., a učini mi se dobar, onda se ne konsultujem ni sa kim. To

odmah zgrabim bez ikakvih konsultacija. U suštini se konsultujem, ali ako je nešto na vagi, onda sam ja taj koji prelomi i odluči“, navodi Lučić.

Tvrđi da je poklonik demokratsko-porodičnog stila rukovođenja. „Odgojen sam tako. Imao sam 26 godina kada mi je umro djed Mitar, koji je bio veoma star. On me je odgojio, bio je veliki demokrata i naučio me odnosima sa ljudima“, navodi Lučić.

U stalnoj potrazi za onim što bi pomoglo opštini i njenim stanovnicima, susreće i ljude koji nude kule i gradove, a na kraju ne daju ništa. „Imam jednu manu, ili možda vrlinu, da mnogo vjerujem ljudima. Uglavnom, vjerujem na prvu loptu i to je osnovni faktor rizika. Često se uhvatim za nešto što je vazduh i onda je problem spustiti se na tvrdi teren, ali uglavnom uspijem. Uspijem to iskrenošću. Ako me je neko prevario, to prenesem svojim građanima. Isto kao što im prenesem da je neko nešto kvalitetno uradio. Radim potpuno javno i transparentno“, kaže Lučić.

U Berkovićima do sada nije pronašao osobu sa potrebnim kapacitetima, koju bi promovisao za nasljednika. Nije u pitanju zvanje ni znanje ljudi, jer, kako navodi, ni njemu škola nije mnogo pomogla u poslu koji radi. Iako je diplomirani ekonomista, Lučić više polaže na odgoj i vaspitanje, koje je stekao u patrijarhalnoj porodici, kao i menadžerski duh koji karakteriše to podneblje. „Mi smo poznati trgovci. Trgovački duh Berkovića mi je mnogo pomogao u poslu, a ponajviše moje vaspitanje“, navodi Lučić.

Trgovati se može svačim, ali ne i snovima. Lučić sanja o Berkovićima kao o savremenom, razvijenom i bogatom hercegovačkom gradiću. Kaže da nije jedini koji ima takvu viziju, što ga ubjeđuje u uvjerenju da će se njegova snoviđenja ostvariti.

Ranko Lučić nastavlja da traga za svojim blagom cara Radovana, mnogo vrednijim i višeznačnijim od onog koje je po predanju zakopano na vrhu Straževice, uzdignute iznad Dabarskog polja.

Velika čast je biti gradonačelnik jednom gradu kao što je Veles. To je grad sa slavnom prošlošću, grad iz koga potiče mnogo značajnih ličnosti i grad koji ima posebno mjesto u istoriji, kulturi i prosvjeti makedonskog naroda i države. Postao je jedan od naprednijih gradova. Iz Velesa je poteklo mnogo značajnih i novih aktivnosti u Makedoniji. Ali gradonačelničku funkciju Kocevski doživljava i kao veliku odgovornost, jer treba biti dostojan djela slavnih prethodnika.

Ace Kocevski, gradonačelnik opštine Veles

naš cilj: zadovoljni građani

piše: Snežana LUPEVSKA

Uprkos problemima tokom tranzicije, Ace Kocevski je uspio da izdigne opštinu Veles na nivo najuspješnije opštine u zemlji, a mnoge strane i domaće institucije ocijenile su ga kao najuspješnijeg gradonačelnika u Makedoniji. Kocevski kaže da je jasna vizija koju je imao na početku mandata ključ njegovih uspjeha. Sastavio je odgovarajući tim saradnika koji zna da ideje sprovede u praksi, a imao je i dovoljno sposobnosti da rukovodi timom, da ga motiviše, stimuliše, usmjerava, da koordinira aktivnosti s ciljem da izvuče maksimum iz mogućeg. Uspjeh, prema Kocevskom, duguje se pravom izboru prioriteta i poteza koji treba da se naprave da bi se došlo do željenog cilja.

„Kad sam postao gradonačelnik, u jesen 2000. godine, opština Veles je bila u veoma lošoj situaciji. Prethodni gradonačelnik nije bio profesionalno zaposlen na toj funkciji, već je rukovodio jednom od najmoćnijih kompanija u Velesu, a u jednom periodu bio je suočen i sa pritvorom. U opštini je bilo malo zaposlenih sa odgovarajućim obrazovanjem, samo neki od njih su imali visoku stručnu spremu, a plata im je bila tek nešto viša od plate zaposlenih sa srednjim obrazovanjem. Selekcija kadrova nije bila izvršena u skladu sa pravilima koja su bitna pri izboru stručne javne administracije. Isto tako, problem je bio i ogroman dug koji sam nasledio kao gradonačelnik. Zatekao sam dvije ogromne fascikle sa fakturama

o neplaćenim računima iz prethodnih nekoliko godina. Ukupan iznos je bio procijenjen na oko dvadeset šest miliona denara, što je više od 550.000 dolara. U poređenju sa gradom Skopljem ili opštinom Ohrid, to nije veliki iznos, ali nije ni za potcjenjivanje. Moja obaveza je bila da izdignem Veles na nivo koji mu istorijski pripada u Makedoniji,“ rekao je Ace Kocevski.

Lijepo naučene lekcije

Prvo što je započeo jeste utvrđivanje glavnih strateških pravaca. Tu nije imao velikih problema, jer je na funkciju gradonačelnika došao sa funkcije podsekretara u Ministarstvu lokalne samouprave, odgovoran za evrointegracije i jedan od autora *Strategije za reformu sistema lokalne samouprave*. Zato, bilo mu je jasno u kom pravcu treba da ide decentralizacija vlasti i reforma sistema lokalne samouprave. Trebalo je da formira dobar tim koji će te ideje da realizuje u stvarnosti. Ali, u početku je morao da se osloni na postojeće kadrovske resurse.

S procesom decentralizacije Kocevski uspijeva da dovede nove kadrove, čime je napravio jaku opštinsku administraciju. Prema njemu, opštinska administracija je temelj bilo koje institucije centralnog ili lokalnog nivoa.

„Ako imate sposobne ministre ili gradonačelnike, a nemate jaku administraciju koja će dobre ideje sprovesti u praksi, onda ne možete ništa da uradite. Ministri i gradonačelnici su prolazni, a administracija ostaje postojana. Ja se dičim stručnošću i profesionalnošću opštinske administracije u Velesu. Mislim da imamo sposobnije kadrove od onih zaposlenih u kabinetu predsjednika Vlade“, smatra Kocevski.

Po njemu, ključ uspjeha je to što Veles nije ponovio grešku drugih opština u Makedoniji. Npr. opština Resen ima tri puta manje stanovnika od opštine Veles, a opštinska administracija joj je brojnija. „Mislim da nije važan broj zaposlenih, već njihova stručnost. Novac, prije svega, treba da se troši za projekte, a ne na plate zaslužnih partijskih kadrova koji bi ovdje bili zaposleni“, kaže Kocevski.

Moto naše opštine: „Zadovoljni građani – naš cilj“, znači da je administracija gradonačelnika Kocevskog prihvatila pravilo da građanin, a ne vlast, treba da bude u centru pažnje. „On treba da se tretira kao čovjek, koji nam svojim dolaskom u opštinu čini čast. Mi treba da ga uslužimo, jer smo mi tu zbog njega, a ne on zbog nas“, objašnjava Kocevski.

Povrh svega, sada je opština u poziciji da bude predstavljena kao najuspješnija priča u procesu decentralizacije. Bila je izabrana za pilot opštinu u kojoj su se testirali svi novi projekti. USAID ju je proglasio opštinom za primjer, a UNDP za model makedonske opštine. Sve važne strane delegacije, čiji je dolazak u Makedoniju povezan sa procesom decentralizacije, obavezno dolaze u Veles da vide iskustva opštine. Sve su češće pozivani predstavnici opštine Veles na razne skupove, organizovane od donatora: USAID-a, UNDP-a, Savjeta Evrope, MCMS-a, SOROS-a, gdje prezentuju njihove vizije i iskustva. Veles je opština koja daje savjetodavne usluge drugim opštinama. Projekat za otvaranje Građanskog servis-centra, prvog jednošalterskog sistema u zemlji, Evropska unija je proglasila modelom za druge opštine. Na rejting-listi kvaliteta izgradnje kapaciteta opštinske administracije, koju pravi Američka agencija za međunarodni razvoj, tri godine zaredom Veles je ubjedljivo prvorangirana opština. Projekti „Elektronski savjet“ i „Opštinski obrazovni portal“ jedini su takvi u jugoistočnoj Evropi.

Elektronsko odvijanje sjednica je projekat koji treba da olakša posao članovima Savjeta, da bi mogli svoju funkciju izvršavati odgovornije, transparentnije i jednostavnije. Oni dobijaju materijale u elektronskoj formi, preko interneta ili na kompakt diskovima. Tako, opština troši manje novca za kopiranje materijala, čime smo uštedjeli sredstva budžeta opštine. „Ušteda iznosi između sto ili sto pedeset hiljada denara mjesečno. To je trend. Ja sam to vidio u Estoniji. Najveći poduhvat smo napravili kao rezultat toga što smo lijepo naučene lekcije, koje smo vidjeli u državama koje smo posjetili, brzo prilagodili i prenijeli u svoju sredinu. I to je dalo izvanredne rezultate“, smatra Kocevski.

Drugi projekat tek treba da da očekivane rezultate jer je još uvijek u fazi izgradnje. S njim, u jednoj mreži preko interneta povezuju se svi učenici iz osnovnih i srednjih škola. Korisnici će biti učenici, zaposleni u školi i roditelji. Učenici će moći veb-portal da koriste kao lijep alat za savladavanje nastavnog programa, nastavnici će međusobno da razmjenjuju nastavne sadržaje, čak i da prave neka testiranja i prezentacije koristeći tu tehnologiju, a roditelji će moći da iz kuće prate uspjeh svoje djece u savladavanju nastave.

„U šali kažem, sada mogu da vidim da li mi sin zaista nema domaći iz matematike i da li je dobio onakvu ili ovakvu ocjenu. To je još uvijek u fazi eksperimentisanja, ali zahvaljujući kablovskoj televiziji sve to može brzo da postane realnost i svi oni koji budu u mreži moći će da komuniciraju, a dobrodošli će biti i kompjuteri koje očekujemo da stignu u sva odjeljenja osnovnih i srednjih škola“, rekao je Kocevski.

U oblasti informatičke tehnologije, opština Veles najviše je koristila iskustva Estonije, ali i opština SAD-a, Slovenije, pa i Grčke. Dosta je urađeno u udaljenim dijelovima opština gdje nije moglo da se na drugačiji način komunicira. U tom dijelu projekta opština je napravila pionirski korak, napravila je nešto što još uvijek druge opštine nisu počele da rade. Ideja je otvaranje isturenih kancelarija opština, sa besplatnim pristupom internetu, što funkcioniše već jednu godinu. Takva kancelarija je otvorena u selu Gorno Orizari, a sljedeće godine ovaj koncept će se uvesti i u selo Ivankovci i selo Buzalkovo. Za taj cilj, u sljedećem budžetu biće predviđena sredstva, a već je dogovoreno da projekat finansira Evropska agencija za rekonstrukciju.

„Budućnost lokalne samouprave u Makedoniji je u približavanju usluga građanima, tako da ih dobijaju brzo i jeftino. Sada, stanovnici Gornjih Orizara ne moraju da gube vrijeme da dođu do sjedišta opštine, da troše novac za prevoz, ne gube nerve hodajući od kancelarije do kancelarije, od šaltera do šaltera da bi završili nekakav posao, već koristeći link, taj posao mogu da završe u mjestu gdje žive. To je naša perspektiva“, objašnjava Kocevski.

Veles jedini nije imao dugove

On je gradonačelnik u jednom od težih, možda i najtežih perioda za makedonske opštine, u vrijeme kad je trebalo da se izvrši proces decentralizacije vlasti. I u prvoj i u drugoj fazi, Veles je uspješno koračao. Prva faza je završena na vrijeme, a bez problema se ušlo i u drugu.

Za Kocevskog proces decentralizacije je složen, težak i protivrječan. Kao i svaka velika reforma, uvijek ima onih koji podržavaju, ali i onih koji koče, koji iz različitih razloga pokušavaju da spriječe odvijanje procesa. Kaže da nije bilo lako postići da decentralizacija postane stvarnost, zato što je centralna vlast trebalo da se odrekne nekih nadležnosti, privilegija koje je imala, a problemi su nastali tamo gdje je trebalo da dođe do finansijskog razrješenja centralne vlasti. Kocevski ocjenjuje da proces decentralizacije nije počeo slavno zato što se desio paralelno sa novom teritorijalnom organizacijom i novim lokalnim izborom, a i mnogi zakoni nisu bili doneseni.

„Opštine nisu bile u potpunosti pripremljene da uđu u taj proces, jer su neke od njih naslijedile ogromne dugove iz prethodnog perioda i prezaposlenost. Negdje je trebalo da se od više opština napravi jedna, da se preuzmu zaposleni, da se naslijede dugovi. Ni ministarstva, posebno za obrazovanje, nisu bila dovoljno

spremna da se suoče sa izazovom nazvanim decentralizacija. Na sreću, pored toga što ima skeptičnih ljudi, tvrdim da je proces decentralizacije dao očekivane rezultate. Sada građani dobijaju brže i kvalitetnije usluge u poređenju sa onima koje su dobijali od centralnih vlasti preko njihovih područnih jedinica. U stvari, mi treba da shvatimo da decentralizaciju ne sprovodimo zbog toga što to od nas traži Evropska unija, NATO ili uopšte međunarodna zajednica i ne zbog toga što je to dio *Ohridskog okvirnog dogovora*. Decentralizaciju provodimo zbog sebe, zbog naših građana, da bi Makedonija bila demokratskija država, da napravimo snažniju lokalnu vlast. Ona treba po definiciji da bude protivteža centralnoj vlasti, da bi se ograničile mogućnosti zloupotrebe i, na kraju, da međuetničke odnose učinimo boljim“, rekao je Kocevski.

U ovom dijelu, Veles je bio jedina veća opština koja je bez problema ušla u proces decentralizacije, jer jedina nije imala dugove. I u prvoj i u drugoj fazi Veles je izgradio jake kapacitete koji mogu da vode taj proces.

„Na vrijeme smo počeli pripreme, prije 1. jula 2005, tako što su naši direktori osnovnih i srednjih škola, biblioteka, muzeja, bili spremni za ono što ih očekuje u decentralizaciji. Za njih to nije bio problem, već mogućnost ili izazov koji treba da se iskoristi, da bi se napravio korak naprijed u pružanju dobrih usluga građanima“, objašnjava Kocevski.

Veles sada važi za opštinu koja nema problema u savladavanju nadležnosti iz oblasti decentralizacije. Izuzetak su problemi koji se javljaju u obrazovanju i gubici koji stvaraju škole, ali, prema Kocevskom, oni proizilaze od nepripremljenosti države. On to objašnjava činjenicom što država, protivno zakonu, prenosi mnogo manje novca nego što objektivno treba.

Kao najveći nedostatak decentralizacije, Kocevski ukazuje na neodustajanje države od prava na upravljanje neizgrađenim građevinskim zemljištem. Njegov stav je da je upravljanje, ne samo građevinskim, nego i obradivim zemljištem i drugim prirodnim dobrima od lokalnog značaja. Smatra da bi najbolje bilo kad bi država prenijela na opštine i prava na upravljanje i svojinu nad zemljištem. Oko ovoga je uspostavljen konsenzus svih gradonačelnika u Makedoniji, bez obzira iz koje su političke partije, ali nije bilo razumijevanja ni od prethodne ni od aktuelne vlade. I pored silnog pritiska međunarodne zajednice da se država odrekne upravljanja građevinskim zemljištem, za sada nema rezultata.

„Mislim da su u pitanju predrasude iz prošlosti na relaciji Makedonci–Albanci da će biti zloupotrebe, ali činjenica je da Svjetska banka, MMF, EU i SAD

preporučuju Vladi da se odrekne prava na upravljanje građevinskim zemljištem i da to pravo prenese opštini. Ukoliko se to brže dogodi, utoliko će biti bolje za Makedoniju. Sada imamo paradoksalnu situaciju: građani i poslovni sektor očekuju da opština napravi nešto više za brži lokalni ekonomski razvoj, a, u stvari, nisu svjesni da niko ništa ne može da napravi ukoliko nema na raspolaganju odgovarajuće instrumente i mehanizme za to. Ako Makedonija želi da izađe iz ove ekonomske krize i da stvori povoljnije uslove za privlačenje domaćih i stranih investicija, moraće upravljanje građevinskim zemljištem da prebaci na lokalni nivo. Opštine bolje poznaju stanje, fleksibilnije su, mogu brže da vode postupke i da izađu u susret poslovnom sektoru za realizovanje poslovnih ideja koje treba da otvore nova radna mjesta. To je suština i ključ uspjeha Republike Makedonije i ukoliko to Vlada brže shvati, utoliko bolje za nas“, objasnio je Kocevski.

Veliko povjerenje je greška

U periodu tranzicije, Veles je postao njena žrtva i još važi za jednu od siromašnijih opština u Makedoniji. Ovaj grad je do 1990. godine bio jedan od najrazvijenijih gradova Makedonije, ali tadašnji direktori se nisu najbolje snašli i nisu uspjeli naći alternativu za izgubljeno jugoslovensko tržište. Kao rezultat toga, došlo je do kolapsa najvećih kombinata koji su postojali u Velesu i broj zaposlenih od 22.000 se prepolovio. Ali, situacija se polako mijenja. Izlaz se sve više traži u razvoju malih i srednjih preduzeća. Kocevski kaže da Vlada mora da napravi uslove za strana, ali i za domaća ulaganja. Prema njemu, sve dok stranci ne počnu da percipiraju Makedoniju kao stabilnu državu koja im garantuje pravo nad svojinom, sve dok im ne pošaljemo signal da smo završili reforme u katastru i pravosuđu i sve dok stranci vide da nema kohabitacija između vlade i predsjednika ni saradnje između pozicije i opozicije, strani investitori neće doći, a i domaći će strahovati da ulažu svoj novac.

„Ako se na to doda i neizvjesnost oko statusa Kosova, priča postaje sasvim jasna. Da bismo išli naprijed mora da se stabilizuje okruženje, ali i Makedonija treba da napravi odgovarajuće reformske zakone kako bi opštine bile atraktivne za ulaganje. Izuzetak su pogranične opštine kao Đevđelija, Strumica i Ohrid. One su atraktivne za ulaganja stranog kapitala, prije svega grčkog, zbog jeftine radne snage u zemlji“, rekao je Kocevski.

Ali, kaže da aktuelna garnitura centralne vlasti vodi neprincipijelnu politiku. Optužuje da se zakon ne poštuje, nego se tumači kako kome odgovara. Prema

njemu, u drugu fazu decentralizacije trebalo je da uđe samo desetak opština. Da bi se dobila viša ocjena od EU, centralna vlast protivzakonski unosi 42 opštine.

Za najveću grešku ili neuspjeh koji je imao otkako je gradonačelnik, Kocevski sebi pripisuje to što je previše vjerovao Ministarstvu životne sredine i nije napravio dobru procjenu, nije skupio sve relevantne informacije te se saglasio da upravljanje deponijom za čvrsti komunalni otpad dâ partneru, koji je bio predložen baš iz Ministarstva. Italijanski partner je pokazao da ima neobične i sumnjive namjere. Poslije duge odiseje, pri kraju je rješenje problema. Sudskim postupkom u Osnovnom i Apelacionom sudu, opština Veles je uspostavila upravu nad gradskom deponijom.

Izazovi

Kocevski ne može da se opredijeli za svoj najveći uspjeh. Najviše mu imponuje to što Veles uvijek dobija posebno mjesto kad se govori o opštinama u Makedoniji i o gradonačelnicima.

„Ponekad pomišljam da to što radimo, više primjećuju ljudi koji dolaze sa strane nego što primjećuju naši sugrađani, političke partije ili savjetnici. To je, nažalost, neki čudan sindrom Makedonaca“, žali se Kocevski. On je ponosan na to što Veles važi za najuspješniju opštinu, za lidera u decentralizaciji, za opštinu u koju svi dolaze da vide i preuzmu njihova iskustva. Od konkretnih projekata, Kocevski izdvaja elektronsku salu, veb-portal, građanski servis-centar kao nešto što odskae od drugih opština u Makedoniji. Od drugih stvari koje su uradili, Kocevski izdvaja izgradnju Malog mosta, spomenike Koči Racinu, Gemidžijite, Panku Brašnaru, prvi spomenik konjanika u Makedoniji. Pohvalio se da su dobro uradili kada je bila u pitanju sudbina kuće Jordana Hadži Konstantinova Džina. Kupili su kuću kad je bila pod hipotekom i uspjeli su da je proglase za spomenik kulture. Poboljšanje kvaliteta života sa aspekta komunalne infrastrukture je nešto što Kocevskog čini srećnim, iako, kako kaže, treba još mnogo da se napravi u Velesu.

„Mislim da Veles treba da produži ovim putem i više da pojača svoje kadrovske potencijale, naročito primjene informatičko-komunikacijske tehnologije, da bi građanima dao kvalitetnije usluge. To je prvi cilj zbog kojeg opština postoji. Mi sad imamo 46 zaposlenih, a treba da dođemo do cifre od 55. To je neko nepisano pravilo, na 1.000 stanovnika da ima jedan zaposleni. Tako ćemo imati optimalnu sistematizaciju prema evropskim standardima“, rekao je Kocevski.

Gradonačelnik se opisuje kao racionalan i štedljiv čovjek. Svoje domaćinstvo opisuje na sljedećim primjerima: povećavanjem plate, svako radno mjesto sa višim zvanjem staje opštinu 600.000 denara. On kaže da ako dozvoli da se zbog partijskih pritisaka u opštinu zaposli 20 neproduktivnih radnika, potrošili bi dvanaest miliona denara u toku godine za plate nepotrebno zaposlenih, a ovaj novac je dovoljan da se izgradi jedan most. On se diči tim što nema šefa kabineta, tjelohranitelja. Na taj način, smatra Kocevski, dao je lični doprinos povećanju broja parkova i zelenila, fontana, spomenika. Kada bi se sakupio novac ušteđen u proteklih šest godina, to bi bilo jednako jednogodišnjem budžetu.

Kocevski kaže da ima još izazova pred njim. Planirani su brojni projekti koji čekaju svoju realizaciju. U oblasti opremanja industrijskih zona u gradu, očekuje da nagradom od 150.000 evra, koju je opština dobila od Evropske unije za najbolji projekat, asfaltira saobraćajnice. Tako će Veles postati atraktivan za domaće i strane investitore; otvoriće se nova radna mjesta i riješiće se najveći problem Velesa: nezaposlenost i siromaštvo. Obećao je otvaranje „disperziranih“ kancelarija sa besplatnim pristupom internetu u još dva sela. Treninzima i obukom ojačaće opštinsku administraciju koja će bolje odgovoriti zadacima. Gradonačelnik će insistirati na konceptu „prednja i zadnja kancelarija“, da se građani ne bi šetali od kancelarije do kancelarije i izlagali se neprijatnostima. Sve usluge će dobiti u Građanskom servis-centru, na jednom mjestu. Radiće na omogućavanju građanima da iz kuće obavljaju veliki dio posla povezanog sa opštinom. Kad Makedonija dobije zakonsku regulativu za elektronski potpis, iz kuće će moći da se plate računi za potrošnju vode, struje, komunalije... Planirana je transformacija Javnog komunalnog preduzeća „Derven“ da bi se stvorile mogućnosti za ulazak privatnog kapitala, sa ciljem da se povećaju usluge u različitim oblicima javno-privatnog partnerstva. Obećao je kvalitetno vodosnabdijevanje, adekvatan tretman otpadnih voda, kvalitetne usluge tržnice i pogrebne usluge, lijepe parkove i zelenila, puno cvijeća, oprane i čiste ulice.

Ali, baš, komunalno preduzeće je to, na čije se aktivnosti građani najviše žale.

Jedna od loših strana gradonačelnika Kocevskog je što ne saraduje sa poslovnim sektorom, kažu preduzetnici. Prema njima, on je mnogo krut i nekomunikativan. Niko od njih ne želi da javno priča o tome, ali kažu da do sada nije bilo nikakve inicijative da se sastanu na jednom mjestu i razgovaraju o lokalnom ekonomskom razvoju. Optužuju ga, umjesto da saraduje s njima, on ih redovno „kleveće“ kod nadležnih inspekcija. Kocevski krivicu za lošu saradnju vidi u preduzetnicima.

„I ja se slažem s tim. Nisam zadovoljan nivoom saradnje. Mislim da preduzetnici još uvijek ne vide pravog partnera u opštini. Donekle i s pravom, zbog jako male ingerencije koju lokalna vlast ima u ovom sektoru. Pokušali smo zajedno sa Privrednom komorom Makedonije da zaposlimo jednu osobu u Građanskom servis-centru, koja će davati usluge privrednom sektoru, ali nam nije uspjelo. Preduzetnici su još uvijek više povezani sa centralnom nego sa lokalnom vlašću. Da bi se to promijenilo trebaće neke poslove iz oblasti lokalnog ekonomskog razvoja više decentralizovati i prenijeti na lokalni nivo“, objašnjava Kocevski.

Jedan od posljednjih revizorskih izvještaja utvrdio je nepravilnosti u radu opštine Veles u izgradnji likovnog salona. Gradonačelnik Kocevski bio je opomenut da je bez dozvole, bez tehničkog prijema izgradio ovaj objekat. Međutim, on kaže da se radi o političkoj procjeni. U koordinaciji sa savjetničkim grupama, odlučili su da grade, sa ciljem poboljšavanja usluga građanima: vjenčanja, likovnih izložbi, promocija knjiga i drugih aktivnosti. Kocevski kaže da iz formalno-pravnog aspekta nije trebalo početi izgradnju tako rano, sve dok ne naprave detaljan urbanistički plan. „Ali, dio savjetnika je kasnije pokušao da to iskoristi za pravljenje političkog marketinga. Ako biste razgovarali sa Državnim zavodom za reviziju, oni će vam reći da nisu bili u kontroli institucije koja ima bolje finansijsko poslovanje od opštine Veles“, kaže Kocevski. Građani su začuđeni kako može gradonačelnik Kocevski, koji decidno insistira na poštovanju zakona i transparentnom i odgovornom radu, da dozvoli neregularnu izgradnju.

Veleški gradonačelnik je veliki ljubitelj sporta. U stvari, i sam je bio sportista. Kao mlad, igrao je fudbal u fudbalskom klubu „Babuna“ iz njegovog rodnog sela Martolci. Ali, upravo u njegovom mandatu, sport u Velesu počeo je da propada. Firme koje su bile sponzori klubovima počele su da odustaju. Ali, Kocevski kaže da je opština najmanje kriva za to. Prema njemu, sport ne treba da se povezuje sa decentralizacijom i velika zabluda je da njom treba da finansiraju sportske klubove. Obaveza opštine je da finansira masovni, školski sport i da podržava sportske klubove, ali ne i da ih finansira.

„Cijeli godišnji budžet da damo gradu, neće biti dovoljno za jednu sezonu dva prvoligaška kluba u najpopularnijim sportovima. Rješenje je u izlasku iz sadašnje ekonomske letargije, u moćnim kompanijama koje će da iskoriste zakonske povoljnosti za reinvestiranje dobitaka u sport i poreskih olakšica koje će dobiti i tako će naći svoj interes da ulažu u sport. Opština neće moći da riješi problem sporta u Makedoniji i ta zabluda treba da se objasni, da ne bi živjeli u pogrešnom filmu“, kaže Kocevski.

„Nikada nisam živio u oblacima, nego u zbilji, ali dopuštam sebi luksuz diviti se razigranim oblacima na duvanjskom nebu, jer mi se čini da nigdje nebo nije tako plavo, a oblaci paperjasti. Idila je to koju obvezno kamerom ovjekovječim“, izjavio je jednom prilikom Zdravko Prka, aktuelni načelnik Tomislavgrada.

Zdravko Prka, načelnik opštine Tomislavgrad

(ne)moguća misija

piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

Ljubav prema duvanjskom plavom nebu jedini je razlog zbog kojeg se, za razliku od mnogih iz tih krajeva, vratio rodnoj grudi nakon što je završio školovanje u Zagrebu. Ističe da je „ljubav prema svome narodu i Tomislavgradu“ bila osnovni razlog zbog kojeg se počeo baviti politikom.

Na lokalnim izborima u aprilu 2000. godine izabran je u Općinsko vijeće kao član HDZ-a, ali mu ta stranka nije dala saglasnost da bude imenovan za načelnika. Na tu funkciju kandiduje ga Hrvatska stranka prava BiH, u koju prelazi poslije razlaza sa HDZ-om. Drugi načelnički mandat osvaja kao kandidat HSP „Đapić-dr Jurišić“ na izborima održanim u aprilu 2004, kada su prvi put lokalni lideri u BiH birani neposrednim glasanjem.

„Želio sam da dokažem da se može drugačije vladati i služiti te da se može ostati zakonski i moralno čist. Osjećao sam, i sada osjećam, posebnu čast predstavljati svoj narod i svoju općinu. U tu svrhu obećao sam građanima i sebi da nikada neću uraditi nešto zbog čega bi se morali sramiti“, obrazlaže Prka motive koji su ga nagnali da se kandiduje za načelnika.

Kaže da je nakon posljednjeg rata Tomislavgrad u svim segmentima života bio na začelju, a međunarodni faktori, jednako kao i politika u Sarajevu, proglasili

su ga „crnom tačkom“, dijelom zahvaljujući i tadašnjim opštinskim čelnicima. „Bio sam svjestan da, s jedne strane, općina mora ostvariti suradnju sa svim navedenim čimbenicima, a da, s druge strane, mora napraviti radikalnu unutarnju rekonstrukciju administracije. U početku se ovo činilo kao nemoguća misija, ali upornost, rad i vrijeme urodili su određenim rezultatima“, navodi Prka.

Tomislavgrad je nosio i teško breme prošlosti. To mjesto se 1991. godine nalazilo na pretposljednjoj poziciji u ekonomskom razvoju, a nije bilo ni miljenik bivše zajedničke države, koja ga je doživljavala „nepoželjnim i neprijateljskim“. „Osnovni cilj je bio od Tomislavgrada napraviti urbanu sredinu, prioritetno izgraditi najpotrebniju infrastrukturu s posebnim naglaskom na uređenje škola, vodoopskrbu i ekologiju. Posebna zadaća bila je općinska administracija s profesionalnim i stručnim ljudima“, navodi Prka.

Duvno, zlatno guvno

Tomislavgrad je u svojoj viševjekovnoj istoriji mijenjao vladare i imena. U rimsko doba bio je to Delminium; u vrijeme hrvatskih i bosanskih vladara – Županjac, po mjestu stanovanja upravitelja župe Duvno; za turske vladavine Županj-potok; u vrijeme Austrougarske ponovo Županjac; od 1925. do 1945. imao je sadašnji naziv Tomislavgrad; od 1945. do devedesetih – Duvno.

Kažu da je to područje po svom smještaju i sastavu tla, kao i po tjelesnim, duhovnim i duševnim svojstvima svoga stanovništva više dio Dalmacije ili Hercegovine nego Bosne, ili još bolje – tromeđa je što ih dijeli i povezuje, pa nije ni čudo da mu i stanovništvo potiče iz sva tri područja.

Nekada je duvanjski kraj bio jedan od glavnih opskrbljivača dalmatinsko-hercegovačkih krajeva stočnim proizvodima, pa je vrijedila uzrečica: „Duvno, zlatno guvno“. To je bilo bogatstvo Duvnjaka još od ilirskog vremena, a danas većina stanovnika s tog područja živi od rada po bogatim zapadnim zemljama.

„Pitanje migracija je vječito pitanje i prostori Balkana su uvijek na vjetrometini, u ratovima. Tomislavgrad se nalazi na 900 metara nadmorske visine, a da ne govorimo o lošem gospodarstvu, tako da se odavde uvijek odlazilo“, kaže Prka.

U Njemačkoj živi oko 5.000 Duvnjaka, a oko 1.500 ljudi sa tog područja našlo je posao u Hrvatskoj. „U Hrvatskoj se u posljednje vrijeme otvaraju nova gradilišta,

a Duvnjaci kao poznati građevinci odlaze tamo“, dodaje on. Prka je svjestan da nikoga „ne može vratiti sa granice“, pogotovo one koji misle „da ih tamo negdje čeka bolji život“. Sam je, međutim, odlučio da ostane i radi na stvaranju uslova kako bi se u zavičaj vratili oni koji su iz njega otišli „trbuhom za kruhom“.

„Najveći je izazov izaći iz ovog depresivnog stanja, stanja malodušja i beznađa u kojem je kompletno bosanskohercegovačko društvo. Pokušavamo nešto uraditi za ovo mjesto, realizirati neke projekte kako bi ti ljudi što manje odlazili. Proteklih osam godina, otkako sam načelnik, uložili smo maksimalno moguće, ali se još dosta toga mora uraditi. Činili smo koliko je bilo u našoj moći kako bismo stvorili uslove da čovjek ovdje poželi živjeti“, priča Prka. Te napore, navodi, nisu pratili viši nivoi vlasti, od kantona do države BiH.

„Prije svega, odlučio sam svojim primjerom rada i zalaganja biti primjer svima oko sebe, nametnuo sam ritam i prihvaćanje općine kao vlastite firme. U početku mi je naglasak bio na izgradnji infrastrukture – prometnica, vodovoda, školskih objekata, da bismo u drugoj fazi započeli rad na unutarnjem preustroju, koji podrazumijeva pravnu dokumentaciju, informatizaciju, obuku i edukaciju općinskih djelatnika“, obrazac je djelovanja koji je Prka postavio sebi i drugima.

„Boga ti! Vidi, ovdje kô u Njemačkoj!“

Teže od finansijskih i administrativnih bilo je ukloniti psihološke barijere, proistekle iz stanja kolektivne nemoći, nametnutog osjećaja nesposobnosti i nemoćnosti promjene stvari. „S takvim stavovima se ne želim i ne mogu pomiriti. Moramo pokazati više vjere u sebe i svoje mogućnosti“, naglašava Zdravko Prka.

U toku svoja dva mandata Prka je uspio da reformiše i modernizuje javnu službu, koja danas važi za jednu od najsavremenijih u BiH. Tomislavgrad je jedna od prvih opština u BiH koja je ušla u GAP projekat i prihvatila upotrebu informacionih tehnologija za obavljanje upravnih poslova i pružanja usluga građanima.

Želio je da promijeni odnos građana prema opštini, koju su doživljavali kao „nešto mrsko i neprijateljsko“, nešto što „uzima novac, a ništa ne daje“. „Želio sam promijeniti stvari i pokazati građanima da mi nismo neprijatelji, nego da smo prijatelji i da smo svi zajedno. Mislim da smo svojim projektima u tome uspjeli, i sada je odnos građana potpuno drugačiji“, kaže Prka. Prepričava da je nakon uspostavljanja Centra za usluživanje građana u šalter-salu ušao čovjek, gastarbajter u Njemačkoj, i iznenađeno uzviknuo: „Boga ti! Vidi, ovdje kô u Njemačkoj!“

U opštini postoji umreženi informacijski sistem, a načelnik je putem tog sistema uvezan sa svim svojim službenicima. Inovacije i primjena savremenih informacijskih tehnologija naišle su na veliki otpor ljudi, naviknutih na tradicionalni način rada. „Na početku je bilo strašnih otpora. Kod nas ljudi ne vole promjene, ne vole učiti. Valjda je u ljudskoj prirodi da svaka promjena izaziva otpor. Međutim, kada su općinski djelatnici shvatili da im to omogućava bolji i lakši pristup svemu, onda su prihvatili promjene“, ističe Prka. Smatra da su u Tomislavgradu postavljeni temelji na kojima može biti izgrađena kvalitetna savremena opštinska uprava.

Iako je bio pokretač promjena u djelovanju opštinske administracije, svjestan je da pojedinac, bez podrške i saradnje sa drugima, ne može bitno mijenjati stvari. Pojedinac, međutim, može snagom argumenata i upornošću, koja nekada graniči sa tvrdoglavošću, ubijediti okolinu da slijedi njegove puteve. „U svakom poslu bitan je prvi čovjek, ali pojedinac ne može ništa sam uraditi. Suradnike ne možeš stvoriti prema svojim zamislima. Nema pravila, ali prvi suradnici moraju osjećati da su dio ekipe, da su dio uspjeha ili neuspjeha, pa i po cijenu da ponekad dođe do nesuglasja. Načelnik nije samo jedna osoba, to je ekipa koja vuče, najčešće u istom smjeru“, konstatuje Prka.

Vrijedim li kao čovjek ili kao stranačka ličnost?

Tomislavgrad je nacionalno homogena i tradicionalno konzervativna sredina, sa jakim uticajem Katoličke crkve. „Tomislavgrad jeste konzervativna sredina, ali je to pozitivni konzervativizam i mislim da to ima prednosti. I ja sam konzervativac i prihvaćam pozitivne strane konzervativizma – obitelj, vjeru, moral, poštenje“, kaže Prka. Za njega je vjera u Boga nešto posebno i dobro, ako se iz nje crpi pozitivna vrijednost. Protiv je zloupotrebe vjere, a sa Katoličkom crkvom i ostalim vjerskim zajednicama na području opštine gradi partnerske odnose. „Ali ne na način da se crkva miješa u neke poslove uprave, kao što je to u prošlosti bio slučaj. Imamo suradnju u kulturnim i duhovnim segmentima života“, navodi Prka.

Zajedno sa Katoličkom crkvom u Tomislavgradu organizuju se Hrvatski sabor i Dani Nikole Tavorića, kao i manifestacija „Božiću u susret“. Prka ističe da na području grada djeluje i Islamska vjerska zajednica, koja nije u podređenom položaju. Iako predstavnik političke opcije izričito desne orijentacije, sa izraženim nacionalnim predznakom, Prka je protiv segregacije i konzervativizma koji isključuje saradnju sa onima koji imaju drugačije nacionalno, vjersko i kulturno naslijeđe.

„Općenito, kod Hrvata u BiH je izražen osjećaj prema matici. Nekada se neopravdano prikazuje Hrvate kao one koji ne vole BiH. To nije tačno. Osobno osjećam Bosnu i Hercegovinu kao svoju domovinu. Tu živim, tu mi je obitelj. S druge strane, prednost je što smo blizu granice sa Hrvatskom i što za pola sata možemo stići u Zadar, Šibenik ili Zagreb. Loša stvar blizine Hrvatske je u tome što je, na neki način, ljudima jednostavnije i lakše otići odavde. Ljudi često nemaju strpljenja da sačekaju da se ovdje nešto promijeni, pa kažu – odoh ja u Hrvatsku, kao da ga tamo nešto čeka“, konstatuje Prka.

Prisjeća se da je njegovo inaugurisanje na načelničku funkciju izazvalo velike političke potrese u tadašnjim vladajućim opštinskim strukturama. „Tada sam bio frakcija u HDZ-u, koja nije odgovarala vladajućoj strukturi u toj stranci. Nisam htio da Tomislavgrad bude izoliran i bude crna rupa na ovim prostorima. Htio sam otvorenost prema svima, naročito prema svima u BiH bez obzira sa koje strane dolazili, što je dovelo do toga da budem isključen iz HDZ-a. Bio je to poraz za stranku kojoj sam pripadao. Na izborima na kojima se neposredno birao načelnik htio sam testirati i sebe i narod, želio sam da vidim da li vrijedim kao čovjek ili kao stranačka ličnost“, kaže Prka.

Građani su izabrali njega, što je bila potvrda ispravnosti njegovih stavova. Tokom drugog načelničkog mandata morao je da se bori protiv opstrukcionizma osmišljenog u protivničkom političkom taboru, bio je suočen sa prljavim igrama, pokušavali su da ga upletu u mrežu laži i spletkarenja. „Ja se nisam promijenio, ostao sam isti čovjek i u HDZ-u i u HSP-u, jer na mene stranačka politika puno ne utiče i moja uvjerenja su uvijek ista. Možda ima ljudi koji vole stranačku spregu, koji su joj podložni, ja nisam“, naglašava Prka.

Prije tri godine zapaljen mu je automobil, što je protumačio kao jasan signal da se povuče sa funkcije načelnika. Prka i pored svega nije odustao. „Nastojao sam u Tomislavgradu uvesti drugačiji način komunikacije različitih političkih partija i različitih naroda, što su mi neki zamjerali. Imao sam situaciju da su me proglašavali izdajnikom Tomislavgrada i izdajnikom hrvatskih nacionalnih interesa. I dalje mislim da treba razgovarati sa svima i otvoren sam za saradnju sa svima – od Brčkog, preko Banjaluke, Sarajeva do Mostara“, ističe Prka, poručujući da je on načelnik opštine, a ne zastupnik interesa određene grupacije.

Radeći na promjenama koje treba da služe većini, želio je da Tomislavgrad postane mjesto u kojem se može lijepo živjeti i koje će se istinski voljeti. Prka navodi da je napravljen veliki iskorak u zaštiti okoline, uređenju škola, te da je

ostvaren pozitivan trend ekonomskog razvoja. „Privatni standard je na visokoj razini. Imamo dom za starce, a vjerujem da će energetske programi i programi podsticaja poljoprivredi povećati zapošljavanje“, kaže on.

Planira da od Tomislavgrada napravi čistiju sredinu, sa sačuvanim okolinom, povezanu saobraćajnicama sa jugom i sjeverom, istokom i zapadom, te da razvija eko-etnički turizam.

Posao koji „melje čovjeka“

Posvećenost poslu značila je da se morao odreći mnogih stvari, pa i potpune okrenutosti porodici. Svodeći račune svog osmogodišnjeg rada na mjestu načelnika, on ističe da se radi o poslu koji „melje čovjeka“. „Osim toga, ovo je nezahvalan posao, jer koliko god se trudili, što god radili uvijek postoji ona glasna manjina kojoj ništa ne odgovara“, kaže Prka.

„Godinama sam bio stopostotno u poslu i onda sam jednog dana shvatio da me je sin prerastao, a da ja to nisam primijetio. Imam sreću da je supruga vodila računa o djeci. Zahvalan sam što je sve vrijeme vodila računa o obitelji. Smatram da je obitelj temeljna stanica društva i da ako je obitelj zdrava, možemo očekivati i zdravu općinu, županiju, državu“, navodi Prka.

I pored svega što je učinio i uprkos tome što je radeći na danas vidljivom progresu opštine imao podršku sugrađana, odlučio je da se više ne kandiduje na načelničku funkciju.

„Nakon dva mandata mislim da je došlo vrijeme da vođenje općine prepustimo novim i svježim, pa ako hoćete, i sposobnijim snagama“, navodi Prka. Siguran je da u Tomislavgradu ima sposobnih ljudi, koji mogu krenuti dalje istom dinamikom tamo gdje je on stao. Nakon što završi sa mandatom načelnika želi se vratiti svom poslu inženjera geodezije, koji voli i u kojem uživa. „Želim pokazati ovoj sredini da se političar poslije okončanog mandata može baviti svojim ranijim poslom i da ga ne morate postaviti za nekog savjetnika, jer ništa drugo ne zna raditi“, naglašava Prka.

Zbog ulaska u politiku, platio je veliku cijenu. Danas želi uploviti u mirnije vode. „Želim subotom sa djecom otići na izlet ili ponijeti štapove pa pecati na Buškom jezeru. Ostat ću živjeti u Tomislavgradu, jer sam u njemu pustio duboke korijene“,

kaže Prka. I dalje će se diviti duvanjskom plavom nebu i živopisnom krajoliku. Ostaće ispod plavog duvanjskog neba, znajući da je tu njegov dom. Drugi će moći da ga dograđuju, poštujući, jednako kao Prka, princip da izražene nacionalne, religijske i kulturološke razlike među narodima na ovim prostorima ne moraju biti kamen spoticanja, već prednost u širenju vidika.

Okolinu grada čine plodno zemljište, pašnjaci i šume. Tradicionalno, ljudi ovdje proizvode rižu koristeći za te svrhe geotermalnu vodu, temperature preko 50 stepeni. Lijepa priroda i ekološki čista sredina su specijalnost gradonačelnika Ljubomira Janeva. Kao bivši ministar ekologije, želi da od Kočana stvori lijep i čist grad. Ističe rezultate jedne skorašnje ankete, prema kojoj su Kočani na trećem mjestu kao grad u kome Makedonci žele živjeti. Dobiti ovu ocjenu nije bilo lako, naročito kad je centralna vlast trebalo da lokalne nadležnosti u potpunosti preda gradonačelniku i Savjetu.

Ljubomir Janev, gradonačelnik opštine Kočani

centralna decentralizacija

piše: Snežana LUPEVSKA

Kao većina makedonskih gradonačelnika i Janev se žali da je zatekao loše stanje u opštini kada je došao na funkciju. „Za mnoge poslove smo naišli na poteškoće, ali najviše me boljelo nepovjerenje ljudi u kapacitete lokalne vlasti, ali i pomanjkanje želje centralne vlasti za saradnjom sa nižim administrativnim nivoom“, kaže Janev.

Navodi listu problema: preuzimanje protivpožarnih jedinica sa starom i nefunkcionalnom opremom, neadekvatni prenos opštinske imovine, neplaćeni dugovi za eksproprijaciju zemljišta, neplaćeni dugovi u obrazovanju, loše stanje u školama, neriješeni problemi koje je ostavio Državni građevinski inspektorat, baze podataka koje centralne vlasti nisu prenijele na lokalnu vlast u Upravi za javne prihode, Katastru, Centralnom registru.

Janev želi da u kratkom periodu transformiše opštinsku upravu i informatički je unaprijedi da bi građanima pružala brze i kvalitetne usluge. Prvo što je uradio jeste isplata dugova davaocima, prije svega građevinskim firmama, da ne bi bio blokiran opštinski račun. Tako su Kočani postali stabilna, finansijski i kreditno sposobna opština.

„Sopstvenim sredstvima i podrškom stranih donatora uspjeli smo da se kompjuterizujemo, uveli smo jednošalterski sistem i značajno smo uprostiti administrativne procedure. Da smo dobri u procesu decentralizacije pokazuje to što smo među prvih deset opština koje zadovoljavaju sve kriterijume za ulazak u drugu fazu decentralizacije“, kaže Janev.

Mi smo samo „poštari“

U Kočanima kažu da gradonačelnik nema administraciju koja može da se ocijeniti peticom. Janev priznaje da sastavljanje tima nije bilo lako jer, na početku, zaposleni uglavnom nisu imali odgovarajuće obrazovanje. Prema oficijelnim podacima, u Kočanima samo 4,6% stanovnika ima visoko obrazovanje, 36,6% ima srednje, a samo 2% manje ima osnovno obrazovanje. Broj zaposlenih je skoro osam hiljada.

Obrazovanje je bilo jedan od najvećih problema pri prenošenju nadležnosti sa centralne na lokalnu vlast u 2007. godini. Neplaćeni računi u školama, nena-mjenski troškovi, nedostatak novca za prevoz učenika uticali su da opštinska kasa potroši više od planiranog.

„Prve godine smo morali da odvojimo značajna sredstva iz osnovnog budžeta, skratili smo druge programe da bismo omogućili zagrijavanje škola zimi. Očekivali smo da će se stvari srediti kad opština uđe u drugu fazu decentralizacije, ali to se nije dogodilo, a poslovna klima je pogoršana. Ostalo je da centralna vlast raspolaže sredstvima za kapitalne investicije. Ona je verifikovala plate zaposlenih u obrazovanju, a mi smo samo medijatori ili, prostije rečeno, „poštari“ u skupljanju spiskova za plate i dostavljanje u Ministarstvo obrazovanja. Umjesto da se smanji administracija na centralnom nivou, ona je ostala u istom opsegu, a umjesto da sindikat traži plate od Ministarstva, ono ih je usmjerilo na nas. Tako se ne gradi partnerski odnos“, žali se Janev na organe Vlade koje je optužio da su se protivpravno umiješali u nadležnosti lokalne vlasti postavljajući direktore škola.

Bijelo, kočansko zlato

Ako pogledate mapu Kočana, vidjećete da ima dva industrijska kraka. Stari, do 1990. godine, i novi, od ove godine. U starom je izgrađeno nekoliko fabrika za papir, transportna preduzeća i nove privatne fabrike. Novi dio još uvijek nije u

potpunosti izgrađen. Povezan je sa autoputem Bugarska–Skoplje, željeznicom i turističkim mjestom u planini, a u blizini je i mali sportski aerodrom.

Sa svim ovim kapacitetima, ipak, ne može se reći da su Kočani meta stranih investitora. Upitan zašto opština nema nijednu stranu investiciju, gradonačelnik navodi više razloga: „Direktne strane investicije, uglavnom francuske i slovenačke, ušle su kupovinom postojećih industrijskih kapaciteta koji su u toku tranzicije doživjeli poraz... Strani kapital ulazi i preko direktne saradnje, odnosno, formiranjem mješovitih firmi sa lokalnim privrednicima. Drugi razlog je taj što nije bila prihvaćena inicijativa da Kočani dobiju status slobodne industrijske ekonomske zone, a postojao je veliki interes za ulaz kapitala iz Francuske, Njemačke, Turske. Ipak, po meni, najveće mogućnosti opštine su u poljoprivredi, lakoj industriji, alternativnom planinskom turizmu i u potencijalu geotermalnih voda.“

Dijagnoze poslovanja domaćih firmi možete pronaći na veb-stranici opštine www.kocani.org.mk. Iz ovih podataka se vidi da firme najviše muči slaba kupovna moć građana, visoki porezi, mali pristup novim tržištima... Zemljoradnici, koji su najbrojniji u opštini, siju 3.500 hektara riže. Ali, nije lako proizvesti „bijelo, kočansko zlato“. Neki kritikuju gradonačelnika da nije iskoristio u potpunosti geotermalnu vodu za zagrijavanje oranžerija i objekata.

On, ipak, smatra da je sistem najbolji u Makedoniji, a godišnje ima kapacitet od 1.250.000 kubnih metara geotermalne vode, sa određenom cijenom državne regulatorne komisije, a koristi se za zagrijavanje dva hektara oranžerija, tri osnovne škole, suda itd.

„Problemi se javljaju sa neravnomjernim korištenjem u toku godine, u potpunosti se koristi zimi a ljeti neznatno. Zato sad radimo na ispitivanju kako da se iskoristi voda, da se napravi banjski turizam, da se izgrade veći bunari da bi se povećao kapacitet i zagrijalo više javnih ustanova“, kaže Janev.

„Držanje za vrat“

Budžet Kočana za ovu godinu je pet miliona evra, od kojih osnovnom budžetu pripada 1.700.000 evra, a ostatak je za donacije u obrazovanju, kulturi i vrtićima. Za plate i doprinose odvojeno je 20% iz osnovnog budžeta; za kapitalne investicije 35%, s tim da gradonačelnik smatra da je to nedovoljna suma. On traži od centralne vlasti da nađe način za povećavanje sredstava za investicije.

„Znači, pored sadašnjeg poreza na imovinu, poreza na promet nekretnina, lokalne takse i nadoknade, s pravom tražimo da se sredstva dobijena od prodaje državnog građevinskog zemljišta, od izdavanja koncesija za korištenje prirodnih bogatstva, u potpunosti slivaju u opštinsku kasu, a procenat poreza na dodatnu vrijednost, koji se izdvaja za opštine, da bude povećan najmanje za 5%. Tako ću imati bolji pristup kreditnim linijama bez kojih ne može da se zamisli izgradnja bilo kakvog kapitalnog infrastrukturnog objekta“, smatra gradonačelnik Janev.

Žali se da lokalna samouprava nema nikakve zakonske ingerencije da utiče na izdavanje pod koncesiju građevinskog i poljoprivrednog zemljišta ili nekog drugog vida prirodnog bogatstva. To pravo je zadržala centralna vlast. Jedini popust investitorima opština može da pruži u nadoknadi za izgradnju.

„Moje mišljenje je da centralna vlast želi da sprovede uspješnu decentralizaciju, ali da zadrži veliki uticaj i jaku kontrolu nad lokalnom vlašću, tj. da uspostavi „centralnu decentralizaciju“. Isto tako, ona želi da se sprovede decentralizacija obaveza i nadležnosti, a da se ne sprovede adekvatna fiskalna decentralizacija. Bez ovoga, za kratko vrijeme ćemo se zaplesti između želja i obaveza, s jedne strane, i mogućnosti, s druge strane. Bez jakih opštinskih budžeta, koji imaju sigurne i održive prihode, neće biti uslova i mogućnosti za podršku opštinskom regionalnom razvoju. Jednom riječju, centralna vlast sprovodi politiku 'držanje za vrat' – kada želi i koga želi, stegnuće ga, a kada želi olabaviće“, kaže Janev, dodajući da nesprovođenje zakona za ravnomjeran razvoj opština jeste klasična potvrda da centralna vlast nema namjeru da izjednači opštine.

Kočanski gradonačelnik traži da se svi ovi problemi brže prevaziđu jer će, u protivnom, proces decentralizacije biti ne samo usporen, već će se vratiti korak unazad.

Po narodnom predanju, jednom davno neka djevojka je, prvi put vidjevši Mrkonjić Grad, uzviknula: „O, rugla!“. Tako je brdo iznad Mrkonjića nazvano Orugla. „Mrkonjić Grad je na raskrsnici i ne možete ga zaobići koliko god se trudili. Da pokažemo da priča o Orugli nije istinita odlučili smo da na tom mjestu napravimo vidikovac, sa kojeg će ljudi moći da vide da je Mrkonjić mnogo ljepša sredina, iako je postavljen u uskom i strmom prostoru, netipičnom za većinu gradova“, odgovara na narodno predanje načelnik opštine Zoran Tegeltija.

Zoran Tegeltija, načelnik opštine Mrkonjić Grad

feniks ispod orugle

piše: Ljiljana KOVAČEVIĆ

U namjeri da Oruglu pretvori u uređeno izletišta sa kojeg će se pružati pogled na neobično postavljen, ali urban gradić, sadržan je i svojevrsan Tegeltijin hodo-gram kojim želi da vodi Mrkonjić Grad.

Naselje Mrkonjić Grad nastalo je 1593. godine, kada je na tom mjestu sultanov kizlar-aga Đukanović (u narodu prozvan Krzlar-aga) porijeklom iz obližnjih Kotlina, iz porodice Đukanovića, podigao svoj vakuf (zadužbinu). Naselje je tokom turske vladavine mijenjalo imena, od Jenidže Kasaba (Novi Grad), preko Varčar Vakufa, da bi 1925. godine promijenilo ime u Mrkonjić Grad, u spomen na srpskog vladara Petra I Karađorđevića koji je, kao Petar Mrkonjić, učestvovao u Bosanskohercegovačkom ustanku 1875. godine. Mrkonjić Grad je široj javnosti poznat i po tome što je u njemu 25. novembra 1943. godine održano Prvo zasjedanje Zemaljskog anti-fašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBiH). U jesen 1995. godine Mrkonjić Grad je u naletu hrvatske vojske pretvoren u zgarishte i ruševinu, ali se po završetku rata, ovovremeni Feniks, podigao iz pepela. „Niko iz rata nije izašao tako ranjen kao Mrkonjić Grad 1995. godine. Danas je to solidan, mali grad, koji polako postaje uređena sredina“, kaže Tegeltija.

Porušene kuće su obnovljene, ali se među Mrkonjićane, koji su se vraćali na svoja ognjišta, uvukla tjeskoba da će njihov grad biti raskršće, ali ne i stanica na kojoj će se ljudi zadržavati.

„Najveći problem bio je ambijent, a stvorena je atmosfera da Mrkonjić Grad nema perspektive, da je to sredina koju će ljudi napuštati i da će Mrkonjić spasiti na mjesnu zajednicu. Najteže u svemu bilo je nepostojanje želje, ambicije i snage da se stvari okrenu u drugom pravcu“, kaže Tegeltija prisjećajući se prvih poslijeratnih godina.

Ne spori da je i u vrijeme vladavine Srpske demokratske stranke (SDS) rađeno na obnovi grada, ali i da je među stanovništvom vladala nevjera da njihovo mjesto ima budućnost. Sam Tegeltija smatrao je da svojim sugrađanima treba uliti optimizam i nadu da Mrkonjić može postati mjesto boljeg življenja.

„Stanje je bilo različito od oblasti do oblasti. Ako se posmatra sama opštinska uprava, u njoj nije bilo problema u smislu neisplaćenih plata ili postojanja dugova prema izvođačima radova. S druge strane, gotovo sve bilo je nezavršeno. Materijalne pretpostavke za rad opštinske uprave bile su nikakve. Usred opštinske uprave imali smo tri prostorije u kojima je radio Sud za prekršaje. Jednostavno se nije moglo organizovati normalno funkcionisanje uprave. Imali smo 2-3 računara, od kojih je jedan bio u kancelariji načelnika. Teško je bilo i stanje u privredi, a u najvećim kolektivima, Tvornici vijaka, Drvnoj industriji „Manjača“ i „Udarniku“, nije bio završen proces privatizacije“, prisjeća se stanja koje je naslijedio.

Moj motiv je moj grad

Zoran Tegeltija je postao načelnik Mrkonjić Grada na lokalnim izborima održanim u jesen 2004. godine, kao kandidat Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD). Pobjedom Tegeltije prekinuta je dugogodišnja neprikosnovena vladavina SDS-a u tom mjestu. „Moj motiv je bio moj grad. Kada sam odlučio da se kandidujem za načelnika rekao sam – meni ne treba posao. Ne želim da budem načelnik zato što nemam posla. Ja jesam bio stanovnik Mrkonjić Grada, ali moja supruga i ja smo u Banjaluci imali dobre poslove“, kaže Tegeltija. Osim toga, navodi, veliki izazov bio je da odmjeri snage sa SDS-om, koji je u tom trenutku imao apsolutnu lokalnu i republičku vlast i kontrolisao sva javna i privatna preduzeća. „Kao predsjednik SNSD-a u Mrkonjić Gradu nisam imao snage niti opravdanja da bilo koga drugog isturim i kažem – ako ne uspije, ne uspije.“

Još kao odbornik SNSD-a u opštinskoj Skupštini ukazivao sam da grad može bolje da se vodi, bez obzira na ograničene resurse. Preuzeli smo odgovornost za vođenje opštine, a ne da stalno pokazujemo kritizerstvo, pa da nas nema nigdje kada treba da pokažemo odgovornost“, govori Tegeltija o trenucima kada se odlučio kandidovati za načelnika.

Tvrđi da je za tri godine, otkako je prvi čovjek Mrkonjić Grada, poboljšao stanje u opštini i pokazao da grad može bolje da se vodi. „Bolje, ne u smislu da vrijeme donosi nešto, već u mnogim segmentima, u onome što vide ljudi sa strane“, ističe Tegeltija. Putnik namjernik i sam će se uvjeriti da je Mrkonjić sagrađen na „nemogućem“ mjestu, osobenom i po tome što je visinska razlika od dna grada, gdje je stočna pijaca, pa do njegovog gornjeg dijela, gdje je smješteno Partizansko groblje, oko 100 metara.

U obnovljenoj i uređenoj zgradi opštinske administracije dočekaće vas ljubazni i susretljivi domaćini. Šarm centru grada daje mali trg na kome je smješten spomenik Petru Mrkonjiću. Stotinjak metara dalje je Dom kulture, a ispred njega moderno uređen trg ukrašen fontanama.

Mrkonjić Grad danas ima 21.000 stanovnika. Većina njih suočena je sa problemima koji more većinu stanovništva u Republici Srpskoj i BiH – male plate, visoki životni troškovi, nezaposlenost... I pored toga, dobar dio žitelja Mrkonjića zadovoljan je onim što je za tri godine načelnikovanja uradio Tegeltija.

„Uradio je mnogo i možemo samo biti zahvalni i ponosni što takav čovjek živi i radi u našoj sredini. Očekujemo da će uraditi još mnogo toga“, kaže Radomir Babić, radnik u tamošnjoj filijali *Kosig osiguranja*. Tvrđi da se danas u Mrkonjiću živi bolje nego ranije i da će „biti još bolje“ ako Tegeltija osvoji još jedan mandat načelnika.

Ima i onih koji nisu bili voljni da govore o načelniku opštine, ali i onih spremnih da kritikuju Tegeltijin rad. Radi se uglavnom o političkim rivalima iz SDS-a, koji je u opštinskom parlamentu jedina opoziciona stranka, s obzirom na to da tamošnju skupštinsku većinu čine SNSD, Partija demokratskog progresa (PDP) i Srpska radikalna stranka RS (SRS RS).

Ne sporeći da je napravio pomak u radu opštinske administracije, da je olakšao komunikaciju običnog svijeta sa opštinskim birokratama, da je „našminkao“ grad, Tegeltijini oponenti smatraju da je stvorio glomazan javni sektor, u koji je zaposlio veliki broj ljudi, uglavnom članova svoje stranke, a da sa druge strane nema proizvodnih preduzeća koja stvaraju nove vrijednosti. Tvrde da u Mrkonjić Gradu najbolje posluju kafíci i trgovine, a da se opštinski budžet bolje puni zahvaljujući, prije svega, visokim taksama, komunalnim naknadama i naknadama za isticanje firmi. Osim toga, navode, povećanje opštinske kase je posljedica uvođenja PDV-a, ali i povećanog izdvajanja prihoda hidroelektrane „Boćac“ za potrebe opštine.

Opozicija još tvrdi da su neiskorišteni prirodni resursi koje nudi Mrkonjić i njegova okolina, bogati šumom, izvorima zdrave vode, rudama i planinama, poput Lisine, koja bi mogla postati stjecište zimskog turizma.

Bez obzira na one koji kritikuju njegov rad, Tegeltija tvrdi da ima veliku podršku ljudi u namjeri da mijenja stvari. „Ipak, najviše me interesuje podrška ljudi koji se bave privatnim biznisom. Dakle, onih ljudi koji su se opredijelili da tamo stvaraju i rade, kao i podrška mladih i obrazovanih ljudi“, ističe on. Priznaje da je teško procijeniti koliko su oni koji prate njegove vizije samo sljedbenici, a koliko ih zaista istinski vjeruje u ideju. Bez obzira na to, navodi dalje, smatra da je promijenio atmosferu u Mrkonjić Gradu i učinio je mnogo pozitivnijom od one koju je naslijedio.

„Od prvog dana pokušavao sam promijeniti osjećaj kod ljudi i uvjeriti ih da Mrkonjić Grad ima svoj prostor, svoje mjesto. Danas iza mene i projekata koje sam radio stoje, prije svega, mladi i obrazovani ljudi bez obzira na njihovo političko opredjeljenje. Jedan od mojih osnovnih ciljeva bio je da napravim deset do dvadeset novih mladih lidera. Danas u Mrkonjić Gradu nema više nijednog mladog, fakultetski obrazovanog čovjeka na Birou za zapošljavanje. Nisam siguran da je tako u drugim sredinama, ne samo u RS, već i u BiH. Najveći pesimizam i otpor šire one političke strukture koje se boje uspjeha. Oni stalno postavljaju pitanje – šta ako mi postignemo uspjeh i napravimo nešto? U ovom trenutku su se Mrkonjićani identifikovali sa svojim gradom i imaju snage i želje da nešto naprave“, ističe Tegeltija.

Aktuelni načelnik kaže da je oduvijek imao viziju kako bi trebalo da izgleda njegov rodni grad, a sada je u prilici da bar djelić svojih snova pretvori u zbilju. „Strah me je reći kako vidim Mrkonjić, počnem misliti da previše maštam i da je to sve tako daleko. Ipak mislim da ćemo od Mrkonjića napraviti jednu sredinu u kojoj će biti srećni i oni koji u njemu žive i oni koji u njega dolaze. Kako ćemo to napraviti, koliko će koraka do toga biti potrebno – ne znam, ali sam siguran da će u Mrkonjić Gradu biti ljepše živjeti nego u Banjaluci. Nećemo imati novaca kao Banjalučani, ali ćemo biti srećniji i zadovoljniji nego što su to ljudi u velikim sredinama. Zbog straha od onoga što su proživjeli ljudi gledaju za pola dana, ali mi sebi ne možemo dozvoliti da razmišljamo samo o pola dana“, kaže Tegeltija.

Osnov da bi Mrkonjić postao „mjesto udobnog življenja“ i gradić u koji će rado dolaziti ljudi sa strane, dodaje, jeste izgradnja autoputa.

Za dobrog lidera kažu da je osoba koja se ne zadovoljava reagovanjem na nove događaje, nego im hrli u susret. Tegeltija navodi da su njegove vizije razvoja Mrkonjića ovaploćene u *Strategiji razvoja opštine u periodu od 2007. do 2012.*

„Smatram da imamo pravo bar na san. Definisali smo *Strategiju* onako kako mislimo da treba da izgleda Mrkonjić Grad i šta treba da uradimo da bi on tako izgledao. Moramo djelovati tako da ne bismo dolazili u situaciju da liječimo posljedice, već da se pripremamo za događaje, da smo spremni u trenutku kada bude izgrađen autoput da prihvatimo investitore, turiste... Sve to smo stavili u *Strategiju* u kojoj smo se značajno fokusirali na kadrove. Grad čine ljudi. Ljudi prave i uništavaju grad. Fokusirali smo se na ljude i veoma nam je važno da se svi identifikujemo sa ovom strategijom, da svako uradi svoj dio posla kako bismo 2015. godine rekli – evo, Mrkonjić je onakav kako smo ga mi zamišljali 2005“, naglašava Tegeltija.

Razvojnu strategija pod nazivom *Mrkonjić Grad 2015 – Blago energije, razvoja i doživljaja* podržale su sve političke partije u opštinskom parlamentu. „Vizija djeluje malo pjesnički, ali mi zaista želimo da budemo mjesto puno energije i privrednih aktivnosti, ali i mjesto u kome će biti ugodno onima koji tu žive, ali i onima koji tu dolaze na odmor“, ističe Tegeltija. Još navodi da vizija o tome kako treba da izgleda Mrkonjić za manje od deceniju, pretočena u strateške ciljeve, jeste ostvariva i sa stanovišta novca koji je za to potreban. „Za našu strategiju nisu potrebni nikakvi veliki novi izvori sredstava, jer imamo dobru polaznu osnovu. Očekujemo pomoć Vlade RS i nadam se da ćemo uz njihovu pomoć ostvariti našu strategiju. Pobornik sam stava da je lokalna zajednica temelj svakog društva. Republike Srpske će biti onoliko koliko su njene opštine dovoljno jake da funkcionišu“, konstatuje Tegeltija.

Odluke donosim diplomatski – sam

Sa liderima se, direktno ili posredno, susrećemo svaki dan – od sopstvene kuće, preko radnog mjesta, opštine, države... Razni lideri su postali nezaobilazan dio naših života, ali istinski lideri su oni kojima je stalo do boljitka i napretka onih koje vode. Pred lidere se postavlja težak zadatak, da pomire dvije stvari – da izvrše postavljene zadatke uz pomoć pojedinaca i grupa, a istovremeno da ispune očekivanja tih pojedinaca i grupa.

„Čak i da ste najbolji i najpametniji na svijetu, da biste to pokazali i da biste nešto napravili, morate dobiti političku podršku. Bez političke podrške, niko od nas

nema šanse bilo šta da napravi“, kaže Tegeltija, navodeći da u vremenu kada se borio da zadobije podršku nikome ništa nije obećavao. „U trenutku kada smo počeli da se borimo za podršku, nikome nisam ništa obećavao, ali sam rekao da ćemo učiniti sve što možemo da pomognemo“, kaže on. Pojedincima se može pomoći tako što će se stvoriti bolji opšti uslovi i stvoriti pretpostavke za otvaranje novih radnih mjesta. „Tada će biti posla za sve. Situacija se ne može poboljšati tako što ćete zaposliti nekoga iz svoje porodice ili svoje stranke“, tvrdi Tegeltija.

Svijetu se ne može ugoditi, pa su i lokalni lideri često suočeni sa nezadovoljnicima, ili iz vlastite partije koji za sebe previše očekuju, ili među onima koji su pred izbore podržali pobjedničku političku opciju da bi kasnije zaključili da za svoj doprinos nisu adekvatno nagrađeni.

„Uvijek ima pojedinaca koji su fokusirani na svoje potrebe. Kada smo došli na vlast, imao sam, kao i moja stranka, nesporazume sa nekim ljudima. Tim ljudima smo se zahvalili, jer su njihove ambicije bile daleko iznad njihovih mogućnosti, a ispod onog što gradu treba. Dakle, taj sukob će neprestano postojati u trenutku dok je potrebno da se izborite za rezultat i u trenutku kada treba da ga realizujete. Ukoliko idete na varijantu da ljudima obećavate, onda dolazite u zamku – ili lažete ili morate da kršite zakon i onda gubite podršku onih dobrih ljudi koji samo hoće napredak“, navodi Tegeltija.

Napredak, opet, nije sadržan samo u postojanju vizije, želji i htijenju da se stvari pokrenu nabolje, već i svjesnom ulasku u razne rizike, ali i vještom upravljanju rizicima.

„Nismo pravili rizike koji će nas dovesti u situaciju da kršimo zakonske propise. Rizikovali smo onda kada smo se opredijelili da postavimo drugačije odnose prema građanima i prema cijelom okruženju, da idemo u projekte za koje nismo imali do kraja zatvorenu finansijsku konstrukciju. U potrebi da motivišete i da pokrenete da nešto radi, uvijek rizikujete jer nikad nemate zatvorenu finansijsku konstrukciju.“

„Mi smo uvijek ulazili u rizik i iščekivanje – da li će nam Vlada dati neku malu pozajmicu, da li će nas donatori razumjeti i prihvatiti“, navodi Tegeltija. Ističe da nije ulazio u varijante koje bi značile sukobljavanje sa zakonom. „Najlakše je uzeti neki posao, a nemaš novca da platiš. Onda vas tuže izvođači radova“, pojašnjava. Bio je, međutim, spreman na rizik da „ljudе uvlači u nešto, a da i sam na početku nije siguran da li će se to ostvariti“. „Uvijek sam znao da te projekte moram iznijeti do kraja“, kaže Tegeltija.

Rizik je, navodi dalje, bio i predlaganje projekata koji znače urbanizaciju sredine, jer nije znao da li će ih građani uopšte prihvatiti. „Rizik je i u tome da li će građani prepoznati projekte. Tek kada izađete iz njih shvatite da su ljudi uvijek za dobre projekte, mada uvijek postoje oni koji su nezadovoljni i koji bi uvijek nešto drugo“, kaže Tegeltija. To je naročito teško, dodaje, u sistemu poremećenih vrijednosti i situaciji kada je javnost izgubila osjećaj šta je dobro, šta korektno, šta pošteno. „Često se dešava da ljudi kažu – da ja riješim sebe i svoje dijete, a ostalo šta bude“, navodi Tegeltija.

Načelnik Mrkonjića kaže da mu je teško povući granicu koliko na saradnike utiče kao formalni autoritet, a koliko se radi o njegovom ličnom uticaju kao osobe.

„Na sve načine pokušavam da isključim formalni autoritet koji imam iza sebe. Pokušavam da se nametnem onim što radim, svojim ponašanjem, svojim postupcima, a nikako institucijom koju predstavljam. Smatram da sam svojim odnosom prema realizaciji nekih projekata, prema angažmanu, prema ljudima donekle uspio da se uzdignem iznad onog što se zove formalni autoritet. Nikada u životu nisam prihvatao, bez obzira koju sam funkciju obavljao, da kažem – ja sam tu na toj funkciji i baš me briga. Sretan sam što po gradu slobodno hodam, šetam, pozdravljam se sa ljudima svih struktura u kafani. Na privatnoj osnovi nisam imao nijedan nesporazum i to mi je najveće zadovoljstvo“, kaže Tegeltija o svom odnosu sa sugrađanima. Napominje da postoji i ona sorta ljudi koja bi njegov autoritet načelnika željela da iscrpe za rješavanje privatnih problema, dodajući da takve stvari pokušava izbjeći.

Iako voli razgovarati sa ljudima, saslušati njihove ideje, Tegeltija kaže da odluke, u principu, donosi sam. „Principijelno mi je najbliži stil rukovođenja koji se definiše kao diplomatski. Volim razgovarati sa ljudima, volim saslušati ideje, ali, u principu, odluke donosim sam. To je vjerovatno i rezultat zakonskog rješenja kojim je postavljena pozicija načelnika, a i ljudi vole da neko drugi na kraju odluči. Na taj način svjesno preuzimam dio rizika na sebe“, konstatuje on.

Priznaje da ga, kao i mnoge druge ljude na funkcijama, često muče dileme o tome kakvu odluku donijeti, te da se ponekad daniima lomi oko toga da li će ili neće presuditi o određenoj stvari. Još teži dio posla je da ljude ubijedi da se radi o dobrim odlukama za njih i njihov grad. „To je najteži dio posla. Objekat se napravi, a pitanje posla je limitirano pitanjem novca. Novca nikad nemaš dovoljno, ali ćeš ga naći na ovaj ili onaj način. Međutim, pitanje promjene shvatanja ljudi i odnosa prema gradu je najteži dio posla. Tu smo, ja i ekipa okupljena

oko mene, imali najviše problema. Ponekad mi je bio problem da uvjerim i ljude koji su bili oko mene, problem je bio da ubijedim predstavnike međunarodne zajednice koji su nam bili partneri“, navodi Tegeltija.

Padale su i opklade da li je nešto obećao uraditi ili ne i da li će ta obećanja ispuniti. „Jedan kaže – nije lud da to obeća, drugi kaže – obećao je da će to napraviti. Prvi korak, potreba da se nešto promijeni iz korijena, najteži je. Imate ograničene resurse, a morate nešto da napravite. Ako to ne učinite u prvom koraku, onda ljudi gube vjeru i kažu – evo, još jedan izgubljen mandat“, navodi Tegeltija.

Tvrđi da je na samom početku mandata uspio da dobije podršku privatnih biznismena, koji, usput, nisu pripadali njegovoj političkoj opciji. „Kapitalom su se mogli baviti oni koji su pripadali prethodnim vladajućim strukturama. Prihvatio sam te ljude i rekao – u redu, vi radite, mi se brinemo za društvenu infrastrukturu. To njihovo povjerenje i osjećaj da nismo došli da kvarimo njihov biznis, bez obzira na njihovo političko opredjeljenje, stvorilo je novu sliku o nama, a to je najteže ostvariti“, kaže Tegeltija. Sve u svemu, svojim najvećim uspjehom smatra to što je promijenio atmosferu u Mrkonjić Gradu.

Možda je djevojka sa početka priče vidjevši prvi put Mrkonjić zaista i uzviknula: „O, rugla!“. Za Zorana Tegeltiju Mrkonjić je već postao mjesto udobnog življenja, a on u njemu vidi, za mnoge još nevidljivo, „blago energije, razvoja i doživljaja“.

Biti predsednik opštine bez stranke je izuzetno teško, kao što je nemoguće biti predsednik opštine kome stranka određuje šta da radi. Na funkciju je došao „u trku“, jer pred te izbore Demokratska stranka, čiji je Mijić član, nije imala jasnu ideju koga bi kandidovala za to mesto. Ispostavilo se da je izbor bio više nego dobar.

Predrag Mijić, predsednik opštine Čoka

Ljudi vole one koji ih razumeju

piše: Divna VIDA KOVIĆ

Na Predraga Mijića, prvog čoveka opštine Čoka, Demokratska stranka nije imala uticaj, bar kada su vođeni pregovori o formiranju opštinske vlasti posle završenih lokalnih izbora u jesen 2004. godine. To je bio početak njegovog mandata.

„Prvi problemi sa kojima sam se sreo kada sam izabran za predsednika opštine bili su neplaćeni i nasleđeni dugovi. To je bilo, po mojim procenama, uključujući neisplaćene plate u samoj opštini, oko 12.500.000 dinara, a čitav budžet je iznosio oko pedeset sedam ili pedeset osam miliona dinara za tu godinu. Bio je oktobar, počela je grejna sezona i prvo što me je zateklo bilo je da obezbedim grejanje za škole. To je bio prvi problem i bukvalno prvi virman koji sam potpisao za kupovinu lož-ulja za školu“, kaže Mijić.

Novac je obezbeđen kroz pomoć Ministarstva finansija, tražen je vanredni transfer, jer je tada, pre četiri godine, *Zakon o finansiranju lokalne samouprave* omogućavao takav „manevar“. Uplaćeno je oko šest miliona dinara i to je bila značajna pomoć koja je novoj lokalnoj vlasti omogućila da uđe u normalniji tok, bar što se tiče finansiranja.

Da sve ne ide baš bez problema, pokazuje i podatak da je budžet za 2004. godinu bio uveliko probijen, te je bilo neophodno uraditi čak dva rebalansa do kraja te godine, od oktobra do decembra, da bi se godina završila u budžetskim, odnosno zakonskim okvirima. Tako je počeo.

Problemi zatečeni u opštinskoj administraciji bili su i nisu bili kao i u većini drugih opština. Čoka je opština na severu Banata, uz granicu sa Mađarskom, sa mešovitim, većinskim mađarskim stanovništvom. Mijić kaže da je svakako morao da radi na promeni administracije i njenoj pripremi za neke druge poslove, ali da je imao i neku drugu vrstu problema.

„Politiku u ovoj opštini već 20 ili 30 godina vodi nekih 20-ak ljudi. Da bih uradio ono što je bilo neophodno, morao sam nekako da zaobiđem taj politički uvreženi establišment i zbog toga su i rađeni svi ti projekti jačanja građanskog društva, anketiranja, javne rasprave, forumi građana. To su bili načini na koje sam pokušavao da napravim zaobilaznicu, da bih došao do onoga što je za mene predstavljalo prioritet, a to je strategija. Da napravimo strategiju, da je ponudimo građanima, a ne onima koji se „profesionalno“ bave politikom u jednoj ovakvoj sredini i da tu pokušavamo naći izlaz iz problema u kojima se nalazimo“, objasnio je Mijić prve korake.

Kad lider razume svoje sugrađane

Ali, dobro zamišljene ideje nije bilo lako sprovesti u delo, jer na prvom mestu nije bilo stručnog kadra u samoj upravi. To je bio i jedan od ključnih problema, pogotovo što je Čoka mala opština u kojoj nema školovanih kadrova, kako Mijić kaže, ne samo u opštini, već ni blizu opštine. Fakultetski obrazovani ljudi, koji nekako reše da ostanu u Čoki, zapošljavaju se u nekoj većoj firmi obližnje Sente, jer ona ima malo bolju industriju, ili u Kanjiži, Adi, Kikindi.

I pored napora da se stanje poboljša, građani nisu u početku Mijićevog mandata bili spremni da ga podrže i prihvate ono što im je nuđeno. Međutim, upornost da se uradi nešto i stalni obilasci okolnih sela uvećao je broj zainteresovanih da čuju ono što predsednik opštine ima da im kaže. Prvi put je to bilo po 35 ljudi, ali već na sledeći sastanak došlo je njih 70. Zato Mijić i dalje, jednom godišnje, obilazi svako selo.

Neki su zaista lideri – Predsednik opštine Čoka, Predrag Mijić, po mnogim istraživačnjima važi za jednog od najuspešnijih mladih lidera lokalne samouprave u Srbiji i to nije vest. To što, po sopstvenom priznanju, kaže da do njega nije teško doći, iako bi većina pomislila da se to odnosi samo na stanovnike Čoke i okoline, prijatelje, takođe nije vest. Vest jeste brzina kojom Mijić odgovara na pismo poslato na njegovu i-mejl adresu.

Na sajtu opštine objavljena je njegova adresa. Činjenica da se nalazite na 200 km udaljenosti od Čoke i da želite da razgovarate sa njim, u njegovom slučaju ne predstavlja problem. U kratkom, formalnom pismu, naveden je razlog obraćanja i molba da odgovori na navedenu adresu ili se javi na broj telefona... Pismo je otišlo, bez preterane nade da će se „dotični“ javiti, ipak je on predsednik opštine. Ali, kako je Srbija zemlja čuda, a neki zaista zaslužuju predznak naj i „oznaku“ lider ispred svog imena, telefon je posle manje od dva sata zazvonio. Na liniji je bila sekretarica gospodina Mijića. Razgovor je dogovoren posle prve rečenice, a dogovor ispoštovan.

Pošaljem poziv svakoj kući, jer Čoka je mala i svaka kuća može da dobije poziv da se neko iz nje pojavi na toj javnoj raspravi. Ulazimo u priče i ljudi lepo reaguju, bolje nego što sam očekivao, jer sam i sam u početku strahovao od toga. Ako čovek čistog srca želi da im ponudi rešenje, onda oni to tako i razumeju, ali nešto u međuvremenu mora i da se uradi. Ono što smo se mi dogovorili na tim prvim javnim raspravama, ono što je za građane bilo prioritarno, ja sam dobar deo toga ispoštovao. Naravno da nisam mogao sve, ali sam dobar deo onoga što je za njih bio problem i što je bilo u mojoj nadležnosti uspeo da uradim. Tako sam podizao i sopstveni kredibilitet. Ne mora to da bude izgradnja puta, dovoljno je da bude sitnica koju su oni očekivali. Recimo, zapušiti šahtove da deca u njih ne upadaju, da se napravi kapija na školi, da se poprave stvari koje su nekada vrlo sitne, ali tako se gradi kredibilitet u selima i to je ono što kazuje da ljudi mnogo bolje razumeju situaciju nego što mi mislimo“, rekao je Mijić.

Dovesti razlike u sklad

I tu se onda došlo do ključne stvari u sredini kakva je Čoka – nije više bilo bitno da li je neko Mađar, a neko Srbin. To je ono na šta je predsednik te male opštine u Banatu i najponosniji. Kad ga ljudi pitaju šta je najveće što je uradio, kaže da je to što je uspeo da stvori atmosferu u „kojoj nije bitno ko si, već kako radiš; uslove da se nešto dobro dešava, a ne da prvo pitanje bude kako se ko zove i preziva“. „Kod nas su takve stvari jedno vreme bile veoma bitne“, podsetio je on.

A kada je već reč o međunacionalnim odnosima, jedno od pitanja koje se nameće jeste kako je uspeo da ih izbalansira te da ima većinu u opštini, a istovremeno se odupre pritiscima da mu zamenik bude iz Saveza vojvođanskih Mađara.

„Pa dogovorio sam se direktno sa tadašnjim predsednikom SVM Jožefom Kasom. Nisam hteo više dozvoliti da se na nekim višim nivoima stranaka pregovara o ovome. To sam učinio druge nedelje pošto sam izabran. Shvatio sam da je loše da o mojoj sudbini odlučuju drugi, jer onda obično budemo samo moneta za potkusurivanje i zakazao sam sastanak sa Kasom. Napravio sam početni dogovor koji se kasnije nadogradio, doduše mukotrpno, ali se ipak nadogradio u narednih nekoliko meseci. Taj prvi, inicijalni dogovor u kome sam ja Čoku izdvojio iz paketa političkih pregovaranja bio je u direktnim razgovorima sa Kasom“, odgovorio je Mijić.

Ti razgovori dali su mu kasnije i prostor da u odnosu na stranku potpuno samostalno radi. „Stranka nije imala uticaja na to što sam izvukao Čoku i posle mene su počeli pregovori. Funkcioneri DS-a su došli kod Kase na pregovore, bukvalno kada sam ja završio sastanak sa njim. Bilo je pritisaka na početku da mi zamenik bude iz SVM, ali tada, posle tog razgovora pritisak je prestao. Uticaj stranke na mene bio je vidljiv i moguć samo preko Centra za edukaciju u DS-u koji nam je organizovao seminare. Od novembra 2004. godine do marta naredne godine imali smo čitavu seriju seminara i skoro svakog vikenda su nas obučavali za posao predsednika opštine“, naglasio je Mijić.

Zašto Beograd nema jednog Ješića ili jednog Mijića?

Još jedna provera i test da li je lokalna samouprava predvođena Mijićem dobro odgovorila zahtevima i potrebama onih koji su je pre nešto više od tri godine izabrali, predstoji 11. maja, na novim lokalnim izborima. Osim dva protivkandidata, iz Srpske radikalne stranke i SVM, otežavajuću okolnost Mijić ima i u nedavno usvojenom *Zakonu o lokalnoj samoupravi*. Simptomatično ili ne, tek jedan od najuspešnijih lidera te samouprave u Srbiji, kao i drugi, takođe visoko rangirani na lestvici uspešnih, ocenjuje ovaj zakon kao loš.

Prema njegovim rečima, nestabilnosti lokalne samouprave će biti i dalje, to neće biti rešeno usvojenim zakonom, ali će se ona rešavati diktatom partija i rešavaće se u Čoki. To znači da se sada, kada se „drma“ vlast u Čoki, ta situacija neće odražavati na partije u Beogradu, postaviće nekog i gotovo, ocenio je Mijić.

„Izabrani smo po novom sistemu i nadali smo se da će svi drugi zakoni pratiti to što je na takav način, neposredno, biran predsednik opštine, od *Zakona o finansiranju lokalne samouprave* do *Zakona o imovini* i svega ostalog što prati neku vrstu decentralizacije. Ali, očigledno je tim zakonom trebalo da se obezbedi da se, iz političkih razloga, vlast u Beogradu, Novom Sadu i većim gradovima sačuva. Što se nas tiče, ne bi smelo da se postavi pitanje da li može da se žrtvuje Čoka ili neki lider u Čoki, zarad toga da bude demokratski gradonačelnik Beograda. Za mene je pravo pitanje zašto u Beogradu nema jednog Peđe ili jednog Gorana Ješića koga DS može da kandiduje kao protivkandidata Aleksandru Vučiću za mesto gradonačelnika. Ovo nije zakon koji je tendenciozno loše donet, ovo je zakon koji je loš jer je u njemu predviđen sistem i omogućen jedini način da neko iz demokratskih stranaka, onih koje su donosile taj zakon, bude gradonačelnik Beograda u narednih četiri godine. Kao da postoji želja da se utuku lokalni lideri. Primarno je da se sačuva vlast u gradovima i to su bili razlozi za donošenje tako katastrofalnog zakona“, ocenio je Mijić.

Da se ne radi samo o mestu predsednika opštine kao o pukoj funkciji, Mijić je izneo i sledeći argument:

„Građanima ste ukinuli mogućnost da opozovu predsednika opštine. Oni će imati neko pravo da ga izaberu, jer će na neposrednim izborima birati odbornike skupštine opštine, a onda će oni birati predsednika, ali više neće imati pravo da ga smene i to znači smanjivanje učešća građana u donošenju odluka u Srbiji. To je veliki problem. U jednom periodu ste imali dva miliona građana pod prinudnom upravom i u toj situaciji, gde su gradonačelnik i predsednik opštine birani neposredno, kada je trebalo da se izaberu predsednici opštine u Valjevu, Zrenjaninu i ko zna gde još, imali ste uzdrmane odnose i u beogradskim strankama. To oni više neće da dozvole. Naravno da nas, koji smo postigli vidljive rezultate, niko nije konsultovao kada je zakon usvajan, jer su znali šta ćemo da kažemo ukoliko to učine. Od početka imam osećaj da u sadašnjim strankama ne postoji raspoloženje da se uvažavaju lokalni lideri. Ja znam kako to funkcioniše u DS-u, a mislim da je to problem svuda i u svim strankama“, otvoreno kaže Mijić.

Iako siguran u sebe, Mijić kaže da nije očekivao da će za tri godine postići sve što je postigao. Ne želi da se hvali jer je došlo vreme svođenja računa i onako, vojvođanski skromno, smatra da to možda nije u redu. Jasno je da će se opet kandidovati na lokalnim izborima i da će biti nosilac liste, tako će građani opet imati priliku da sude kako je i šta radio. Mijić kaže da je nedavno bio u jednom selu, Padeju, gde su sve ulice poslednji put asfaltirane pre 30 godina i naravno da su do sada propale.

„Daje se na znanje“

Pre dve godine u Čoki je održan prvi međunarodni festival dobošara „Daje se na znanje“. Pobrao je simpatije publike, ljudi od struke, novinara. Kao na svakom takmičenju, i ovde je bio formiran žiri koji je između 15 takmičara iz Rumunije, Mađarske i grlatih vojvođanskih dobošara, morao da izabere najbolje. Propozicije su bile jasne – dobošari su mogli da se opredele za teme: pelcovanje pasa, utakmica i seoska slava, a prilikom bodovanja ocenjivali su se izlazak na scenu, garderoba, izgled doboša i dobošarskog svitka, kao i interpretacija teksta.

Uz čuvena čokanska vina, zaštitni znak banatske varoši jesu i dobošari, a njihova uloga bila je do pre dve godine od izuzetnog značaja za informisanje stanovništva u selima iako ih je Mijić „otkrio“ sasvim slučajno. „Nisam znao da imamo dobošare dok nisam otišao u jednu mesnu kancelariju, na sastanak, i video doboš. Ja pitam – je l' to ostalo od dobošara, a oni mi kažu – ne, ne, to i sada ide čovek s tim, a to je bilo sigurno godinu dana od kada sam postao predsednik. Tada je bilo tri dobošara koja su radila, jedan je bio kurir u mesnoj kancelariji i nosio je obaveštenja, kao sada recimo za izbore, i ako je trebalo nešto da se javi ljudima, onda ode na par ćoškova i izdubuje. Bio sam van sebe, mislio sam da nema ništa od posla koji sam počeo da radim, pa imamo dobošare u 21. veku, a nismo imali ni jedan medij, tek tada smo radili na pravljenju novina! Međutim, profesor Plavšić, psiholog iz Beograda, mi je rekao da nikako ne dozvolimo da se ugase dobošari, već da napravimo festival i mi smo to i uradili. Pokušavamo da to održimo kao specifičnost i ljudima budemo interesantni bar po nečemu“, rekao je Mijić.

Pored festivala, Čoka sada ima i školu bubnjeva, prvi put su odobrena sredstava iz republičkog Ministarstva za sport, oko 300.000 ili 400.000 dinara za održavanje te škole dok traje festival. Ranije je atrakciju finansirala pokrajina. Zato, krajem septembra, početkom oktobra, kada se oberu vinogradi i dođe vreme slavlja, Čoka nije daleko.

Pre dve godine imali su toliko sredstava koliko je bilo dovoljno da se uradi projekat za jednu ulicu, a u vremenu koje je sledilo uspeli su da asfaltiraju dve ulice i da urade projekte za sve preostale ulice. Da li je bila u pitanju sreća, pa je pripremljena sva potrebna projektna dokumentacija godinu dana pre nego što su se otvorili fondovi iz kojih su dobijena sredstva ili je prosto tako bilo, Mijić ni sam ne zna, ali kaže da je „dobro ispalo“. Radio je stvar po stvar, jedno po jedno i slika se stvorila tek posle dve godine. Zato i kaže da u maju, na lokalnim izborima, očekuje da bolje prođe nego što je prošao 2004. godine i da uđe u drugi krug izbora po većinskom sistemu za pokrajinskog poslanika.

O svojim takmacima, iz SRS i SVM, govori s poštovanjem. Bez negativnog prizvuka kaže da se radi o nacionalistima sa jedne i druge strane. SVM je nacionalna stranka, sa nacionalnim predznakom, kaže on, kao što je i SRS stranka sa nacionalnim predznakom, a on pokušava da bude sredina.

Ugledan veterinar – uspešan načelnik

U toj sredini Mijić je poštovan i cenjen, jer je ugled stekao dok se bavio veterinom, a kaže da mu struka nedostaje. Kaže da je u početku radio svašta, ali da je vremenom ljubav prema velikim životinjama prevagnula – krave i konji su mu bili specijalnost.

Na pitanje šta će građanima ponuditi na izborima, Mijić je rekao da će to, pre svega, biti nastavak onoga što je početo. Kaže da će tražiti mandat da završi ono što je počeo, da Čoka krene u strateškom pravcu koji je aktuelna lokalna samouprava odredila u protekle tri godine, a to je višeslojna stvar – od infrastrukture, škola, do stipendija, promovisanja mladih, obrazovanih, pa do zapošljavanja na osnovu stručnosti, a ne politike.

Prvo doboš pa novine – Tek pošto je doboš zauzeo festivalsku pozu, u Čoki je počelo pravljenje novina. Pokrenut je dvojezični mesečnik na srpskom i mađarskom „Čokanska hronika“ koji je startovao kao bilten predsednika opštine, a potom su glasilo odbornici Skupštine opštine ozvaničili kao informativni list opštine Čoka. „Čokansku hroniku“ izdaje Kulturno-obrazovni centar „Čoka“, štampa se u tiražu od 2.000 primeraka i besplatno se deli domaćinstvima u svim naseljima. Da se mora u korak s vremenom, dokaz je i to što je sadržaj lista „okačen“ na zvanični veb-sajt opštine. Otvorena je i radio-stanica.

Mijić smatra da je ulaganje u mlade ljude još jedan način da se opština razvije. Do preuzimanja vlasti, opština je, rekao je on, imala malo kontakta sa životom, živela je neki svoj život i zato se on trudio da postane drugačija. Za taj posao bilo je potrebno vreme i zato je tek sada uvedeno stipendiranje mladih. Prvi put, posle izuzetno mnogo vremena, javilo se više od 100 ljudi i prvi put je napravljena evidencija studenata, zabeleženo je na kojim fakultetima studiraju i, takođe, posle dugo godina, ponuđena je kadrovska stipendija. To su načini kojima opštinska uprava pokušava da zadrži mlade i da ih veže za gradić u kome su rođeni, pa makar samo prvih pet godina njihovog zaposlenja, koje bi odradili u nekoj od firmi koje su budžetski korisnici, bilo da je to škola, opština, dom zdravlja...

Podrazumevalo se da taj prvi korak načine oni, prve godine stipendiju su dobili svi, bila je mala, po 2.000 dinara, čisto da bi se videlo koliko studenata ima, a od prve godine do sada broj korisnika se duplirao. Studenti su stekli poverenje da će novac zaista dobiti, a onda je stipendija povećana za deficitarna zanimanja, za njih su sklopljeni ugovori sa školama, domom zdravlja, sa drugim korisnicima budžeta, pa se onda podrazumeva očekivanje da će dupli broj godina raditi u tim firmama.

„Pokušavamo da ih zadržimo i pokušavamo kroz razne projekte da ih naučimo kako se rade poslovi u 21. veku, da nije dovoljno završiti fakultet i sada svi moraju da se sklone, već da moraju da ovladaju i nekim tzv. modernim veštinama, kao što je rad na računarima, poznavanje engleskog jezika, pisanje projekata, apliciranje, razgovori sa donatorima ili sa finansijerima. Pokušavamo da kroz te male projekte, tzv. čovek-čoveku projekte koji vrede po 50.000 evra, osposobimo tim od dvoje, troje, četvoro mladih ljudi koji će godinu dana raditi zajedno i sticati neka nova znanja. I na taj način pokušavamo da im omogućimo da dođu do ekstra prihoda koji će ih vezati za Čoku“, rekao je Mijić.

Za kraj razgovora sledi pitanje koje je moglo biti postavljeno i na početku: „Koliko je teško ljudima iz Čoke da dođu do svog predsednika opštine?“

„Zavisi kojim povodom“, spremno je odgovorio Mijić. „Ima onih koji žele da se svađaju sa mnom, pa je njima malo teže, ali u principu nije teško doći do predsednika opštine. Čoka je mala i često idem s posla i na posao peške, tu sam, vodim Odbor stranke i raznorazni ljudi mogu raznoraznim povodima da dođu do mene, a donedavno mi je radila i ambulanta pa su dolazili i po veterinarske usluge. To nije problem uopšte, ali često ljudi imaju problem da ispoštuju moje vreme, verovatno zbog toga što me doživljavaju svojim, pošto me poznaju od ranije. Problem nastaje ako neko ne može odmah da dođe do mene, nego mora u petak. E, onda ih to strašno boli. Moja sekretarica je baš danas to objašnjavala jednoj ženi. Žena je došla da sa mnom razmeni „samo dve reči“, moja sekretarica joj kaže da ne može, čitam neki ugovor, imam sastanak posle toga, kaže joj – vi kada počnete da pravite kolače ne razgovarate ni sa kim telefonom! Zamislite da je on sada počeo da mesi kolače. Dodite u petak i onda će odvojiti za vas pola sata. E, to im je teško da prihvate“, kaže uz osmeh jedan od najuspešnijih lidera lokalne samouprave u Srbiji.

Cilj svakog političara je da bude reizabran, što je legitimno i pošteno, pogotovo kada je izborni sistem većinski, pa pred birače izlazi na listi koja nosi njegovo ime i prezime i svakog građanina podseća na urađeno, ali i obećano, a neurađeno.

Goran Ješić, predsednik opštine Indija

uspeh koji ima ime – goran ješić

piše: Divna VIDA KOVIĆ

Goran Ješić je bio najmlađi predsednik opštine u Srbiji kada je izabran na tu funkciju u Indiji 2000. godine. U tačno zakazano vreme za intervju, „oslobodio“ je kancelariju. Bez ustezanje govori o uspesima koje je sa saradnicima postigao u dva mandata, koliko je na vlasti, ali i o lošim stranama politike koju vode srpske političke stranke.

„Cilj svakog fudbalera je da da gol i da pobedi, muzičara da pobedi na Evroviziji, pretpostavljam, a najveći uspeh jednog političara jeste da bude reizabran. Još ako je to personalno i, ukoliko imate većinski izborni sistem pa stavite svoje ime na listu te budete reizabrani, što je cilj svakog političara. Ali, da biste to ostvarili, što je pošteno i legitimno, morate da budete posvećeni onome što radite i objektivno rešavate probleme, naročito u zemljama u tranziciji, kao što je naša. Morate da donosite nepopularne mere i građanima objašnjavate da je to dobro za njihovu budućnost, a oni sada teško žive“, kaže Ješić.

„Fina štelovanja“

Jedna od tih, nepopularnih, mera dočekuje građane indijske opštine odmah po predsedničkim izborima, zakazanim za 20. januar. Lokalna vlast, koja je odavno u vrhu uspešnih u Srbiji, upušta se u obaveznu naplatu stanarina za kolektivno stanovanje, jer će se u protivnom, tvrdi Ješić, porušiti sve stambene zgrade koje su u vlasništvu stanara. Ukoliko ne počne naplata „kirije“ od stanara tih zgrada, svi poreski obveznici moraće da plaćaju održavanje tih stambenih prostora, što takođe nije popularno.

Ali, kako predsednik opštine Indija kaže, to su sada već „fina štelovanja“. Sada je lako asfaltirati ulicu koja nije glavna, raditi na podizanju kvaliteta telefonskih usluga i telekomunikacija kada u svakom naseljenom mestu imate sproveden zemni gas, ADSL linije, pristojne puteve, odličnu školu i vrtić za decu, zdravstvenu stanicu, kao što to imaju, recimo Slankamenački Vinogradi, naselje na Fruškoj gori sa 256 birača.

„Da se razumemo, nijedan stanovnik u Beogradu nema to što oni već sada imaju u Slankamenačkim Vinogradima“, precizirao je Ješić.

Sada je normalno da putem interneta građani naruče bilo koji dokument, a službenici uprave ga izdaju za manje od 30 sekundi. Opštinska uprava, takođe, oborila je nedavno sopstveni rekord kada je za manje od 12 sati izdala dozvolu za gradnju, za šta je u proseku, u drugim opštinama Srbije, potrebno od 30 do 40 dana. „Moji službenici mogu sve da urade za vas: da vam otvore preduzeće, da vam pribave radnu snagu, da treniraju radnu snagu, da nađu prostor koji ćete da koristite i da za to ništa ne platite. Moje je bilo da za ovih sedam i po godina napravim mašinu koja radi, a moj zadatak sada je da u tu mašinu gurnem sirovinu koja će da izbaci neki finalni proizvod“, kaže Ješić.

U Indiji se leče hronične bolesti Srbije

Ovde opštinska vlast sluša šta građani žele. Oni su anketirani, a zadovoljstvo postignutim pokazali su na lokalnim izborima kada je ta ista administracija dobila apsolutnu vlast. Sledeći veliki ispit je 11. maja ove godine i za to je pripremljeno nekoliko političkih ciljeva.

Prvi cilj je jednak kvalitet života za sve stanovnike opštine, bez obzira da li žive u pomenutim Slankamenačkim Vinogradima, u srcu Fruške gore, ili u centru Indije, kao on.

Tema, kako voli da kaže, za majske izbore biće i izgradnja banjskog kompleksa koji nije završen za protekle četiri godine. U saradnji sa slovenačkom firmom Čatež pripremljen je projekat banjско-sportskog golf-centra 2004. godine, ali do realizacije nije došlo jer je tamo promenjena uprava, menadžment i sve je stalo. Ješić kaže da je svestan toga da će neki to shvatiti kao objektivnu okolnost, ali da ima i onih drugih koji će „banju“ iskoristiti kao argument protiv njega. Da sve ipak nije stavljeno ad akta pokazuje i potpisivanje predugovora za izgradnju koji će do marta prerasti u ugovor, i građani Indije i okolnih opština dobiće moderno banjско lečilište sa objektima koji će biti izgrađeni sa obe strane puta Beograd – Novi Sad.

Teško, ali ne i nemoguće – Ješić kaže da je mnogo teško pobediti na lokalnim izborima dva ili tri puta zaredom jer su, sem Beograda, sve to male sredine i svi znaju gde živite, gde ručate, kako se ponašate. Veliki broj njegovih kolega, iako se kandidovao, nije uspeo da uđe ni u drugi krug i većina njih, čak 99%, izgubila je bitku za gradonačelnika.

Kada je imao 26 godina, prvi put je izabran na mesto predsednika jedne opštine. Te 2000. godine, problemi u Indiji bili su isti kao i kod svih drugih opština u jugoistočnoj Evropi, naročito naših, razorenih bosanskih, albanskih, makedonskih i srpskih. „Niste mogli da kupite čak ni semafore, jer niste imali pare ni za šta. Budžet te 2000. godine bio je 400.000 maraka, a sada je 16.500.000 evra. Tada su problemi bili svuda, od toga da niste imali struje po šest sati, pa sat vremena je imate, pa dalje. Ali, sve je to daleko iza nas“, kaže Ješić.

Planovi za narednu godinu su ambiciozni i ne podrazumevaju samo izgradnju objekata u industrijskoj zoni, u kojoj već sada ima oko 26 firmi, pa će tako rezultati „za oko“ i novčanike građana biti vidljivi krajem 2008. godine. Još jedan hronični problem Srbije, u ovoj opštini biće sveden u evropske okvire: u decembru ove godine, stopa nezaposlenosti radno aktivnog stanovništva biće nešto veća od 10%. U julu 2009. godine ta stopa će iznositi 8,5-9% odsto, jer ispod toga, priznaje Ješić, ne mogu.

„Sada imamo 5.700 ljudi koji su zvanično na birou, od toga oko 3.700 traži posao. Ljudi uglavnom rade na crno i ostvaruju zdravstveno i socijalno osiguranje, rade u privatnim firmama, ali ima i onih koji ne žele posao. Imamo oko 3.500 uglavnom nekvalifikovanih radnika sa osnovnom školom, većina su žene, mahom

izbeglice. Pokušavamo raznim kursevima da ih osposobimo za rad, jer ovako ne mogu ništa i to je dosta teško. Ali, doći ćemo na normalnu stopu nezaposlenosti krajem ove i početkom iduće godine“, naglasio je gradonačelnik Indije.

O tome šta jedna uspešna lokalna vlast može da uradi, ukoliko postoji volja i namera da se ne posustaje pred problemima, pokazuje i sledećih nekoliko podataka: investirano je u niski napon, digitalne centrale, uskoro stižu ADSL ploče u svako naseljeno mesto, sva sela vezana su na jedan sistem vodovoda. Poređenja radi, u 2004. godini Indija četiri meseca nije imala vode, a danas je sistem vodonabdevanja najsavremeniji u jugoistočnoj Evropi. Naredba o zabrani korišćenja vode za zalivanje bašta iz 2003. godine samo je detalj iz života koji govori o tome šta tim ljudi, spremnih za promene, može da učini. Počela je faza u razvoju lokalne samouprave u kojoj jedno naseljeno mesto može kompletno da bude rekonstruisano u roku od dve građevinske sezone i da takvo ostane u narednih 30 godina, bez potrebe da se išta u njemu radi.

Međutim, nije sve tako bajkovito, lako i lepo. Ješić podseća da je Srem tradicionalno radikalno područje, a „problem“ nastaje kada se dođe do toga da on u biračkom telu ima veću podršku nego sama Demokratska stranka, čiji je funkcioner.

„Na lokalnim izborima u maju, sve će ići protiv nas – izborni zakon je katastrofalan, *Zakon o lokalnoj samoupravi* užasan. Demokratičniji zakon je bio za vreme Josipa Broza Tita nego što je taj koji je nedavno usvojen. Tada ste imali neki sindikat, neke borce, a sada političke partije kontrolišu sve i pri tom je izbačen direktan izbor gradonačelnika, oni se sada biraju u skupštinama opština, a one se opet biraju proporcionalno, tako da su svi politički demokratski procesi na lokalnim nivoima obustavljeni. Sada smo jedna od najrazvijenijih fiskalnih i ekonomskih lokalnih samouprava, a u političkom smislu smo reterirali 50 godina unazad, potpuno šizofrena situacija. To nije održiv proces“, smatra Ješić.

Kaže da ima 69% podrške građana Indije koji će izaći na izbore, odnosno podršku 51% ukupne biračke populacije. U brojkama to znači da, kada bi svi glasali, dobio bi 21.000 glasova. Problem je u tome što za DS na tom području glasa 31% birača.

„Da bismo sačuvali vlast na sledećim izborima, a moramo je sačuvati, ne smemo imati ispod 6.000 glasova za listu i zato će lista glasiti ne DS-Boris Tadić, već DS-Goran Ješić, jer bi 87,5% birača glasalo za listu Goran Ješić, a ne Boris Tadić.

Da sam ja Boris Tadić, bio bih zadovoljan zbog toga, jer su lokalni izbori lokalna priča i tu se neće pričati ni o Kosovu ni o evropskim integracijama, već o životnim temama. To pokazuju i istraživanja koje smo uradili na uzorku od 1.200 ispitanika za prethodne lokalne izbore i planiramo da ponovimo istraživanje za ove. Ako se ponove i rezultati, prirodno je da nam dozvole da se lista zove tako“, uveren je on.

Ipak, politiku ostavlja po strani i vraća se na probleme koji su, na sreću, prevaziđeni, ali iz kojih su izvučeni mnogi zaključci.

Administracija je motor promena

Iako su sada, kako je rekao, „fina štelovanja“u toku, Ješić je naglasio da nije bilo lako odrediti prioritete te 2000. godine. Na lokalnom nivou to je dodatno komplikovano jer postoje pojedinačni interesi koje zastupaju pojedine političke partije preko svojih odbornika radi svojih ličnih interesa, gde pripadnost političkoj partiji ne igra baš nikakvu ulogu. „Primeru radi“, kaže gradonačelnik, „imate odbornika iz nekog tamo naseljenog mesta koji hoće da se baš u tom selu asfaltira neka ulica, a vi znate da u tom momentu to nema nikakvu ekonomsku isplativost i prioritet. Zato je teško da se ti lokalni interesi zadovolje, a da opet imate većinu u funkcionisanju lokalne samouprave“.

Interesne i lobi grupe neretko predstavljaju dodatnu, otežavajuću okolnost. One lobiraju za svoje interese kod odbornika bez obzira na političku pripadnost za različita pitanja: radno vreme ugostiteljskih objekata, naplata poreza, zoniranje grada radi naplate poreza... U takvoj situaciji, da bi se napravio samoodrživ sistem, bilo je potrebno uraditi strateški plan, što je učinjeno 2002. i 2003. godine. U tom planu je navedeno šta su mane opštinske uprave kao zajednice, pa se kroz akcioni plan nameravalo njihovo uklanjanje ili popravljjanje i promovisanje pozitivnih strana.

„To su i strateške stvari koje se rade u kompanijama i mi smo prvi put počeli prema opštini da se odnosimo kao prema kompaniji. Donosili smo takve strateške odluke na koje nisu imali uticaj lokalni aspekti priče tipa lokalnih interesa. Jedna od ključnih stvari sa kojom smo se uhvatili u koštac, i po tome smo jedinstveni u Srbiji i regionu, bila je reforma administracije. Pošli smo od toga da građani opštinsku upravu doživljavaju kroz administraciju, a odnos prema njoj bio je strašno negativan. Rezultati su pokazali da su građani, kao poreski

obveznici, nezadovoljni uslugom koju dobijaju od onih koje plaćaju i shvatili smo da administracija mora biti motor i pokretač svih reformi. Ukoliko reformišete administraciju, ona može da bude pokretač i ostalih reformi. Uspeli smo, na sreću, iako je trajalo skoro čitavu godinu, i te 2003. napravili smo prvi jednošalterski sistem za nabavku dozvola neophodnih stranim investitorima, što je bila civilizacijska tekovina“, priča sa ponosom Ješić.

Kaže da su dolazili predstavnici lokalnih samouprava iz Iraka, Jordana, Bugarske, Rumunije, Hrvatske, cele Srbije da vide taj „one stop shop“, a nakon toga se počelo sa uvođenjem novih tehnologija u komunikaciji sa građanima.

„I to je krenulo svojim tokom. Ali, ključna stvar je bila reforma administracije, jer bez profesionalne i funkcionalne administracije ne možete da odgovorite ni na prosto pitanje. Ako ne možete da izdate građanima neki dokument za vreme kraće od minut ili dva, koliko će vam vremena trebati da izdate više tehničke uslove ili građevinsku dozvolu za jednu kompaniju“, naveo je primer gradonačelnik Indije.

Na pitanje kako su reagovali zaposleni na to da moraju da „skinu mrke face“ i budu ljubazni sa građanima koji su u njihovo radno vreme došli da izvade potrebni dokument, Ješić bez dvoumljenja kaže da su zaposleni u administraciji „nacija za sebe“.

„Ljudi su ostali isti, nismo ih menjali, ali zaposleni u administraciji su nacija za sebe. Kada se izjašnjavate u popisu stanovništva, znate tamo gde piše – ostalo, vi napišete zaposlen u administraciji. Oni su potpuno jednaki po mentalnom sklopu kao njihove kolege na Bliskom Istoku, u Austriji, Švajcarskoj, Mađarskoj i u Americi. Kada bi to posmatrali psiholozi i sociolozi, došli bi do zaključka da su oni potpuno zajednička grupa iako nemaju pojma jedni za druge. Oni se apriori protive promenama, to je prosto takav aparat i to je dosta teško išlo. Odabrali smo grupu mlađih ljudi za koju smo smatrali da imaju nešto veći reformski kapacitet od ostalih, ne zaboravite da se to dešava 2002. godini. Izabrali smo neke lidere među njima za koje smo verovali da mogu to da povuku i to je trajalo godinu dana. Trenirali smo s njima razne stvari, rešavanje nasilne komunikacije, organizovali razne edukacije, rad na računaru, a išli smo dotle da smo dovodili svetske ljude, npr. menadžera Vestminster opštine u Londonu, zatim direktora centra iz Arizone koji im je dva dana držao trening. Kada je njih dvadeset videlo da je čovek došao iz Arizone da bi njima održao trening, to je za njih imalo smisla. Sada su prelomili, veoma se trude, doduše uz našu svakodnevnu podršku. Shvatili su

da su servis građana i da treba da urade sve da vam reše problem ili, ako ne mogu da ga reše, da vas upute dalje i pomognu na taj način. To sada funkcioniše sjajno i bolje nego u 99% opština Evropske unije, da se razumemo“, rekao je Ješić.

Regionalizacija za uspeh

Da uspeh pojedinca nije uvek podsticaj drugima da sarađuju i učine više za građane u svojoj opštini, pokazuje i to što saradnja sa susednim opštinama nije onakva kakva bi mogla da bude. Naprotiv.

Uz ocenu da je „cela Srbije demode organizovana zemlja“, Ješić kaže da ne postoji funkcionalna organizacija koja će sprečiti da to što je on član DS-a, a „prvi komšija“ radikal, bude prepreka u realizaciju projekata od obostranog interesa i da su upravo zato neki projekti na „stend-baju“, iako ima mnogo zajedničkih poslova kao što je izgradnja regionalnog vodosnabdevanja, kanalizacije, regionalne deponije, razvoj primarne zdravstvene zaštite, srednjoškolskog obrazovanja.

„Suština je u tome da se Srbija regionalizuje. Tim temama treba da se bave neke druge institucije, više od opštine a niže od nivoa Republike, koje će funkcionalno rešavati te probleme. To bi trebalo da budu institucije koje nisu samo opštinske, a ne treba da budu baš ni državne. Sa opštinom Stara Pazova, gde je gradonačelnik radikal, završili smo regionalnu kanalizaciju i to je sve“, rekao je Ješić.

Na spisak načina na koji će pospešiti razvoj „svog atara“, indijska uprava dodala je i uzgoj duvana. Fabrika cigareta „Monus“ dobila je pre dve godine licencu za rad i proizvodnju cigareta „fast“, a iskustvo i znanje doneli su Slavonci. U fabrici je zaposleno oko 200 radnika, koji primaju, kako kaže Ješić, pristojne zarade, a tehnologija proizvodnje cigareta je najsavremenija u Evropi. Ako se tome doda i *Zakon o duvanu*, uspeh ne može da izostane. „Ovaj zakon je veoma dobar, on podrazumeva da svaki proizvođač mora da otkupi „xy“ tona duvana i ako to ne uradi, gubi licencu. Ukoliko proizvodite, recimo, sto tona cigareta, obavezni ste da pedeset tona duvana kupite na domaćem tržištu i to vam je minimum. Fabrika radi odlično, tehnologija je najsavremenija trenutno u Evropi, a sa ljudima koji su kao izbeglice došli iz Slavonije dobili smo i kulturu sađenja duvana. Mi Sremci, Vojvođani, nikada to nismo radili“, priznaje Ješić.

Ipak, nije bilo teško otkriti da je to visokoprofitabilna kultura u odnosu na kolebanje cena svih ostalih ratarskih kultura i lepa šansa za domaće poljoprivrednike da,

pored klasičnih ratarskih kultura, sade i duvan. Opština je omogućila gasifikaciju sušara, koje zemljoradnici dobiju od fabrike, jer je računica pokazala da gas bolje osuši duvan od, recimo, sušare na lož-ulje. Matematika kaže da je zarada veća, u odnosu jedan prema deset.

Tako je Indija došla do oko 450 registrovanih proizvođača duvana. Ali, pošto je to ekstenzivna kultura koja zahteva angažovanje velikog broja ljudi i sezonske poslove, to je bio jedan od modela da se zaustavi migracija prema gradovima, naročito Beogradu i Novom Sadu, već da ostanu u tim naseljenim mestima, tamo se bave poljoprivredom i imaju siguran plasman.

Lider je onaj koji vidi dalje

Ješić kaže da u svemu mora postojati dugoročna vizija i plan, kako u poljoprivredi, trgovini, industriji, tako i u politici, da bi se postigao uspeh. Međutim, to je ono što srpskim političarima nedostaje. „Problem srpskih političkih partija je što ne vode politiku za vreme svog mandata, nego od izbora do izbora. Prošle godine smo imali republičke izbore i nismo napravili strategiju šta ćemo da radimo do 2011. godine, nego šta ćemo da radimo do ovih predsedničkih izbora 20. januara; pa ćemo da pravimo strategiju do lokalnih izbora 11. maja i tu nema kontinuirane strategije. U politici mora da postoji vizija, a to je bogatija i srećnija Srbija, razvoj srednje klase, ljudi koji putuju, koji mogu da vode decu na letovanje, zimovanje. Ključna stvar je vizija i da se od nje ne odustaje“, kategoričan je Ješić.

Breme uspeha Goran Ješić podnosi stoički. Kaže da to i nije tako dobro plaćen posao ako se radi na način kao što on radi – pošteno, da mu je nekada svega preko glave i da je jednom hteo od svega da odustane. Kaže i da je sticajem okolnosti tako mlad ušao u celu tu priču 2000. godine, iako je to „super priča“ samo za ljude koji su ostvareni u karijerama, imaju nešto iza sebe, koji su napravili neke stanove, kuće...

Kaže da je bilo trenutaka kada je pozeleo da odustane. „Čovek se zasiti. Ovaj posao radim već punih osam i po godina i to je naročito veliko opterećenje. Ja živim u ovom gradu, peške dolazim na posao, sedim u kaficima. Za sve ovo vreme imao sam samo jedan incident i posle njega sam razmišljao da odustanem, jer sam shvatio da ne postoji pravna država. Doneo sam jednu tešku odluku pa su onda lokalne interesne grupe nafilovale klinca heroinom, koji bi, da je imao pištolj, ubio i mene i ženu, a sve zbog rušenja jednog objekta.“

Najavljuje svoj odlazak polovinom 2009. godine, naravno, uz uslov da za četiri meseca ponovo osvoji vlast. Posao gradonačelnika ne može da se radi ceo život i Ješić sam to naglašava. On kaže da će na funkciji biti još neko vreme, a da će onda preći u biznis pa zaraditi pare.

„Da je ostao isti izborni sistem, većinski, ne bih se kandidovao za majske izbore, već bih podršku dao nekom svom saradniku i radio bih mu kampanju, a pošto je na kraju sve najgore ispalo, i loš Ustav i loši zakoni, prosto moram da nosim tu listu. Ali, sigurno neću biti pun mandat, ukoliko pobedimo na izborima. Biću do Univerzijade 2009, a polovinom te godine će neko drugi zauzeti ovo mesto“, rekao je Ješić.

Uspeh rada zavist

Jedna od nezaobilaznih tema sa Goranom Ješićem jeste i prošlogodišnji koncert jednog od najvećih svetskih rok bendova *Red hot čili pepers*. Skeptici su do poslednjeg trenutka sumnjali da jedna varoš i njen gradonačelnik, ma koliko entuzijasta imao oko sebe, mogu da odgovore takvom zadatku. Prestonica je budno pratila svaki korak pripreman puna četiri meseca i jedina zamerka posle odlaska 100.000 poklonika roka bila je – saobraćajna gužva. Za razliku od kritički raspoloženog i ljubomornog Beograda, skoro četiri velike strane u listu *Financial Times* bile su posvećene „Peppersima“. Prva i poslednja rečenica govorila je o njima, kaže Ješić, dok je sve ostalo bila pozitivna priča o investiranju u Srbiju, ne samo u Indiju, već i u Zrenjanin, Beograd, Novi Sad... „A da tražite da platite da vam taj magazin to uradi, to bi koštalo nekoliko stotina hiljada evra po jednoj strani, a mislim da to i ne rade. „Peppersi“ su industrija i to nema veze sa rokenrolom, to je kompanija koja je odlučila da dođe u Srbiju i sve je prošlo besprekorno, bez incidenata. Srbija je bila jedna od osam zemalja u Evropi gde su održani koncerti, a Indija jedan od dvanaest gradova i to je dobra poruka: to je normalna zemlja. Ako dođu „Peppersi“, iza kojih stoji čitava američka administracija, satelit koji ih prati pod nacionalnim sistemom obezbeđenja i sve prođe besprekorno, zašto ne bi i neko drugi došao i investirao u tu normalnu zemlju“, pita Ješić.

Niko nije ni sumnjao da će taj koncert imati i svoj nastavak u ekonomskom smislu. Svi investitori koji su dolazili posle koncerta pitali su za njih, čuli su za to i kada su razmišljali da dođu u Srbiju, to im je bio još jedan impuls više da kažu – okej, dolazimo tamo i to je definitivno tako.

„Koncert je bio samo jedna stepenica ka tome da se promeni slika o nama u svetu, da vide da smo normalna zemlja i da nismo više CNN vest, da je neko nekog ubio ili da smo mi nekog pobili ili da je nas neko pobio, već da je bio koncert pred 100.000 ljudi“, sa ponosom kaže gradonačelnik.

Ješić otvoreno kaže da je čitava organizacija prošla bez pomoći državnih institucija, bez kojih to inače ne može, ali da je i pored toga pružena najbolja organizacija bilo kakvog događaja u Srbiji do tada. Ne treba zaboraviti da toga dana niko nije povređen.

A problema je bilo napretek, od železnice koja je taj dan otkazala 30% vozova iako su se u ugovoru obavezali da će doći, samo su rekli da im ne rade lokomotive, do policije koja se povukla čim je počela da pada kiša. Istine radi, kaže Ješić, organizatori koncerta imali su propust – parking za vozila nije obeležen trajnim znacima, već ciradama koje je pokidala oluja, pa su ljudi bili dezorijentisani na tom parkingu. Negativna medijska kampanja počela je, podsetio je, kada je odbio da šefove medijskih pokrovitelja izvuče iz gužve.

„Tražili su da ih ne znam kako izvučemo iz te gužve i ja sam rekao da to ne dolazi u obzir niti možemo to da uradimo i onda je krenula medijska kampanja. Samo tri dana ranije bio je koncert Zdravka Čolića na Marakani u Beogradu i mojoj rođaki koja studira u Novom Sadu trebalo je nekoliko sati da stigne do kuće. Organizovan je bio prevoz za Novi Sad, koncert se završio u 11, a ona je u pet ujutru bila u Novom Sadu i to nije bilo ni u jednom mediju. Sve što je van Beograda je problem.“

Da dobru praksu ne treba prekidati potvrdila je i namera da se nastavi sa organizacijom takvih koncerata u Indiji. Doduše, ove godine problem su izbori, jer se veliki koncerti ugovaraju u ovo vreme i daju se odmah bankarske garancije. Zato će 2008. godine biti koncert, ali manjeg obima, neke ne baš planetarno poznate grupe, a ako sve bude u redu, sledeće godine će opet veliki svetski bend doći u Srbiju.

„Ništa nije teže sprovesti, ništa nije rizičnije ni opasnije od uvođenja promena. Jer, inicijator promena ima neprijatelje u svim onima koji profitiraju na starom poretku i ne suviše iskrene prijatelje koji će profitirati na novom.“ (Makijaveli)

Moderni lideri

vesnici dobrih vesti

piše: Ivan JEVDVIĆ

Najčešće žvakana žvaka u ustima današnjih govornika jeste reč promena. Otpakovana je pre dvadesetak godina i žvaće se nepromenjena – ne s kolena na koleno, nego iz usta u usta. Bljutavi ukus potrošenosti odavno bi izazvao gađenje da to nije reč koja nas tako intimno boli. Promena nas boli kada se ne desi; promena nas boli kada se desi. Boli li kada vas ujutro dočekaju uvek iste vesti: da se ništa ne menja? Boli li vas kada vam nadređeni, uprkos svežim idejama koje ste mu doneli, kaže da je bolje da se ništa ne menja? Boli li vas što vam je detetu loše školovanje jer se ništa ne menja? Boli li vas u bolničkim čekaonicama, ali ne zato što vas boli? Boli li vas kada dobijete otkaz zbog, kažu, promena?

Kada, naravno nezadovoljni, izlazite iz mnogobrojnih svetišta promena – čitaj: institucije i njihovi šalteri – gde ste se bezuspešno klanjali, koliko ste puta nemorno pogledali u nebo i zapitali se što nemate kakvu vezu bar s Bogom kad već nemate vezu sa našim državnim službenikom? Pitali ste se kada će napokon da dođe neko i uvede red u ovaj svet u kome hoćete da živite, barem kao čovek.

Tog nekog, donosioca promena, zvaćemo liderom. To je osoba koja je sposobna da nas vodi u današnjem stresnom okruženju i uspešno se nosi sa promenama. A-ha, reći će neko, pa to je vođa! Pa što ne upotrebljavaš našu staru dobru reč,

nego tuđicu – lider, kao da domaći ljudi ne mogu biti lideri? Ja bih, ali ne smem; nekako me reč vođa, od kada ju je Radoje Domanović upotrebio, peče. Gde god smo imali kakvog vođu, tu smo ostali polomljeni i nesposobni za dalji put. Nadam se da ćemo sa rečju lider imati više sreće. A možda, samo možda, ljudi poput ovih dvanaest – znači li šta za vas ovaj broj? – predstavljenih u našoj publikaciji vrati dostojanstvo i poverenje reči vođa.

Lideri

U osnovi, razlikujemo dve vrste lidera: klasične i moderne. Klasični lider je onaj koji utvrđuje šta podređeni treba da urade da bi se ostvarili zacrtani ciljevi. On definiše zadatke i raspoređuje poslove podređenima, a zatim ih podstiče da izvrše zadate poslove. Ovaj tip liderstva je autoritarni.

Drugi tip lidera, moderni, pojavljuje se sa novim svetskim trendovima započetim u poslednjim decenijama prošlog veka. To su ljudi koji svojom vizijom i energijom inspirišu svoje sledbenike. Oni stvarnost iznova stvaraju, pomeraju granice iznad očekivanja i, energijom kojom zrače, pokreću napred svoje okruženje.

Upravo ovi drugi dolaze do izražaja u tzv. tranzicionim društvima jer menjaju svest ljudi, ljudi koji se ne snalaze u novom vremenu sa novim zahtevima i onda, svi zajedno, da pokrenu život nabolje.

jer su zastupnici promena

Ljudi su zatečeni savremenim dešavanjima. Po njima stvari se dešavaju prebrzo i u pravu su, iz svoje perspektive. Realno, promene se dešavaju presporo. Šta raditi u situaciji kada treba ići napred, jer u vremenu je jedino takvo kretanje moguće? Tim ljudima je potreban neko ko će im objasniti ne samo kako treba da rade, nego zašto treba tako da rade.

Klasično liderstvo u opštinama može doneti nove i inteligentne strategije, ali problem je što njihova realizacija počiva na ljudima: opštinskim službenicima koji su navikli da rade bez vizije, tačnije svaka vizija im se završava s krajem radnog vremena. Lideri predstavljeni u ovoj publikaciji su duboko svesni toga. Predstavljaju nam opštinsku administraciju kao preduzeće, firmu koja prodaje svoje usluge građanima. Tako saopštavaju i svom timu: tek ukoliko je građanin

zadovoljan njihovim uslugama, onda će njihov rad i njihovo poslovno postojanje imati svoju svrhu; energično ih uveravaju da su oni ti od kojih sve zavisi. Onda se dešava da su opštinski službenici zadovoljni kada ih u gradu prepoznaju i pozdravljaju zadovoljni građani, srećni su što su deo jednog tima snova koji pobeđuje. Članovi tima snova u sred noći zovu lidera da mu saopšte rešenje aktuelnog problema, zagrejani kreativnim nadahnućem koje bi do jutra, strah ih je, moglo da se ohladi. Tada će lider s ponosom reći da je administracija motor promena(!), što bi svakom građaninu koji se nije susreo sa ovakvom upravom, a takvih je većina na ovim prostorima, ličilo na nadrealističku parodiju.

Kako to postižu naši lideri? Obdareni onom posebnom inteligencijom koja krasi uspešnog rukovodioca, emocionalnom inteligencijom, oni uspevaju da empatijom prenesu celog sebe svojim saradnicima. Jedan od načelnika kaže da ne kreće u realizaciju ideje dok je svi članovi tima ne usvoje kao svoju. Kada biste pitali članove takvog tima snova ko je inicijator ideje, svako bi se sobom pohvalio. Energija ih nosi i zanosi, a ideju ostvaruju kao stvar ličnog samopotvrđivanja. Kad vizija postane lična za svakog člana tima, tad postaje stvarnost.

jer ne čekaju da ih stranka potapše po ramenu

Da li su stranke te koje stvaraju lidere, da li država vodi računa o njima kao o nekoj vrsti nacionalnog blaga koje će joj obezbediti put napred? Ako donosite promene, morate računati na Makijavelijevu tvrdnju s početka ovog teksta. Stranke, uglavnom, nemaju svest o značaju opštinskih i gradskih lidera. U stvari, za njih je bitnija „visoka politika“. Jedan od dokaza jesu zakoni o indirektnom biranju načelnika. Pitanje-vapaj jednog od uspešnih načelnika iz Srbije svojoj stranci jeste: zašto žrtvuje uspešne lidere koje građani cene da bi, ne baš viteški, sačuvala prosečne ili nesposobne načelnike? Valjda nas još u školi nauče da se uvek bavimo lošim đacima, a dobri će se sami snaći! I hoće, svi lideri ovde predstavljeni jesu stručnjaci u svojim strukama. Jednostavno, znaju svoj posao.

Paradoks ili logika, ali je činjenica da uspešni lokalni lideri često dobijaju veće poverenje građana nego što to uspeva stranka kojoj pripadaju. Upravo su oni ti koji na najbolji način promovišu svoje zemlje u inostranstvu, dovlače projekte i doprinose onome što je građanima bitno – ekonomski oporavak.

S druge strane istine, u našim nečasnim uslovima često nije dobro da lokalni lider, ojačan direktnim izborima, ima toliku moć. Čovek je od krvi i mesa, dakle

vrlo kvarljiva roba. Svi naši lideri su bili u prilici da vode rovovsku borbu sa interesnim grupama i bili su uspešni. Ješić i Imamović direktno govore o tome. Šta je sa onima koji nisu u ovoj knjizi, koji su posustali u toj borbi za opšte dobro i priklonili se nečasnoj zastavi lične koristi? Vlast onda pokušava da indirektnim biranjem zaustavi ovakve slučajeve. Marković i Prka smatraju da je budućnost lokalnog liderstva tamna. Svi se, u stvari, često pitaju šta oni, inače uspešni u svojim profesijama, rade u jednom takvom nezahvalnom svetu lokalne politike.

jer su odvažni

Predstavljeni lideri su hrabri i vole da pobeđuju. Kako to jedan u publikaciji kaže, često su faulirani, ali oni vole da daju golove. Drugog optužuju, ne zna se već koji put – uvek se sam branio i odbranio na sudu. Neki od njih su napadnuti, život im je bio ugrožen, ali ostali su istrajni u svojim ciljevima.

Jedan pisac reče da sve što visoko stoji uprkos nečemu. Tako i naši lideri. Ipak, njihova odvažnost počiva na poverenju građana, a koliko su uspešni, govore im upečatljivi rezultati direktnih izbora.

jer su sposobni da se uhvate u koštac sa neizvesnošću

Promene se svuda i brzo dešavaju: sve se kreće, ruši, gradi, čvrsto stoji na zemlji, a onda lebdi. Građani su zbunjeni. Međutim, postoje ljudi koji se odlično snalaze u takvom svetu. Mi mislimo da hodaju po konopcu a oni punim plućima trče zelenim poljanama, brži od svih ostalih. Njih zovemo liderima, a oni, da pokažu da to i jesu, odmah će mesta najvećeg beznađa pretvoriti u mesta udobnog življenja: ružno u lepo, štetno u korisno, prošlo u buduće. Tako će od jame od koje svi beže nastati jezero iznad kog će se sudarati vriska i cika zadovoljnih kupaca, od nenaputne varošice nastaće centar modernih tehnologija, od zagušljivog grada nastaće sportski centar, doboše ćemo slušati u 21. veku da nam kažu šta je novo u svetu...

A ako im neko kaže da nisu u pravu, oni će tražiti da to i dokažu, snagom argumentata, pa da vidimo ko je snažniji. A ako neko kaže njihovim podređenim da su pogrešili, jer ne sme njima, oni će stati ispred njih, jer su lideri. I opet, da vidimo čiji argumenti su snažniji.

jer imaju poverenja u ljude

Ono što je karakteristika velikih ljudi, uspešnih lidera jeste da veruju ljudima, a svoj uspeh zasnivaju na svom timu. Kažu da su te odlike stekli u svojim porodicama, vaspitanjem. Drvo od korena zavisi.

Interesantno je da se u ovim pričama vidi kako su se razvijali kao lideri lokalnih uprava. Neki od njih su na to mesto došli sasvim slučajno, ali su, po pravilu, zaticali loše stanje. Imamo priliku da vidimo kako je budžet rastao od bednih do pristojnih iznosa. To, svakako, govori o njihovom uspehu, ali ono što je bitnije, što samo oni znaju, jeste kako su menjali svest ljudi koje su zaticali u svojim administracijama. Taj napredak treba izmeriti.

Morali su da se otvore, kako kaže jedan od njih. Bili su iskreni prema svojim saradnicima, koje je to na početku često bolelo da bi, na kraju, to počeli i da cene. Onda su se i saradnici otvorili – i bi tim snova. Poltronstvo, od kojeg boluje naše društvo, siguran je put u neuspeh. I najbolje vođe padnu na tom ispitu. Jedan čovek, ma kakav on bio, ne može sve sam. U publikaciji smo čuli slogan: „Niko nije pametan kao svi“. Snažna, dakle otvorena ličnost, i kada je prevarena, ume da popravi štetu i tada postaje još moćnija. Bitno je da nema tajni. Kad ima tajni, ima i slabosti. Zato ankete, zato istraživanja, zato kontakti s ljudima. U kampanjama za lokalne izbore u manjim sredinama prepoznat je jedan fenomen: veterinari pobeđuju, bez obzira kojoj stranci pripadaju. Jednostavno, dolaze ljudima u kuće, poznaju se, pričaju o svakodnevnim problemima koji ih muče, a posle će i glasati za njih. Poznaju se, ko će ih bolje razumeti?

jer se rukovode vrednostima

Koje su to vrednosti kojima se rukovode u svom radu? Pored poverenja u ljude, o čemu smo već pričali, svi vole svoju sredinu. Vezani su za nju svojim rođenjem, detinjstvom, porodicom i prijateljima. Lična je ta njihova borba za napredak, zato je i uspešna. Stavili su svoje profesionalne karijere u drugi plan i posvetili se buđenju Feniksa, magiji pretvaranja očajanja u nadu. Oni koji su videli sjaj ponovnog početka u očima svojih sugrađana znaju o čemu govorim.

Kažu da u čoveku postoje dva instinkta koja ga vode kroz život: eros i tanatos. Eros čini da volimo i stvaramo, tanatos čini da mrzimo i rušimo. Jedan načelnik kaže da nema drugog izbora osim da se voli, alternativa ne postoji jer onda bi

vladalo ništavilo. Ljubav je ta alhemija koja od ničega pravi nešto, koja pretvara san u stvarnost, od kamena stvara grad. I upornost se na kraju isplati jer ljubav hrani stvaranje, a stvorena dela svuda su vidljiva. A kada građani vide, onda i veruju. Veruju načelnicima, njihovim rečima i njihovim delima. Ko može da im kaže da to nije tako, ako su rezultati svuda vidljivi, a oni i njihove porodice žive od tih dela ljubavi: poslovne zone, bazeni, radna mesta, vinske ceste, platenici, veze sa svetom i šta sve ne. Samo ljubav i mašta nemaju granica, sve ostalo je ograničeno. Još, da je više žena u ovom poslu. Ako za njih kažu da su rođene za ljubav, a ne za mržnju, onda su one rođene i da budu lideri.

jer uče dok su živi

Još jedno pitanje: Zašto su oni uspešni? Jednostavno, šta god da rade rukovode se motom: Biti najbolji, i rade na tome. Odlika uspešnog lidera jeste da uči dok je živ. Da li ste приметili koliko oni rade? Pa, čak i ako se preteruje slikovitosti radi, oni su svakako radoholici. Može li biti drugačije? „Pogledaj čovjeka ustaoca u svom poslu, taj će stajati pred kraljevima.“

Neko reče da se ovo znanje ne može naučiti u školama. I ne može, jer škola prekratko traje da bi se sve naučilo. Završili su oni svoje škole, neki davno a neki skoro, ali kada su došli na mesto načelnika dočekale su ih hiljade listova neresenih problema, predloga i izazova; dočekalo ih je hiljade ljudskih sudbina da ih pročitaju, a potom iz tih lekcija izvuku poente za koje će ih građani nagraditi peticama. Kada su to savladali, izašli su iz svojih kancelarija i na licu mesta, u kafani, na njivi, sportskoj utakmici, promociji, otvaranju, odgovarali građanima, svojoj sredini i proveravali svoje, tek stečeno, znanje, a kada bi negde pogrešili onda su se vraćali da bi utvrdili gradivo. Svi kažu da su imali propusta, znaju i koji su. Kruna svakog znanje je razumevanje neznanja, a oni ga razumeju: i svoje i tuđe.

jer su vizionari

Lider je onaj ko vidi dalje. Rekosmo da su lideri određeni erosom. Oni su umetnici, kreativni maštari koji snagom svoje želje snove pretvaraju u stvarnost, sadašnjost u budućnost. Oni ne priznaju reči: ne mogu, neću, ne smem i ne znam. Oni prihvataju jedino: gde ćemo, kada ćemo. Nekada se i sami uplaše svojih maštarija, ali ih tada neće odbaciti već će „trčati s njima“ dok ne dođe vreme da ih ostvare.

Njihova vizija je zarazna jer svi žele lepšu budućnost. U njihovim sredinama sada je dovoljno samo da se zamisli, a sve ostalo je lakše.

i na kraju

Možda vam ovo liči na bajku, ali u njih smo nekada verovali, toliko davno da smo to i zaboravili. Šta nam se u međuvremenu desilo?

Međutim, predstavljeni lideri nisu savršeni. Naprotiv, sujetni su, tvrdoglavi, nekada razočarani i ljuti i baš zato, jer su nesavršeni, oni su dobri lideri. Onaj ko svet nije saznavao zahvaljujući svojim nedostacima taj ga nije ni upoznao. Više ličnih nedostataka, više i saznanja – bitno je samo da smo ih svesni. A onaj ko leži u kuli od slonovače i čeka da mu dođe princ-princeza na belom konju i povede ga u život, e, taj je samo za bajku.

biografije lidera

Deneš Šoja je rođen 8. travnja 1943. u Kneževim Vinogradima. Oženjen je i otac dvoje djece. Magistar ekonomskih znanosti, po nacionalnosti Mađar, dugo je godina bio na dužnosti predsjednika Izvršnog vijeća bivše Općine Beli Manastir. Još kao student, 1967. bio je izabran za odbornika i tada je dobio 98% podrške mještana Kneževih Vinograda.

Stvorilo je to obavezu da tom narodu i svome kraju, kao intelektualac, ostavi nešto trajnih vrijednosti. Imao je šanse i mogućnosti zaposliti se u Osijeku, otići u Njemačku i živjeti u sređenijoj i bogatijoj zemlji. Ipak, ostao je u Baranji i u organima uprave vodio javne financije. Kandidirao se i dobio plebiscitarnu većinu na lokalnim izborima 1997. godine. Već je drugi mandat na dužnosti općinskog načelnika.

Husejin Smajlović je rođen 1952. godine. Po obrazovanju je diplomirani pravnik. Prije no što je izabran za načelnika radio je u Rudniku Zenica, u SIZ stanovanja i uređenja građevinskog zemljišta Zenica, u Investiciono-komercijalnoj banci d.d. Zenica na poslovima zamjenika generalnog direktora. Od 1996. do 2001. godine obavljao je funkciju sekretara Vlade Zeničko-dobojskog kantona i bio direktor Instalacija, dioničkog društva Zenica. Neposredno prije izbora za načelnika Zenice bio je na poziciji predsjedavajućeg Skupštine ovog kantona. Za općinskog načelnika Zenice izabran je na direktnim izborima 2004. godine. Član je Stranke demokratske akcije (SDA). Za svoj doprinos u oblasti razvoja i transformacije Zenice Husejin Smajlović je više puta nagrađivan nagradom „Najmenadžer“ Federacije Bosne i Hercegovine. Oženjen je i ima dva sina.

Ljubiša Marković je rođen 26.2.1954. godine u Sarajevu. Tu je odrastao, obrazovao se i završio pravni fakultet. Prije nego što je postao poznat kao uspješan načelnik, Ljubiša je bio poznat kao veoma uspješan sportista. Njegov košarkaški klub „Ilidža“ bukvalno je od školskog tima strelovito dogurao do prve košarkaške lige tadašnje Jugoslavije. Uporedo sa košarkaškom karijerom, on je bio veoma uspješan i u jednom drugom sportu koji se zove mušičarenje tj. ribolov na mušicu. U jednoj od kategorija u tom sportu Ljubiša je postao svjetski šampion. Dakle, sve mu je išlo za rukom.

Nedjeljka Klarić rođena je 17. listopada 1954. godine u Šibeniku. Diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na studiju socijalnog rada. Ima gotovo 30 godina radnog staža od kojih je punih 25 ostvarila u Centru za socijalnu skrb u Šibeniku gdje je 11 godina bila ravnatelj Centra, i istovremeno, pročelnik Regionalnog ureda prognanika u vrijeme teških ratnih i prvih poratnih godina. Udana je i majka dvoje djece.

Za povjerenicu Vlade imenovana je 2004. godine, a 2005. povjerenje i glasove dobiva na redovnim lokalnim izborima kao nositeljica stranačke liste. Često kaže da nije mogla ostati po strani jer se radi o njezinome gradu i o budućnosti ne samo njezine djece. Prva je žena gradonačelnica Šibenika u povijesti. Članica je Hrvatske demokratske zajednice od osnivanja stranke te članica Vladina Povjerenstva za decentralizaciju od 2004. godine. Potpredsjednica je Udruge gradova u Republici Hrvatskoj, nacionalne organizacije koja okuplja 80 gradova.

Jasmin Imamović je rođen u Brčkom 1957. godine, ali je Tuzla njegov matični grad. Diplomirao je na pravu, a objavio je tri knjige i dvadesetak radova iz oblasti evidencije nekretnina i prava nad njima. Karijeru je započeo na imovinsko-pravnim poslovima. Radio je kao pomoćnik regionalnog pravobranioca, kao sekretar općine Tuzla i član je više državnih ekspertskih timova za izradu zakona. Član Predsjedništva i Glavnog odbora Socijaldemokratske partije Bosne i Hercegovine.

Za načelnika Tuzle prvi put je izabran 2001. godine. Na prvim direktnim izborima za lokalni nivo vlasti, 2004. godine, osvojio je rekordnih 63% glasova građana.

Objavio je tri romana (*Obožavatelj trenutka*, *Ubijanje smrti* i *Besmrtni jeleni*) i više kratkih priča, scenarija za dokumentarne filmove, radio-drame, koji su nagrađivani i prevedeni na brojne strane jezike. Magazin „Dani“, radio „Kameleon“ i „Hrvatski radio Soli“, proglasili su ga za ličnost 2003. godine u BiH. Takođe, proglašen je i za ličnost 2006. godine. Dobitnik je i mnogih nagrada za doprinose u razvoju turizma. Proglašen je za „Najmenadžera“ za 2007. godinu, a Asocijacija multietničkih gradova jugoistočne Evrope „Philia“, dodijelila mu je „Povelju međuetničke tolerancije“ za 2006. godinu. Oženjen je i ima dvije kćerke.

Ranko Lučić je rođen 1958. godine. Odrastao je na velikom imanju u okolini Berkovića, na kom je od malena navikao mnogo da radi. „Sa sedam godina znao sam raditi po 16 sati dnevno, isto je bilo kada sam imao 15, a i sada radim danonoćno i sav se predajem poslu“, kaže Lučić. Završio je Ekonomski fakultet u Sarajevu, ali na području tadašnje opštine Stolac nije mogao da dobije posao, pa se do rata bavio privatnim biznisom. U tom periodu, kao i tokom rata, stekao je ugled sposobnog, poštenog i hrabrog čovjeka, koji uvijek kaže ono što misli, koji čvrsto stoji iza onoga što kaže i obeća, i koji svoje ideje brzo pretvara u djelo. Sve što je poslije rata radio kao šef policije i, kasnije, kao načelnik opštine, u narodu tog kraja je utvrdilo sliku o njemu kao takvom čovjeku.

Ace Kocevski je rođen 1961. godine u selu Martolci. Oženjen je i otac je dvoje djece. Po obrazovanju je diplomirani građevinski inženjer. Od 1990. do 1993. godine radio je u Ministarstvu odbrane, PE Veles. U periodu od 1994. do 1998. godine je poslanik u makedonskom parlamentu, koordinator poslaničke grupe LDP i predsjednik Komisije za urbanističko planiranje u Skupštini Republike Makedonije. Od 1999. do 2000. godine radi kao podsekretar Ministarstva za lokalnu samoupravu i odgovoran je za razvoj lokalne samouprave i evrointegracije. Dobitnik je mnogih nagrada u oblasti razvoja građanskog društva. Jedan je od glavnih kreatora *Strategije za reformu sistema lokalne samouprave* u Republici Makedoniji.

Od 2000. godine do danas gradonačelnik je opštine Veles i oba puta je izabran u prvom krugu sa velikom prednošću. U toku svog angažmana bio je na obuci na Koledžu Evropske unije u Brižu; bio

je šef delegacije lokalne samouprave Republike Makedonije koja je učestvovala u USAID-ovom projektu u Poljskoj; bio je u sastavu studijskih delegacija u SAD i SR Njemačkoj i jedini je predstavnik Makedonije na Drugom svjetskom samitu gradova i lokalne vlasti u informatičkom društvu, u Bilbau 2005. godine. Kao rezultat uspješnog rada u opštini Veles, Savjet Evrope ga je angažovao za obuku i trening gradonačelnika, kao i u procesu izgradnje liderskih standarda za lokalnu samoupravu u Makedoniji.

Zdravko Prka je rođen u Vranjačama, u općini Tomislavgrad, 1962. godine. Živi i radi u Tomislavgradu, oženjen je i ima dvoje djece. Matematičko-informatičku gimnaziju završio je u Bjelovaru, a geodetski fakultet u Zagrebu. Poslije završetka studija, 1987. godine, vratio se u Tomislavgrad i zaposlio kao referent u općinskom odjelu za geodetske i imovinsko-pravne poslove, a od 1990. do 1992. kao šef katastra.

Imenovan je za ravnatelja županijske uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1999. godine, ali zbog lokalnih izbora na ovaj dužnosti ostaje samo „na papiru“. Na travanjskim izborima 2000. izabran je u općinsko vijeće na „kompromisnoj“ listi HDZ-a, te stoga nije dobio suglasnost predsjedništva niti povjerenika za mjesto općinskog načelnika. Tada ga HSP BiH predlaže kao kandidata za načelnika. Na lokalnim izborima 2004. godine, kada su se prvi put, sukladno izbornom zakonu, načelnici birali izravno, pobijedio je kao kandidat HSP-a Đapić-dr Jurišić.

Ljubomir Janev je rođen 24. decembra 1962. godine u Kočanima, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Građevinskom fakultetu u Skoplju. Zaposlio se u građevinskom preduzeću „Beton“ u Kočanima, na mjestu inženjera objekta da bi kasnije postao i generalni direktor. U 2000. godini, kao jedan od kandidata SDSM-a koji je trebalo da donese svježinu, mladost i novi način razmišljanja pobjeđuje na lokalnim izborima za gradonačelnika opštine Kočani. U oktobru 2002. godine postaje ministar u Ministarstvu za zaštitu životne sredine i prostorno planiranje. Na mjestu ministra ostaje do decembra 2004. godine, kad postaje direktor Agencije za nedovoljno razvijena područja. U aprilu 2005. godine kandiduje se drugi put za gradonačelnika Kočana, pobjeđuje i sada se nalazi na toj funkciji. Oženjen je i ima dvoje djece.

Zoran Tegeltija je rođen 29. septembra 1961. godine u Mrkonjić Gradu, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Zatim, diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu 1986. godine. Profesionalni put započinje u opštini Mrkonjić Grad. Radio je u Rafineriji nafte, Poreskoj upravi i Republičkoj upravi carina. Sa ovog mjesta je došao na mjesto načelnika opštine Mrkonjić Grad. Takođe je bio narodni poslanik u sazivu 2000–2002. godine i predsjednik Državne komisije za granicu BiH. Oženjen je i ima dvoje djece.

Predrag Mijić je rođen 1970. godine u Senti. Diplomirao je 1997. godine na Veterinarskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Otac mu je bio veterinar koji je 1962. godine započeo privatnu praksu u svojoj kući. Kako je egzistencija velikog broja meštana vezana za stoku, Čokani su poznavali porodicu Mijić jer su kod nje dolazili po savet i pomoć. Kako se od početka profesionalnog rada nije slagao sa konceptom javnih veterinarskih službi, Predrag je odlučio da proširi posao i da ga razvije kroz privatnu praksu. Kada se našao na čelu opštine, to nepoverenje prema javnoj službi, na neki način, preneće i na zatečene modele javnih komunalnih preduzeća.

Ostvarivši dobar rezultat na izborima, ostavio je veterinarsku praksu i upustio se u nešto o čemu nije imao skoro nikakva znanja. Od svih opštinskih poslova znao je jedino kako funkcioniše izborna komisija. Sećanje na dane kada je njegov otac bio veterinarski opštinski inspektor pomoglo mu je da ne zaluta prvog dana na novom radnom mestu.

Goran Ješić je rođen 3. avgusta 1974. godine u Sremskoj Mitrovici. Diplomirao je 2003. godine na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, na odseku za stočarstvo. Politički je aktivan od 1996. godine kada je osnovao opštinsku organizaciju Građanskog saveza Srbije u Indiji. Jedan je od osnivača Studentskog pokreta „Otpor“ u Vojvodini 1999. godine. Krajem oktobra 2006. godine ušao je u Demokratsku stranku. Pored unapređenja opštinske administracije i uvođenja svetskih standarda u opštinsku upravu, kao predsednik opštine, završio je veliki broj projekata, kao što su: Povećanje participacije građana u procesima odlučivanja, Program reforme javnih komunalnih preduzeća, Program međuregionalne saradnje s pokrajinskom Tirol u Austriji – u saradnji sa NVO „Srpski forum Beč“ i

programom EU za pomoć izbeglicama. Najznačajniji od njih je „Sistem 48“ – projekat elektronskog grada-opštine, gasifikacija opštine i unapređenje lokalne infrastrukture. Oženjen je i ima dvoje dece.

Biografiji treba dodati i to da se trudi da slobodno vreme provodi sa porodicom, da nije baš čvrst karakter pa je dozvolio da nabaci višak kilograma, puši. Kada nema obaveza gleda da jednom u dva-tri meseca odvede porodicu na nekoliko dana van Indije, što postaje izuzetno teško kada počne predizborna kampanja. Za prošle republičke izbore obišao je 60 opština u Srbiji i u kući tada nije sastavio ni tri puna dana. A kada počnu lokalni izbori, biće opet veoma mnogo posla.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске , Бања Лука

352 . 07 : 005 . 6(497 . 6)

БУКВАР доброг лидерства

Bukvar dobrog liderstva : dobro je dobro
voditi / [urednik Ivan Jevđović] . - Banja Luka :
Agencija za razvoj preduzeća Eda , 2008 (Banja
Luka : NIGD "DNN") . - 126 , 153 str . ; 29 cm

Tekst štampan u međusobno suprotnim smjerovima . -
Tiraž 1 . 500 . - Str. 155 - 160 : Zbirka dobrih vijesti
: neobično istraživanje / Zdravko Miović . -
Biografije lidera : str . 121 - 126 .

ISBN 978-99955-602-0- 1

COBISS . BH- ID 673560